د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رياست

ي اړه لري. په بازار کې يې

ه سر غړوونکو سره به يې

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

ليکوالان:

- مولوي پيرمحمد روحاني
- استاد سيد فاضل شاه
- استاد غلام الدين کلانتري
- استاد فيض محمد عثماني
- استاد فضل الله نيازى
- استاد نور الله صافى
- استاد گل آقا شايق

علمي او مسلکی اډیټوران:

- دکتور محمد يوسف نيازى
- استاد محمد آصف کوچى
- احسان الله ناشر
- استاد رقيب الله ابراهيمي

ديني، سياسي او فرهنگي کميټه:

- دکتور محمد يوسف نيازى
- حبيب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعليمي نصاب د پراختيا په رياست کې.

د څارنې کميټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس مرکز معين.

ـ دکتور شېرعلي ظريفي د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.

کمپوز: رقيب الله ابراهيمي
ډيزاين: وليد نويد نسيمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه اسمان
په سینه کې د اسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده‌کړې په بهير کې د زده‌کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده‌کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

د درس شمېره	عنوان	مخ
لومړی لوست	د حدیث شریف تعریف	۱
دویم لوست	د حدیث شریف تدوین	۴
دریم لوست	نیت او اخلاص	۷
څلورم لوست	خیر غوښتنه	۱۰
پنځم لوست	د مسلمان پر وړاندې د مسلمان مسئولیت	۱۲
شپږم لوست	نیک اخلاق	۱۷
اووم لوست	شفقت او مهرباني	۱۸
اتم لوست	طهارت(پاکوالی)	۲۰
نهم لوست	استنجا او نجاست	۲۲
لسم لوست	اودس	۲۴
یوولسم لوست	تیمم	۲۷
دولسم لوست	صلاة(لمونځ)	۳۰
دیارلسم لوست	آذان او اقامت	۳۴
څوارلسم لوست	د لمانځه شرطونه	۳۸
پنځلسم لوست	دلمانځه واجبات او سنتونه	۴۰
شپاړسم لوست	د لمانځه د اداء کولو طریقه	۴۴
اوولسم لوست	وتر او سنت لمونځونه	۴۸
اتلسم لوست	تراویح لمونځ او سنت لمونځونه	۵۰
نولسم لوست	د لمانځه مفسدات او مکروهات	۵۲
شلم لوست	په لمانځه کې بې اودسه کېدل	۵۴
یوویشتم لوست	د ناروغ لمونځ	۵۸
دوه ویشتم لوست	د سیرت النبي ارزښت	۶۰
درویشتم لوست	نبوي سیرت او تاریخ	۶۴

څلورويشتم لوست	د اسلام څخه وړاندې د جزيره العرب حالت	۲۸
پنځه ويشتم لوست	د اسلام څخه د مخه د عربو حالت	۷۲
شپږويشتم لوست	د پيغمبر اکرم صلی الله عليه وسلم نسب	۷۶
اووه ويشتم لوست	د نبي کريم صلی الله عليه وسلم ميلاد	۸۲
اته ويشتم لوست	محمد صلي الله عليه وسلم د ځوانی په درشل کې	۸۶
نهه ويشتم لوست	دکعبي شريفي جوړول	۹۰
دېرشم لوست	د نبوت او رسالت په سيوري کې	۹۶
يودېرشم لوست	د وحي د نزول ادامه	۱۰۲
دوه دېرشم لوست	خديجه رضی الله عنها	۱۰۴
دري دېرشم لوست	پټه بلنه(سري دعوت)	۱۰۶
څلور دېرشم لوست	دارالارقم(د رهبری مرکز)	۱۰۸
پنځه دېرشم لوست	ايمان او ثبات	۱۱۰
شپږ دېرشم لوست	د يتيم پالنه	۱۱۲
اووه دېرشم لوست	مرسته او کومک	۱۱۴
اته دېرشم لوست	د مسلمان پېژندنه	۱۱۸
نهه دېرشم لوست	د اسلام پنځه بناوې	۱۲۰
څلوېښتم لوست	حياء	۱۲۴
يوڅلوېښتم لوست	نيشه يي توکي	۱۲۶
دوه څلوېښتم لوست	د جماعت لمونځ	۱۲۸
دري څلوېښتم لوست	د جمعي او اخترونو لمونځونه	۱۳۰
څلور څلوېښتم لوست	دکسوف او خسوف لمونځونه	۱۳۴
پنځه څلوېښتم لوست	د جنازې احکام	۱۳۶
شپږ څلوېښتم لوست	د ميت لمبول او ورباندې د جنازې لمونځ کول	۱۳۸
اووه څلوېښتم لوست	زکات	۱۴۲
اته څلوېښتم لوست	د څارويو زکات	۱۴۶
نهه څلوېښتم لوست	د فصلونو او ميوو زکات	۱۵۰
پنځوسم لوست	حج	۱۵۴
يو پنځوسم لوست	د حج فرايض او واجبات	۱۵۸
دوه پنځوسم لوست	د حج ډولونه	۱۶۲
دري پنځوسم لوست	د حج متفرقه مسايل	۱۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف تعريف

حديث چې د اسلامی شريعت دويم مصدر دی نو پدی باید وپوهيږو چې کوم علم د پيغمبرﷺ له سنتو څخه بحث کوي هغې ته حديث شريف ويل کيږي.

دعلم حديث تعريف، موضوع، غرض:

لومړی د حديث د علم تعريف:حديث په لغت کې خبرې او هر نوي منځ ته راغلي شي ته وايي.

او په اصطلاح کې: له هغه علم څخه عبارت دی چې د پيغمبرﷺ قول، فعل، او تقرير د متن او سند له لحاظه څيړي.

د حديث د علم موضوع: د پيغمبرﷺ وينا، کړنه او تقرير دی.

د حديث د علم غرض:

د پيغمبرﷺ رينبتنی پيروي ده چې په دواړو جهانونو کې د انسان د سعادت او نيکمرغۍ لامل ګرځي.

فعاليت

زده کوونکي دې په ډله ييزه توګه د ښوونکي په ملتيا د حديث د علم د موضوع او غرض تر منځ د توپير په اړه بحث او مباحثه وکړي.

د حديث د علم له ځينو اصطلاحاتو سره اشنايي:

۱- **تقرير**: د تقرير څخه مطلب دا دی چې يو يا څو تنو صحابو يوکار سرته رسولی وي او يا يې کومه خبره کړې وي او پيغمبرﷺ په هغه باندې له پوهيدلو وروسته د هغه په باره کې چوپتيا اختيار کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- صحابی هغه څوک دی: چې پیغمبرﷺ یې لیدلی او ایمان یې پرې راوړی وي.
۳- تابعي هغه څوک دی: چې د اسلام په حالت کې یې له صحابي سره ملاقات شوی وي.

حدیث شریف دوه برخې لري:

الف- متن: له هغو الفاظو څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ له وینا وو کړنو او تقریر څخه حکایت کوي.

ب- سند: د حدیث راویانو د نومونو له لړۍ څخه عبارت دی.

فعالیت

- زده کوونکي دې په انفرادي یا ډله ییز ډول د لوست د اصطلاحاتو په باره کې له یو بل څخه وپوښتي.

د حدیث شریف ډولونه:

حدیث د راویانو د شمیر له لحاظه په درې ډوله دي:

متواتر، مشهور، آحاد.

۱- متواتر حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د راویانو شمیر یې دومره زیات وي چې ټولیدل یې په دروغو محال او غیر ممکن وي.

د متواتر حدیث شرطونه:

الف: د راویانو شمیره یې زیاته وي.

ب: را ټولیدل یې په دروغو محال وي.

ج: چې د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر له اندازې کم نه وي.

۲-مشهور حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د پیغمبر (ص) په زمانه کې یې د راویانو شمېر کم وي خو د تابعینو په زمانه کې مشهور شوی وي او د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر اندازې ته نه وي رسیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- آحاد:

له هغه حدیث څخه عبارت دی چې د راویانو شمیر یې د مشهور اندازې ته نه وي رسیدلې او یا دا چې د مشهور حدیث ټول شرطونه پکی پوره نه وي.

فعالیت

- د متواتر حدیث فرق له مشهور او آحاد سره په ډلییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- د حدیث د علم تعریف، موضوع، او غرض بیان کړئ.

۲-متواتر حدیث تعریف او شرطونه یې بیان کړئ.

۳- مشهور او آحاد حدیث بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د حدیث لغوي او اصطلاحي تعریف ولیکئ او واضح کړئ چې صحابي او تابعي څوک دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

د حدیث شریف تدوین

په لومړي لوست کې مو د حدیث د علم او د هغه د اقسامو په اړه معلومات ترلاسته کړل په دې لوست کې به د احادیثو د راټولو او لیکلو په هکله خبرې وکړو، آیا تاسو پوهیږئ چې څرنګه احادیث راټول شوي او لیکل شوي دي؟

لومړۍ مرحله:

اصحابو کرامو به د پیغمبر ﷺ په ژوندکې د هغه ټولې خبرې، کړنې او تقریرونه زده کول عمل او استدلال به یې ورباندې کاوه او ځینې اصحابو سربیره پر دې لیکل هم.

خو د پیغمبر ﷺ له رحلت څخه وروسته ځینې اصحابو ته دا احساس پیدا شو چې نبوي احادیث باید و لیکل شي تر څو د احادیثو حفاظت او ساتنه وشي په همدې خاطر د احادیثو د لیکلو لړۍ پیل شوه. د احادیثو د تدوین لومړۍ مرحله د اصحابو په دورکې د پیغمبر ﷺ له وفات څخه وروسته پیل شوه او همدا د احادیثو د لیکلو لومړی پړاو ؤ.

فعالیت

- زده کوونکي دې د تدوین د معنا او مفهوم او څرنګوالي په اړه په خپلوکې سره بحث وکړي.

په رسمي ډول د احادیثو د تدوین دویمه مرحله:

کله چې حضرت عمر بن عبدالعزیز د هجرت په ۹۹ کال د مسلمانانو خلیفه شو تصمیم یې ونیو تر څو احادیث جمع او تدوین کړي او په دې کار کې یې دوه هدفه په نظر کې وو.

۱. چې په نبوي احادیثوکې دروغ ګډ نه شي:

هر کله چې اسلامي فتوحات زیات شول او د مختلفو ادیانو خلک د اسلام په دین مشرف شول د دې وېره پیدا شوه چې د اسلام دښمنې ډلې د پیغمبر ﷺ په احادیثوکې لاسوهنه ونه کړي او له ځانه جوړ شوي احادیث د پیغمبر ﷺ په احادیثوکې ورګډ نه کړي.

۲. چې نبوي احادیث ضایع نه شي:

د وخت په تیریدو او د اصحابو د شهادت او وفات له کبله د دې وېره وه چې نبوي احادیث به له منځه ولاړ شي بناءً د مسلمانانو خلیفه عمر بن عبدالعزیز خپلو والیانو ته چې د هغوی له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخه محمد بن عمروبن الحزم ته چې د مديني منورې والي ؤ دنده ورکړه چې د وخت مشهور عالم محمد بن شهاب الزهری په مرسته نبوي احاديث راټول او د کتاب په شکل کې وليکي او دغه کار يوازې په مدينه منوره کې نه بلکې ډېرو علماو په مکه، عراق، بصره او کوفه کې د دې کار په سرته رسولو کې برخه واخيسته.
له دې وروسته د نبوي احاديثو د راټولولو او تدوين کار دوام وموند او ټول احاديث په خورا غټو کتابونو کې تاليف شول چې مشهور کتابونه يې په لاندې ډول سره دي.

شمېره	دکتاب نوم	د ليکونکي نوم او د تولد نېټه	د وفات نېټه
۱	صحيح البخاري	ابوعبدالله محمدبن اسماعيل بخاري (رح) ۱۹۴هـ	۲۵۶ هـ
۲	صحيح مسلم	مسلم بن حجاج نيشاپوری (رح) ۲۰۴ هـ	۲۶۱ هـ
۳	جامع ترمذی	محمد بن عيسی ترمذی (رح) ۲۰۹ هـ	۲۶۹ هـ
۴	سنن ابوداوود	سليمان بن اشعث سجستاني (رح) ۲۰۲ هـ	۲۷۵ هـ
۵	سنن ابن ماجه	عبدالله محمد بن يزيد قزويني (رح) ۲۰۹ هـ	۲۷۳ هـ
۶	سنن نسايي	احمدبن شعيب نسايي (رح) ۲۱۵ هـ	۳۰۳ هـ

*دغه فقره اضافي معلومات دي د زده کوونکو لپاره په امتحان کې شامل نه دي

ارزونه

۱- آيا د احاديثو تدوين د پيغمبر ﷺ په زمانه کې موجود ؤ؟
۲- داحاديثو تدوين د کوم خليفه په وخت کې پيل شول؟
۳- د احاديثو د مشهورو کتابونو نومونه وليکئ.

کورنۍ دنده

د احاديثو د تدوين او د هغوی د سترو علماؤ په اړه خپل معلومات وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيت او اخلاص

عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.»

متفق عليه

د راوي پېژنده:

نوم مبارک يې عمر د پلار نوم يې خطاب کنيه يې ابوحفص او لقب يې فاروق دی. د مسلمانانو دويم خليفه دی د بعثت څخه (۳۰) کاله د مخه زيږېدلی او د نبوت په شپږم کال په اسلام مشرف شوی او له برکته يې اسلام او مسلمانانو قوت وموند.

دده د خلافت په دوران کې شام، مصر، فلسطين، بيت المقدس او عراق فتح شول د هجرت په ۲۳ کال د يوه مجوسي غلام له خوا چې ابولؤلؤ نوميده پداسې حال کې چې د سهار د لمانځه په امامت ولاړ و د ۲۳ کلنۍ په عمر په شهادت ورسيد او د پيغمبر ﷺ په څنګ کې خاورو ته وسپارل شو.

فعاليت

- زده کونکي دې د راشدينو خلفاوو د نومونو او ځانګړو صفتونو په باره کې په ډله ييز ډول بحث او مباحثه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلمو معنا:

۱. النِّيَّات:	د نيت جمع ده ـ قصد او ارادې ته وايي.
۲. نَوَىٰ:	نيت يې وکړ.
۳. امْرَأة:	ښځه.
۴. امْرِئً:	کس (نروی که ښځه)
۵. يُصَيبُهَا:	لاس ته به يې راوړي.
۶. هَاجَرَ:	هجرت يې وکړ.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عمر (رض) څخه روايت دی فرمايي: چې ما له رسول الله (ص) څخه واوريدل چې ويې فرمايل: ټول اعمال يواځې له نيت سره تړاو لري او بس.

او هر چا ته به هغه څه وي چې نيت يې کړی وي. که يو چا د الله او دالله درسول د رضا او خوښۍ لپاره هجرت وکړ نو د هجرت ثواب به يې له الله تعالی او د الله له رسول سره وي.

او که يې هجرت د دنيا د لاس ته راوړلو لپاره کړی وي هغه به لاس ته راوړي او که يې هجرت له ښځې سره د نکاح په خاطر کړی وي نکاح په ورسره وکړي.

نو په حقيقت کې يې هجرت د هماغه څه لپاره دی چې نيت يې کړی وي.

د نيت معنا او هدف:

نيت په لغت کې د زړه قصد او ارادی ته وايې. په پورتني حديث شريف کې له نيت څخه مقصد هغه هدف دی چې ورته د رسېدلو په خاطر انسان کار کوي. او نيت عبادت له عادت څخه جلا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د نیکو کارونو په سرته رسولو ریاکاری کوي او په باطن کې د هغو خلاف نیت لري، دوکه بازي، دروغ ویل، او نفاق خپرېږي.

خو د دې پر خلاف په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د خدای (ج) د رضا په خاطر نیک کارونه سرته رسوی، رینبتینولي، سپېڅلتیا، مینه او اعتماد رامنځ کیږی. نو لازمه ده چې مسلمانان د خدای تعالی د رضا د لاس ته راوړلو لپاره په ټولو کارونو کې د نیت پاکولو ته وهڅول شي.

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د ښوونکي په مرسته د ریا ضررونه او د اخلاص ګټې بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د نیت اهمیت: الله تعالی ته یواځې هغه عمل قبول او د ارزښت وړ دی چې په ښه نیت یعنی فقط دده د رضا لپاره پیل شوې وي.

۲- د ریا ضرر:- هر کار چې د ریا په خاطر تر سره شوې وي نه یواځې دا چې الله تعالی ته قبول نه دی بلکې ګناه ګڼل کیږي.

۳-هجرت: له مکې مکرمې څخه مدینې منورې ته هجرت کول ډېر خطرناک او ګران کار و، او د متعهد مسلمان یوه ننبه وه، خو بیا هم ثواب او اجر یې په نیت پورې تړلي دي، که چېرې هجرت د الله تعالی د رضا د لاس ته

راوړلو له پاره وي ثواب لري او که چېرې د دنیوي کارونو په خاطر وي اجر او ثواب نلري.

ارزونه

۱- د اعمالو ثواب په څه پورې اړه لري؟
۲- د حدیث معنا بیان کړئ.
۳- د ریا او ځان ښودنې زیانونه څه دي؟

کورنۍ دنده

۱- د دې لوست حدیث له ژباړې سره ولیکئ.
۲- د حدیث دغه عبارت یادکړي. (إنماالأعمال بالنیات و إنمالکل امرئ مانوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر غوښتنه

عن أبي حَمزَةَ أنسِ بنِ مالك رضي الله تعالى عنه خادِم رسولِ الله صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه.» متفق عليه

د راوي پېژندنه:

نوم یې انس بن مالک دی د انصارو له جملې څخه یو جلیل القدر صحابی دی پوره لس کاله یې د رسول الله په خدمت کې تیرکړي دي د فقهاؤ صحابوو له جملې څخه دی. پیغمبر(ص) ورته داسې دعاکړې ده چې عمر دې اوږد او په مال او اولادکې دې برکت شه او جنت دې نصیب شه. نوموړی صحابي د هجرت په ۹۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

لا يُؤمِنُ أحدُكُمْ:	نشي کېدای یو له تاسو پوره مؤمن
حتَّى يُحِبَّ لأخيه:	تر څو خوښ کړي د خپل ورور لپاره.
ما يُحِبُّ لنفسه:	هغه څه چې ځان ته یې خوښوي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت انس رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:
هیڅوک د پوره ایمان خاوند کېدای نشي تر څو خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي کوم چې ځان ته یې خوښوي.

د حدیث شریف حکمت:

د کومې ټولنې وګړي چې خیر غوښتونکي او د خیر رسونې په فکرکې وي او د داسې ژوند په هڅه کې وي چې یو له بل سره دې ښیګنه وکړي او ټولنیزو ګټو ته دې پاملرنه وشي او هیڅکله دې ټولنیزې ګټې د شخصي ګټو قرباني نه شي نو له هر حیثه به یوه قوي او پیاوړې ټولنه وي.

خوکه وګړي یې ځان غوښتونکي وي، ځان ته د ګټې او نورو ته د ضرر رسولو په هڅه کې وي په دې صورت کې به په دغه ټولنه کې دښمني، کینې، او حسد ځای نیسي.

نو په کار ده چې په مسلمانانوکې نورو ته د خیر رسولو احساس را ژوندی او ټول دې ته وهڅول شي. او له منفعت طلبۍ، ځان غوښتنې او له شخصي ګټو څخه د عامه ګټو له قرباني کولو څخه منعه کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کونکي دې په ډله ییز ډول د خیر غوښتنې ګټې او د ځان غوښتنې ضررونه بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. د ځان غوښتنې ضرر: هغه ځان غوښتونکی انسان چې خپلې ګټې د نورو په ضرر کې لټوي کامل مسلمان نه دی.

۲. د ایمان کمال: د یو مسلمان ایمان هغه وخت پوره کیږي چې د نورو لپاره هم خیرغوښتونکی وي.

۳. مؤمن د مؤمن ورور دی: د یو مسلمان اړیکې له بل مسلمان سره له نسبي ورور ګلوۍ څخه ډېرې پیاوړې وي.

۴. په خیر غوښتنې باندې ټینګار: پیغمبر (ص) په دې حدیث شریف کې مسلمانان خیر غوښتنې ته رابللي او له ځان غوښتنې څخه یې منع کړې دي، لکه چې وایي(لا یُؤمِنُ) یعنې مسلمان کیدلی نشي.

ارزونه

۱- د حدیث د ګټو په اړه خپل معلومات ووایاست.

۲- نورو ته له خیر غوښتنې څخه مقصد څه دی له مثال سره یې بیان کړئ.

۳- د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د خیر غوښتنې د اهمیت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

۲- پورتنی حدیث شریف حفظ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان په وړاندې د مسلمان مسئولیت

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا (وَ يُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم یې عبدالرحمن بن صخرالدوسي لقب یې ابوهریره او د هجرت په اووم کال مسلمان شوی دی ډېره موده یې د پیغمبر (ص) خدمت کړی له همدې امله یې له رسول الله (ص) څخه ګڼ شمیر احادیث روایت کړي دي. دغه جلیل القدر صحابي په تقوی او پرهیزګاری مشهور او د لوړ ذکاوت خاوند و او د هجرت په (۵۸) کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- لَا يَظْلِمُهُ: پر هغه ظلم نه کوي.
۲- وَلَا يَخْذُلُهُ: هغه بې ملاتړه نه پرېږدي.
۳- وَلَا يَحْقِرُهُ: هغه نه سپکوي.
۴- التَّقْوَى: پرهیزګاري.
۵- بِحَسْبِ امْرِئٍ: بس ده یو انسان ته.
۶- عِرْضُ: ناموس، عزت، ابرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

ابوهریره (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:
مسلمان د مسلمان ورور دی، نه پخپله ورباندی ظلم کوي، او نه یې د مظلومیت پر مهال بې ملاتړه پرېږدي، او نه هغه سپکوي. د حدیث راوي ابوهریره (رض) وایي چې پدې وخت کې پیغمبر(ص) خپلې سینې ته اشاره وکړه او درې ځلې یې وفرمایل: تقوی په دې ځای کې ده د یو چا د بدوالي لپاره همدا کافی ده چې خپل مسلمان ورور سپک کړي، او د هر مسلمان وینه، مال او آبرو پر بل مسلمان باندې حرام دي.

فعالیت

- ددی حدیث شریف له نصیحتونو څخه مو څه زده کړل؟

د حدیث شریف حکمت:

ورور ګلوي، مرسته، یو بل ته درناوی د نورو خلکو پر نفس، مال او آبرو له ظلم او تیرې څخه ځان ساتل، له مظلوم څخه دفاع او له الله تعالی څخه وېره د یوې سالمې ټولنې له اساساتو څخه دي، او له دې پرته په ټولنه کې د نظم راوستل اصلاً ممکن نه دي. ځکه خو پیغمبر (ص) په خپلو (جوامع الکلم) عبارتونو کې پورتنې پراخه مفاهیم او مطالب بیان کړي دي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- اسلامی ورور ګلوی:

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی البته نارینه د نورو وروڼه اوښځینه د نورو خویندې ګڼل کېږي، هر کله چې ټول سره وروڼه او خویندې شول نو لازمه ده هغه حقوق او وجایب چې وروڼه او خویندې یې یو د بل په وړاندې لري د خپل توان په اندازه رعایت کړي.

۲- د ظلم حراموالی:

ظلم د حق پایمالولو ته وایي، هر ډول تیری او ناحقه لاس وهنې ته شاملیږي، ظلم که په هر رنګ او هره بهانه وي حرام دی.

۳- له مظلوم څخه دفاع کول:

مسلمان ته نه ښایي چې خپل مسلمان ورور د مظلومیت پر مهال یوائې پرېږدي بلکې ملاتړ یې ورباندې لازمي دی.

۴- له سپکاوي څخه منع:

د نورو سپکاوی او ذلیلول حرام دي.

۵-دنورو درناوی: مسلمان باید د نورو درناوی وکړي تر څو هغوی یې هم درناوی وکړي.

۶- اصلي تقوی باطنی تقوی ده: څکه چې که چېرې په باطن کې له الله تعالی څخه ویره نه وي د انسان ټول کارونه په ریا او نفاق بدلیږي.

۷- تر ټولو لوی شر: د مسلمان ورور سپکاوی دی.

۸- د نور پر نفس تیری کول حرام دي: پر نفس باندی د تجاوز ټول ډولونه لکه: وژل، تعذیبول، وهل او ټکول، او له یو بل سره جنګ کول په اسلامی ټولنه کې حرام دي.

۹- د نورو پر مال تیری کول حرام دي: د نورو پر مال، حقونو، او ګټو باندې هر ډول تیری کول په اسلامي ټولنه کې حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- د نورو خلکو پر آبرو او عزت تیری کول حرام دي: په اسلامي ټولنه کې د انسانانو آبرو، عزت، او عفت خوندي وي هر ډول تیری وربانديې حرام او ناروا دی.

ارزونه

۱- مسلمانان پخپلو کې یو د بل پر وړاندې څه مسئولیتونه لري؟
۲- لاندې عبارتونه تکمیل کړئ:
«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا .... وَلَا .... وَلَا يَحْقِرُهُ»
«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ .... وَ......... وَعِرْضُهُ.»

کورنۍ دنده

۱- د دی لوست حدیث له معنا سره ولیکئ.
۲- لاندی عبارتونه په یادو زده کړئ.
«الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ»
«كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق

عَنْ النَّوَّاس بْن سَمْعَان قَالَ: سَأَلْت رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْبِرّ وَالْإِثْم؟ قَالَ: «الْبِرّ حُسْن الْخُلُق، وَالْإِثْم مَا حَاكَ فِي نَفْسك، وَكَرِهْت أَنْ يَطَّلِع عَلَيْهِ النَّاس» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم یې نواس د سمعان زوی او د شامي راویانو څخه دی چې په مدینه منوره کې اوسیده اولس (۱۷) حدیثونه یې له پیغمبر (ص) څخه روایت کړي او د هجرت په ۵۰ کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- الْبِرّ:	نېکي
۲- حُسْن الْخُلُق:	نېک اخلاق
۳- الْإِثْم:	ګناه
۴- مَا حَاكَ فِي نَفْسك:	هغه څه چې په زړه کې دې شک پیداکړي
۵- كَرِهْت:	بد وګڼې
۶- يَطَّلِع :	خبر شي

د حدیث شریف معنا:

حضرت نواس بن سمعان (رض) وایي چې ما له پیغمبر (ص) څخه د نېک عمل او ګناه په اړه پوښتنه وکړه. حضرت محمد (ص) وفرمایل: نیک عمل ښه خوی دی او ګناه هغه ده چې په زړه کې دې شک پیداکړي او دا نه خوښوې چې خلک پرې خبر شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې د نیکو اخلاقو مثالونه په ډله ییز ډول بیان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام د ستر پیغمبر (ص) لارښوونې د مسلمان تربیتي سطحه دومره لوړوي چې زړه یې کاملاً پاکېږي او د هغه د ژوند هر حرکت نېک اخلاق تمثیلوي او ورو ورو د مسلمان په داخل کې داسې یو قوت پیداکوي چې پرته له بهرني فشار څخه په خپله د بدو اعمالو څخه ډډه کوي او هېڅکله پدې هڅه کې نه وي چې څرنګه د قانون او نظام له منګولو څخه ځان وژغوري.

فعالیت

- د ښو اخلاقو ګټې او د بدو اخلاقو ضررونه په ډله ییزه او فردي توګه بیان کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ښه اخلاق د ټولو نیکیو بنسټ دی، ځکه چې ښه اخلاق انسان نیکۍ او دوستۍ ته رابولي او له بدیو څخه یې منع کوي او بد اخلاق دې دښمنۍ او اختلاف ته را بولي.

۲- ګناه څه شی ده؟ هر هغه کار چې پاک نفس یې په کولو شرمېږي او نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي ګناه بلل کېږي.

۳- ګناه فطرتاً مبغوض عمل دی: ګناه هغه ناوړه عمل دی چې حتی مرتکب یې هم نه غواړي چې خلک ورباندې خبر شي.

ارزونه

۱- د پورتني حدیث شریف معنا او د راوي پېژندنه بیان کړئ؟

۲- لاندې کلمې معنا کړئ:

الْبِرّ:   حُسْنُ الْخُلُق: الْاِثْم: مَا حَاكَ فِي نَفْسك:

۳- د ټولنې په اصلاح کولو کې نېک اخلاق څه رول لري؟

کورنۍ دنده

د شپږم لوست حدیث شریف له معنا سره ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفقت او مهرباني

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِی الاَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِی السَّمَاءِ.» رواه ابوداود و الترمذی

دراوی پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلار نوم يې عمرو زوي او پلار دواړه صحابه وو خورا عالم او فاضل و د قرآن عظيم الشان له مشهورو قاريانو څخه و ډېر احاديث يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۶۵ کال وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- الرَّاحِمُونَ:	رحم کونکي.
۲- ارْحَمُوا:	رحم وکړئ.
۳- يَرْحَمْكُمْ:	پر تا سو به رحم وکړي.
۴- مَنْ فِي الأَرْضِ:	څوک چې په ځمکه کې دی.
۵- مَنْ فِي السَّمَاءِ:	هغه ذات چې له تاسو بردی.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله بن عمرو څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل: رحم کوونکو باندې الله تعالی رحم کوي نو تاسې په ټولو هغو ژونديو چې پر ځمکه ژوند کوي رحم وکړئ تر څو هغه ذات چې بر دی پر تاسو رحم وکړي.

د حديث شريف حکمت:

مهرباني او زړه سوی چې د اخلاقو يوه مهمه ستن ده يوه داسې رسۍ ده چې ټول موجودات يې سره تړلي او يو له بل سره يې مرستې او غمخوارۍ ته اړ کړي دي، د زړه له سختۍ، بې رحمۍ او د نورو په حق کې له تيري کولو څخه يې لرې ساتي.

له بل پلوه پر مخلوقاتو باندې په شفقت او ترحم سره بنده د الله (ج) د قهر او غضب څخه

په امان کې وي چې په نتیجه کې ټول مخلوقات د آرامۍ او اطمینان په فضاء کې خپل ژوند تېروي، بناءً که د یوې ټولنې وګړي یو پر بل مهربانه وي کارونه به یې په آسانۍ سره مخ پر وړاندې ځي، ستونزې به یې حل وي او دښمني، د زړه بدوالی او کینې به یې په محبت او مینه بدلېږي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- رحمت او مهرباني: مهرباني د الله تعالی د خاصو صفتونو څخه ده هر څومره چې دا صفت د انسان په وجود کې وي په همغه اندازه د الله تعالی د رحمت او مهربانۍ مستحق ګرځي.

۲- د ترحم ددایرې پر اخوالی: د پیغمبر (ص) په لارښوونو کې ترحم او زړه سوی دومره پراخه مفهوم لري چې ټول موجودات په څنګ کې نیسي.

۳- ترحم او مهربانۍ ته هڅول: الله تعالی خپله مهرباني پر مخلوقاتو باندې تر ترحم او مهربانۍ پورې تړلې ده.

فعالیت

- زده کوونکي دې پرمخلوقاتو باندې د ترحم دډولونو په اړه بحث وکړي.

ارزونه

۱- د دې لوست حدیث شریف معنا کړئ.

۲- لاندې کلمې معنا کړئ.

۱- الرَّاحِمُونَ:　　۲-ارْحَمُوا:　　۳-يَرْحَمْكُمْ:　　۴-مَنْ فِي الاَرْضِ:

کورنۍ دنده

۱- د ترحم او مهربانۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

۲- لاندې عبارات حفظ کړئ:

«الرَّاحِمُونَ، يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الاَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

طهارت (پاکوالی)

پاکوالي ته نن په نړۍ کې ځانګړې پاملرنه کیږي ، پوهان ټل خلکو ته دا سپارښتنه کوي چې خپل ځان او چاپیریال پاک وساتي.

نوطهارت او پاکي په اسلام کې څنګه ده ؟ او څه اهمیت لري؟

۱. د طهارت تعریف:

طهارت په لغت کې پاکوالي ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د بې اودسۍ او نجاست لرې کول طهارت بلل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه د شرطونو نومونه واخلي.
- بل زده کوونکی دې د دې جملې نه هغه شرطونه په ګوته کړي چې د طهارت سره ارتباط لري.

۲. د طهارت مشروعیت: پیغمبر اکرم (ص) وايي: (اَلطُّهُورُ شَطرُ الاِیمَانِ) [مسلم]

ژباړه: نظافت د ایمان جز دی.

د حدیث شریف مفهوم دا دی چې طهارت په اسلام کې دومره اهمیت لري چې مستقیما د ایمان سره رابطه لري ، نو که څوک غواړي چې ایمان یې کامل شي باید د خپل ځان او چاپیریال نظافت ته ډېر پام وکړي.

۳. د طهارت یا پاکوالي ډولونه:

طهارت یا پاکوالی په دوه ډوله دی:

۱- حکمي پاکوالی: د غتې (جنابت) او وړې بې اودسۍ څخه پاکوالي ته حکمي پاکوالی وايي.

۲- حقیقي پاکوالی:د نجاست څخه پاکوالي ته حقیقي پاکوالی وايي.

د پاکوالي طریقه: له حکمي نجاست څخه پاکوالی په غسل، اودس او تیمم سره راځي، خو له نجاست څخه پاکوالی په پاکو او سوچه اوبو د هغه نجس ځای په مینځلو سره راځي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل په سوال او ځواب سره تکرار کړي.

۴. بیت الخلاء ته د تللو آداب: هغه څوک چې بیت الخلا یا قضای حاجت ته ځي باید لاندې آداب مراعات کړي:

۱- باید د خلکو له سترګو پناه شي.

۲- باید داسې ځای غوره کړي چې د بولو (متیازو) څاڅکي ور وانه لوزي او ځان او لباس يې ککړ نه شي.

۳- بیت الخلاء ته د ننوتلو څخه د مخه باید «اَللّٰهُمَّ إِنِّي اَعُوذُ بِکَ مِنَ الخُبُثِ وَ الخَبَائِث» ووايي.

۴- د حَشَراتو په سوړو کې باید بول ونه کړي.

۵- باید په لاره، اديره ، سیوري او د خلکو د ناستې په ځایونو کې قضای حاجت ونه شي.

۶- باید د قضای حاجت په وخت کې خبرې ونه شي.

۷- باید قضای حاجت د قبلې په لوري ونه شي.

۸- په ولاړو اوبو کې قضای حاجت ونه کړي.

۹- استنجاء یا (اودس وچول) باید په کین لاس وشي.

فعالیت

- هر زده کوونکی دې دیوه ادب دحکمت یاګټې په هکله خپل نظر ووایي

ارزونه

لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱. طهارت تعریف کړئ.

۲. د طهارت د مشروعیت دلیل ووایئ.

۳. طهارت په څو ډوله دی؟

۴. د بیت الخلا آداب بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

استنجاء او نجاست

۱. د استنجاء تعریف:

استنجاء: له خپل مخصوص ځای څخه د نجاست پاکول استنجاء بلل کېږي.

۲. د استنجاء وسایل:

اوبه، لوټه، تیږه، دتشناب کاغذ(او هر هغه شی چې ددې ځای نیولی شي) د استنجاء له وسایلو څخه شمېرل کېږي.

استنجاء په هډوکي، خوشابي، طعام، سکاره، شیشه، د لیکلو کاغذ، وینبتان، پنبه، ټوټه او د څارویو وښبتو باندې مکروه ده.

۳. د استنجاء حکم:

۱. استنجاء په عادي حالاتوکې (هغه وخت چې نجاست د خپل ځای څخه تجاوز نه وي کړی) سنت مؤکد ده.

۲. خوکله چې نجاست له خپل ځای څخه لږ تجاوز وکړي استنجاء واجبه ده، اوکه شا او خوا ځایونه ککړ شوي وي نو بیا یې وینځل فرض دي.

۴. د نجاست معنا:

نجاست په لغت کې پلیتۍ او ناپاکۍ ته وایي.

او د فقهاؤ په اصطلاح: هر هغه شی چې شریعت پلیت بللی وي نجاست ګڼل کیږي.

۵. د نجاست ډولونه:

نجاست په دوه ډوله دی: حقیقي او حکمي:

حقیقي نجاست: هغه ګندګي ده چې لمونځ ورسره نه صحیح کېږي.

حکمي نجاست: هغه دی چې د نجاست اثر او وجود څرګند نه وي، خو په حکمي او اعتباري ډول سره شریعت نجس ګڼلی وي.

۶. د حکمي نجاست ډولونه:

حکمي نجاست په دوه ډوله دی:

۱- لویه بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې په انسان باندې غسل واجب وي، او لمونځ ورسره نه کېږي.

۲- کوچنۍ بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې پر انسان باندې یواځې اودس کول لازم وي.

۷- د حقیقي نجاست ډولونه:

۱- غلیظه نجاست: هغه نجاست دی چې په قطعي دلیل سره ثابته شوی وي، لکه: وینه، خنزیر، د انسان بولې اوغایطه مواد، د مردارشوي حیوان غوښه،او شراب.

۲- سپک (خفیفه) نجاست: هغه دی چې نجاست يې په غیر قطعي دلیل سره ثابت شوی وي. لکه: د هغو حیواناتو بول چې غوښه يې خوړل کېږي.

فعالیت

- ولې په بعضې شیانو استنجاء مکروه ده ؟په انفرادي یاګروپي شکل يې ځواب ورکړئ.

۸- د نجاست ښنل شوې اندازه:

• کله چې غلیظ جامد نجاست د یوې شرعي روپۍ له مقدار څخه لږ، اندازه (۱۲۵، ۳ګرامه) جامو ته ورسېږي لمونځ ورسره کېږي اوکه مایع وي له ورغوي څخه کمه اندازه (۲ سانتي) معاف ده.

• په خفیف (سپک) نجاست کې ښنل شوی مقدار په جامو کې له څلورمې برخې نه کمه پاک نه لري. او په بدن کې د غړي څلورمې اندازې څخه کمه معاف دی.

• خومسلمان باید تل خپل کوښښ وکړي چې ځان او جامې يې پاکې وي، ځکه چې نظافت د ایمان جز دی. همدارنګه بې نظافتي انسان ته مختلفې صحي ستونزې پیداکوي او په ټولنه کې خلک ورڅخه نفرت کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:
استنجاء، غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

۲. لاندې شیانو ته مثال ووایاست:
غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

کورنۍ دنده

د ارزونې د برخې پوښتنې په خپلو کتابچو کې د ځوابونو سره یو ځای ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس

۱- د اوداسه تعریف:

د معینو اندامونو وینځل او مسح کولو ته اودس وايي.

فعالیت

- د اودس د کتېو په هکله په انفرادي یا ګروپي شکل بحث وکړئ.

۲- د اوداسه حکم:

اودس کول د لمونځونو د اداکولو لپاره فرض دی.

۳- د اوداسه فرایض:

د اوداسه فرایض څلور دي:

۱- د مخ وینځل: د سر له ویښتو نه د زني تر لاندینۍ برخې پورې، او د یو غوږ له نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې.

۲- د لاسونو پرېمینځل د څنګلو سره.

۳- د سر دڅلورمې برخې مسحه کول.

۴- د پښو مینځل د ښنګرو سره.

۴- د اوداسه سنتونه:

۱- نیت کول.

۲- د اوداسه په پیل کې د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل.

۳- درې ځله د لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.

۴- درې ځلې د خولې پرېمینځل.(مضمضه).

۵- درې ځلې د پوزې پرېمینځل.(استنشاق).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- مسواک وهل.

۷- د ږیرې خلالول.

۸- د ګوتو خلالول.

۹- د مخ او لاسونو او پښو درې ځلې پرېمينځل.

۱۰- په ټول سر باندې مسحه کول.

۱۱- د غوږونو شا او مخ په نويو اوبو مسحه کول.

۱۲- لومړی د ښي غړو وینځل. (تـيَـمّن)

۱۳- اوداسه کې ترتیب مراعتول.

۱۴- پرله پسې د اندامونو مینځل.

۱۵- دمينځلو په وخت کې د اندامونو سبنل.

۵- د اوداسه آداب (مستحبات):

د اوداسه آداب په لاندې ډول سره دي:

۱. د اوداسه په وخت کې نسبتاً په جګ ځای کېناستل، چې جامې يې لمدې نشي.

۲. د اوداسه په وخت له خلکو سره خبرې نه کول.

۳. په اودس کې له بل چا نه مرسته نه غوښتل.(مګردا چې عذر ولري)

۴.که ګوتمه يې په ګوته کړي وي د هغې خوځول.چې ورلاندې ځای يې ښه پاک شي.

۵. په ښي لاس دخولې پرېمينځل او په چپ لاس د پوزې پرېمينځل.

فعالیت

- ستاسو له ټولګيوالو څخه دې درې تنه داسې اودس وکړې چې فرضونه ، سنتونه او اداب زده کوونکو ته پکې عملاً وښايي.

۶- د اوداسه مکروهات:

o د اوداسه د سنتو او يا د آدابو ترک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اوداسه ماتوونکي:

اودس په لاندی شیانو ماتېږي:

۱. له بدن نه د بولو، باد او غایطه موادو په خارجېدلو سره.

۲. د بدن نه د وینې او زوې خارجېدل.

۳. په ډکه خوله قی کول.

۴. بې هوشي.

۵. لېونتوب.

۶. نیشه کېدل (د نیشه یي موادو استعمال)

۷. په لمانځه کې په زوره (قهقهه) خندل.

۸. په اړخ او یا ډډه خوب کول.(هغه خوب چې د اودس دماتېدو امکان په کې وي)

فعالیت

- د اوداسه د ماتوونکو په هکله دې زده کوونکي یو دبل نه په ګروپي توګه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱. د اوداسه فرایض بیان کړئ.

۲. د اوداسه سنتونه بیان کړئ.

۳. د اوداسه آداب په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د اوداسه مکروهات په لنډه توګه ووایاست.

۵. د اوداسه ماتوونکي بیان کړئ.

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمم

۱ - د تیمم تعریف:

تیمم په لغت کې قصد، عزم او ارادې ته وايي.

او په اصطلاح کې :په مخصوصه طریقه په پاکو خاورو باندې (د طهارت په نیت)، د مخ او لاسونو مسحه کولو ته تیمم وايي.

۲ - د تیمم د روا کېدو عذرونه:

په لاندې عذرونو سره تیمم روا کېږي:

۱. د اوبو نشتوالي یا کم والي:کله چې اوبه نه وي او یا دومره کمې وي که په هغې اودس وشي نو د څکلو او پخلي لپاره بیا کفایت نه کوي نو په داسې حالت کې تیمم روا دی.

۲. د اوبو لرې والی: د یوه میل په اندازه لرې والی، څکه یو میل تګ کې تکلیف دی، خو که دده هماغسې لاره وي نو بیا دې لمونځ لږ وروسته کړي او هلته دې اودس وکړي.

۳. مریضي: داسې مریضي چې اودس ورته زیان رسوي.

۴. ډار او خوف: د دښمن او یا د وحشي حیواناتو نه ډار.

۵. بند :که څوک داسې ځای کې بندي وي چې د اوداسه اجازه ورته نه ورکول کیږي.

۶. د اوبو د اخیستلو وسه نه درلودل:که اوبه یوازې په اخیستلو(پیرودلو) پیدا کېدلې، خو د انسان سره مالي توان موجود نه وي.

۷. د جنازې دلمانځه د اداکولو لپاره (د هغه چا لپاره چې نا څاپه راپیښ شي او جنازه تیاره وي).

۸. د اوبو داستعمال توان ونه لري:لکه هغه څوک چې د ځاه سره ولاړ وي خو رسۍ نه وي چې اوبه وربادنې راوباسي.

۳ . د تیمم کولو طریقه:

په پاکو خاورو باندې دوه ځله د لاسونو وهل چې یو ځل به یې وروسته د څنډ وهلو په مخ او دویم ځل به یې تر څنګلو پورې په لاسونو باندې راکاږي.

۴ . د تیمم شرطونه:

۱- د تیمم لپاره نیت کول.

۲- د تیمم له پاره د روا کوونکو عذرونو څخه د یو عذر موجودیت.

۳- تیمم باید په پاکه خاوره باندې وشي.

۴- په ټول مخ او لاسونو باندې تر څنګلو پورې د مسحې لاس راکشول.

۵- ټوله پنجه او یا د پنجې اکثره برخه دوه ځلې په ځمکه وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د تیمم ماتونکي:

۱- هر شی چې اودس او غسل ماتوي هغه تیمم هم ماتوي.

۲- کله چې هغه عذرونه له منځه ولاړ شي چې د تیمم کول یې رواکړي و، لکه: د اوبو پیداکیدل.

۶- په موزو باندې مسحه کول:

د مسحې کولو معنا:

مسحه په لغت کې په یو شی باندې لاس راکښلو ته وایي.

او مسحه په اصطلاح کې په خاصو موزو په خاصه توګه د لمدو لاسونو راښکل مسحه بلل کېږي.

۷- په موزو باندې د مسحې د جواز شرطونه:

۱- د موزو اغوستل په اوداسه سره.

۲- موزې باید د ګرځیدلو قابلیت ولري.

۳- ښنګرې باید په موزو کې پټ وي.

۴- موزې باید روغې وي او د درې ګوتو نه زیاتې څیرې نه وي.

۸- په موزې باندې د مسحې موده:

۱- د مقیم لپاره د مسحې کولو موده یوه شپه او ورځ ده.

۲- د مسافر لپاره د مسحې موده درې ورځې او درې شپې ده.

۹- د موزې د مسحې ماتوونکي:

۱- هر هغه شی چې اودس ماتوي هغه د موزو مسحه هم ماتوي.(بیا به پښې د اودس کولو نه وروسته مسحه کوي)

۲- جنابت او ددې په شان نور لکه حیض او نفاس. (بیا به پښې مینځي)

۳- د یوې او یا دواړو موزو ویستل.

۴- د پښې اکثره برخه لمدیدل.

۵- د مسحې تاکل شوې موده تېریدل.

۶- د درې ګوتو په اندازه د موزې شکېدل.

فعالیت

- په عملي ډول دې یو زده کوونکی تیمم او په موزو باندې مسحه وکړي.

۱۰- په پټیو باندې مسحه کول:

د پټې معنا: هر هغه شی چې په مات او زخمي غړي د رغولو لپاره ایښودل کېږي پټې ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- په پټۍ باندې د مسحې حکم:

په پټۍ باندې مسحه کول واجب دي.

۱۲- په پټۍ باندې د مسحې شرطونه:

په پټۍ باندې د مسحې کولو لپاره علماؤ لاندې شرطونه اېښي دي:

۱. د زخمي او یا ژوبل شوي ځای وینځل به ناشوني وي.

۲. ژوبل شوي ځای ته به اوبه رسېدل او مینځل ضرر رسوي.

۳. له اړتیا نه زیاتې اندازه ځای باندې پټۍ نه لګول.

۱۳. د پټۍ د مسحې ماتوونکي:

د پټۍ مسحه په دوو حالتونو کې ماتېږي:

۱. د پټۍ غورځېدل او لرې کول.(بیا به هغه ځاي ووینځي)

۲. د اودس ماتېدل. (بیا به هغه ځاي مسح کوي)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- د تیمم لغوي او اصطلاحي معنا بیان کړئ؟

۲- په موزو باندې مسحه کول تعریف کړئ او مسحه په لغت کې څه ته وايي؟

۳- د پټۍ مسحه کولو حکم څه دی؟

۴- د موزو د مسحې موده د مقیم او مسافر لپاره څومره ده بیان يې کړئ؟

۵- د تیمم د رواوالي سببونه کوم دي، بیان يې کړئ؟

۶- د تیمم د صحت شرطونه ذکر کړئ؟

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاة (لمونځ)

۱- د صلاة (لمانځه) تعريف:

صلاة په لغت کې دعا ته ويل کيږي.

او په اصطلاح کې: عبارت دی له مخصوصو اقوالو او افعالو، چې په تکبير سره شروع کيږي او په سلام باندې ختميږي.

۲- د لمانځه ځينې ځانګړتياوې: (۱)

۱- لمونځ پاکي ده.

۲- لمونځ د انسان د دعا دقبليدلو ښه وخت دی.

۳- لمونځ د خداي سره د انسان راز او نياز دی.

۴- لمونځ له فحشاو اوله منکراتو څخه انسان ژغوري.

۵- لمونځ تقوا ده.

۶- لمونځ د نورو مسلمانانو سره د ورورګلوۍ ښه رابطه ده.

۷- لمونځ دانسان په مخ کې نور او رڼا پيدا کوي.

۸- لمونځ انسان ته تسکين او اطمينان ورکوي.

۹- لمونځ دانسان صحت ساتي.

۱۰- لمونځ د انسان مشکلات آسانه کوي.

۱۱- لمونځ انسان د ښه فاميل خاوند کوي.

۱۲- لمونځ د خداي سره دانسان وعده ده چې ښه به کوي او بد به نه کوي.

---

(۱) دلمانځه ځانګړتياوې اضافي معلومات دي او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- لمونځ تواضع ده.

۱۴- لمونځ انسان ته وقار، درنښت او دخلکواحترام ورپه برخه کوي.

۱۵- لمونځ انسان د وخت ارزښت ته متوجه کوي.

۱۶- لمونځ د توبې او خدای ته د مراجعې ښه وخت دی.

۱۷- لمونځ دخداي د ذکر ښه طریقه ده.

۱۸- لمونځ دخداي مرسته انسان ته ورپه برخه کوي.

۱۹- لمونځ د مخلوق او خالق تر منځ یو ښکلی او په ځای انځور انځوروي.

۳- د لمانځه د پرېښودو حکم:

۱- د لمانځه له فرضیت نه انکار کفر دی.

۲- د سستۍ او لټۍ له امله دلمونځ نه کول فسق دی.

۴- د لمانځه وختونه:

په احادیثوکې د لمانځه وختونه، معلوم او ټاکل شوي چې تفصیل یې په لاندې ډول دی:

۱- د سهار د لمانځه وخت: د رښتینې سبا راختلو څخه پیل او په لمر ختلو سره پای ته رسېږي.

رینښتونی سبا: کله چې سپینوالی عرضاً د آسمان په کناروکې خپور شي رینښتونی سبا بلل کېږي.

۲- د ماسپښین وخت: پیل یې د لمر له زوال څخه او کله چې د هر شي سیوری د خپلې اندازې دوه برابره شي (پرته د زوال له سیوري څخه) د ماسپښین وخت پای ته رسېږي.

۳- د مازیګر د لمانځه وخت: پیل یې د ماسپښین وخت له پای څخه او کله چې لمر ډوب شي د مازیګر وخت ختمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ماښام د لمانځه وخت: کله چې لمر ډوب شي د ماښام وخت پیلېږی، او چې شفق (هغه سره رڼا چې د ورځې په پای کې په افق کې ښکاري) ورکه شي د ماښام وخت پای ته رسېږي.

۵- د ماسخوتن د لمانځه وخت: د ماسخوتن د لمانځه وخت د شفق له ډوبېدو څخه پیل او د سبا په ختلو باندې پای ته رسېږي.

۵- مکروه وختونه:

په لاندې درېیو وختونو کې لمونځ کول منعه شوي دي:

۱- د لمر ختلو په وخت کې لمونځ کول روا نه دی .

۲- د زوال په وخت کې لمونځ کول روا نه دی.

۳- د لمر سترګه چې کله زېړه شي د لمر تر ډوبیدو پورې د همهغې ورځې د مازدیګر د لمانځه نه پرته بل لمونځ روا نه دی.

مسأله:

وروسته د سهار لمانځه نه تر لمر ختلو پورې او د مازیګر لمانځه څخه تر غروب پورې نفل لمونځ مکروه دی خو قضایي لمونځونه، د تلاوت سجده او د جنازې لمونځ کول (چې همدې وخت کې حاضره شي) مکروه نه دی.

۲- په لاندې وختونو کې د نفلونو کول مکروه دي:

۱- د سبا ختلو نه وروسته د سهار له سنتو پرته نور نفلونه کول مکروه دي.

۲- د ماښام لمانځه څخه مخکې د نفلونو کول مکروه دي.

۳- کله چې خطیب د جمعې یا اختر خطبه وایي د نفلونو کول مکروه دي.

۴- د اخترونو لمونځ څخه وړاندې او وروسته نفل کول مکروه دي.

۵- کله چې د جماعت لمونځ ولاړ وي د نفلونو کول مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لمونځ تعریف کړئ.
۲- د لمانځه لس ځانګړتیاوي بیان کړئ.
۳- د لمانځه وختونه کوم دي؟
۴- د لمانځه مکروه وختونه کوم دي؟ په مختصره توګه یې بیان کړئ.
۵- په کومو وختونو کې نفل کول مکروه دي؟

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه په خپلو کورونو کې حل او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

أذان او اقامت

۱- د أذان تعریف:

أذان په لغت کې اعلان ته وایي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د لمانځه لپاره په مخصوصو الفاظو سره اعلان کول أذان بلل کیږي.

۲- د أذان حکم:

أذان د پنځه وخته لمونځونو او د جمعي لمانځه لپاره مؤکد سنت دی، د نورو لمونځونو (د اخترونو، سنتو، نفلونو، استسقاء، خسوف، او کسوف) لپاره مشروع نه دی.

۳- په أذان او اقامت کې باید لاندې شیان په نظر کې ونیول شي:

۱- باید أذان او اقامت د وخت داخلیدلو نه وروسته وي.

۲- أذان او اقامت باید په عربي ژبه وشي.

۳- د أذان او اقامت الفاظ او کلمات باید پرله پسې او په ترتیب سره وویل شي.

۴- أذان باید په لوړ آواز سره وشي تر څو نور خلک یې واوري.

۵- مؤذن باید مسلمان ، او عاقل وي.

۴- د أذان الفاظ:

أَللّٰهُ اَكبَرُ	أَللّٰهُ اَكبَرُ
أَللّٰهُ اَكبَرُ	أَللّٰهُ اَكبَرُ
أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ	أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ	أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ	حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللّٰهُ اَكبَرُ	أَللّٰهُ اَكبَرُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ

یادونه:

- د سهار د لمانځه لپاره د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» تر جملې وروسته د «الصَّلَاةُ خَيرٌ مِنَ النَّومِ» عبارت دوه ځله ویل کېږي.
- د اقامت په وخت کې همدغه کلمات ویل کېږي، یوازې د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» د کلمې نه وروسته دوه ځله د «قَد قَامَتِ الصَّلَاةُ» لفظونه ویل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې اذان او بل زده کوونکی دې اقامت په داسې آواز سره ووایي چې د نورو ټولګیو مزاحمت پرې ونه شي، بیا دې ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د أذان او اقامت سنتونه:

په أذان کې اووه شیان سنت دي:

۱- مؤذن باید صالح، امین او د لمانځه وختونه وپېژني.

۲- مؤذن ته ښايي د أذان کولو پر مهال اودس لرونکی وي.

۳- مؤذن به أذان په ولاړه کوي.

۴- د أذان په وخت کې به د مؤذن مخ قبلې لور ته وي او د «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» ویلو په وخت کې به ښي خوا ته او د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» ویلو په وخت کې به کیڼ لوري ته مخ اړوي.

۵- د أذان په وخت کې مؤذن باید خپلې ګوتې په غوږونو کې کېږدي.

۶- مؤذن باید د ښه آواز لرونکی وي.

۷- مؤذن باید د أذان او اقامت ترمنځ فاصله راولي، یعنې د أذان څخه به څه وخت وروسته اقامت کوي.

۶- د أذان مکروهات:

۱- په أذان کې تلحین (د أذان کلمې یا حرکات بدلول، کمول یا زیاتول) مکروه دي.

۲- د جنابت په حال کې د أذان او اقامت کول مکروه تحریمي دی.

۳- د فاسق أذان مکروه دی.

۴- د غیر عاقل ماشوم له پاره أذان مکروه دی.

۵- د ښځې أذان مکروه دی.

۶- د أذان په وخت کې خبرې کول مکروه دي.

۷- د أذان نه وروسته د مؤذن وتل د جومات نه مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اقامت حکم:

اقامت د ټولو وختي، فرضي او فوتي لمونځونو لپاره سنت دی. د اقامت الفاظ کټ مټ د أذان الفاظ دي مګر د (حی علی الفلاح) د ویلو څخه به وروسته (قد قامت الصلاة) زیاتوي او همدا راز ټول د أذان احکام د اقامت له پاره هم دي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. أذان او اقامت تعریف کړئ.

۲. د أذان او اقامت حکم بیان کړئ او شرطونه یې کوم دي؟

۳. د أذان او اقامت سنتونه څو دی بیان یې کړئ؟

۴. د أذان مکروهات کوم دي په لنډه توګه یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه شرطونه

۱- د لمانځه شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. له حقيقي او حکمي نجاست څخه د ځان پاکوالی.

۲. د جامو پاکوالی له نجاست څخه.

۳. په پاکو جامو باندې د عورت پټول.

۴. قبلې ته مخ کول.

۵. د وخت داخلېدل.

۶. لمانځه ته د داخلېدو نيت کول په داسې ډول چې د تحريمې تکبير سره هېڅ فاصله ونه لري.

۷. د لمانځه د ځای پاکوالی.

مسأله:

۲- د هغه عورت اندازه چې پټول يې د لمانځه لپاره ضروري دي عبارت دي له:

الف: د سړي عورت: د نامه له غوټۍ څخه تر زنګنونو پورې، خو د زنګنونو سترګه عورت ده او د نامه غوټۍ عورت نه ده.

ب: د ښځې عورت: په لمانځه کې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر يوازې مخ، پنجه او قدمونه يې عورت نه دي، يعنې د لمانځه په وخت کې به ټول بدن پټوي پرته له ذکر شوو ځايونو څخه.

مسأله:

که چېرې څوک د قبلې په لوري شکمن شي او نه پوهېږي چې کومې خواته ده، نه څوک داسې پيدا کړي چې پوښتنه ورنه وکړي، فکر دې وکړي وروسته له دې چې په هر لوري يې غالب ګومان راغی هغه لوري ته دې لمونځ وکړي همدا لوری د ده لپاره قبله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه ارکان او فرضونه:

۱- د تکبیر تحریمه ویل.

۲- په لمانځه کې دریدل.

۳- د قرائت لوستل که یو آیت هم وي.

۴- رکوع کول.

۵- سجده کول.

۶- د تشهد په اندازه وروستۍ قعده .

۴- د لمانځه د فرضونو حکم:

د فرایضوادا کول په لمانځه کې حتمي او ضروري دي، که چېرې يې څوک قصداً یا په هېره پرېږدي لمونځ يې نه صحيح کېږي او بېرته به خپل لمونځ راګرځوي، همدا راز د فرضو پرېښودل د سهوې د سجدې په کولو نه جبيره کېږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱. د لمانځه شرطونه څو دي بیان یې کړئ؟

۲. د لمانځه ارکان څو دي بیان یې کړئ؟

۳. که څوک یو فرض له فرائضو څخه په لمانځه کې پرېږدي، نو حکم یې څه دی؟

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه واجبات او سنتونه

۱- د لمانځه واجبات:

۱. د فاتحې يعني الحمد لله لوستل.
۲. په ډېرو رکعتونو کې د فاتحې له سورت سره د يو بل سورت او يا درې آيتونو يو ځای کول.
۳. په جهري لمونځونو کې (د امام لپاره) په جهر سره قرائت او په خفيه لمونځونو کې په خفيه قرائت.
۴. د الحمد لله لوستل د سورت له لوستلو څخه مخکې.
۵. د هر رکن اداء کول په آرام او اطمينان سره.
۶. د دوو رکعتونو نه وروسته کيناستل (لومړی قعده).
۷. په اوله او دوهمه قعده کې د تشهد لوستل.
۸. په ارکانوکې د ترتيب مراعاتول.
۹. په وتر لمانځه کې د قنوت دعاء لوستل.
۱۰. د دوو لومړيو رکعتونو تعينول د قرائت لپاره (په څلور رکعتي اودرې رکعتي فرضي لمونځونو کې).
۱۱. د اختر په لمانځه کې د زوايدو (اضافي) تکبيرونو ويل.

۲. د واجباتو د پرېښودلو حکم:

که په لمانځه کې يو واجب قصداً پرېښودل شي، لمونځ به بېرته راګرځوي. او که سهواً ترک شي سجده سهوه لازميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لمانځه سنتونه:

په لمانځه کې لاندې شیان سنت دي:

۱- د نارینه لپاره په تکبیر تحریمه کې د غوږونو تر برابرۍ، او د ښځو له پاره د اوږو تر برابرۍ د لاسونو پورته کول.

۲- د تکبیر تحریمه څخه وروسته د ثناء ویل.

۳- په لومړي رکعت کې د «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم» ویل.

۴- د (بسم الله الرحمن الرحیم) ویل.

۵- د فاتحې نه وروسته د (آمین) ویل.

۶- د رکوع نه وروسته د (سمع الله لمن حمده) ویل د امام لپاره.

۷- د (سمع الله لمن حمده) څخه وروسته د (ربنا ولک الحمد) ویل د مقتدي لپاره.

۸- هر رکن ته د انتقالیدو لپاره د تکبیر (الله آکبر) ویل.

۹- په رکوع کې د (سبحان ربي العظیم) او په سجده کې د (**سبحان ربی الأعلی**) ویل.

۱۰- په رکوع کې د زنګنونو د سترګو په سر، د لاسونو ایښودل چې ګوتې یې پراخه نیولې وي، یعني په عادي حالت د لاسونو ایښودل.

۱۱- د ښي پښې ودرول او د چپې پښې غوړول په دواړو قعدو او د دواړو سجدو په منځ ناسته (جلسه) کې ورباندې کېناستل.

۱۲- د (**أشهد أن لا إله**) په وخت کې د شهادت ګوتې پورته کول او د (الاالله) په ویلو سره ښکته کول.

۱۳- د کېناستلو په وخت کې لاسونه په زنګنونو باندې ایښودل.

۱۴- د فرضو په دوه وروستیو رکعتونو کې د (الحمدلله...) لوستل سنت دي.

۱۵- د امام له لوري د انتقالیدو تکبیرونه، سمع الله لمن حمده او سلام لفظ په لوړ آواز سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- په وروستۍ ناسته (قعده) کې درود ویل.
۱۷- د درود نه وروسته د مأثورې (قرآني او مسنونه) دعاء لوستل. لکه: (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار).
۱۸- د سلام ګرځولو په وخت کې ښي او کیڼ لور ته د مخ ګرځول.
۱۹-کله چې امام سلام اړوي باید مقتدیان په نیت کې ونیسي چې زما سلام په دوی، ساتونکو (حفظه) ملایکو او د جنیاتو په صالحو بندګانو باندې دی.
۲۰-کله چې مقتدي سلام ګرځوي په نیت کې به هغه خلک نیسي چې کوم د سلام لور ته وي.
۲۱- مقتدي به د سلام ګرځولو په وخت کې په امام باندې هم د سلام اچولو نیت کوي چې کوم لور ته واقع وي او که په امام پسې ولاړ وي په دواړو سلامونو کې به په امام د سلام اچولو نیت کوي.
۲۲- که چېرې یو څوک یوازې لمونځ کوي د سلام اچولو په وخت به په ساتونکو (حفظه) ملایکو د سلام اچولو نیت کوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه واجبات د نورو زده کوونکو په وړاندې په عملي ډول بیان کړي.

ارزونه

- لومړی: لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱- د لمانځه له واجباتو څخه د یو واجب پاتې کېدل څه حکم لري؟
۲- د لمانځه سنتونه څو دي؟ پنځه یې بیان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه واجبات بیان کړئ.

• دویم: صحیح جملې له (ص) نښې او غلطې جملې له (غ) نښې سره کېږدئ.

۱- په وترو کې د قنوت دعاء د لمانځه له واجباتو څخه ده. (   )

۲- د آمین، اعوذ بالله، بسم الله او سمع الله لمن حمده ویل د لمانځه سنتونه دي. (   )

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د اداء کولو طریقه

۱. د لمانځه دکولو طریقه په لاندې ډول ده:

۱- لمونځ کوونکی باید د لمانځه د پیل پر مهال لاسونه د غوږونو د لاندنیو څنډو سره برابر کړي.

۲- بیا دې خپل ښي لاس په چپ لاس د نامه لاندې کېږدي، بیا دې ثناء (سبحانک اللهم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک ولا اله غیرک) ووایي.

۳- د ثناء ویلو نه وروسته دې (أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ) ووایي. (چې د ثناء، اعوذ بالله او بسم الله ویل په پټ آواز سره دي او مقتدي به اعوذ بالله او بسم الله نه وایي که چیرته لمونځ جماعت سره ؤ).

۴- (ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾) دې ووایي.

۵- په پټه سره دې (آمین) ووایي.

۶- وروسته د قرآن کریم یو سورت او یا درې آیتونه تلاوت کړي.

۷- د سورت د تلاوت کولو نه وروسته دې په تکبیر (الله اکبر) ویلو سره رکوع ته ټیټ شي.

۸- په رکوع کې به په پنډیو باندې ولاړ حالت کې لاسونه د زنګنونو په سترګو په داسې حال کې کېږدي چې ګوتې یې پراخه عادي نیولي، شا یې غوړولې او سر به یې نه ښکته وي نه پورته رکوع به وکړي.

۹- په رکوع کې دې درې ځله تسبیح (سبحان ربي العظیم) ووایي.

۱۰-کله چې د رکوع څخه سر را اوچت کړي نو لومړی دې (سمع الله لمن حمده) ووايي، او بيا دې (ربنا ولک الحمد) ووايي.

مسأله:

د جماعت په لمانځه کې دې امام (سمع الله لمن حمده) ووايي، او مقتدي به يوازې (ربنا ولک الحمد) وايي.

۱۱- د (ربنا ولک الحمد) ويلو نه وروسته دې لمونځ کوونکی لږه شېبه په مطمئن ډول نېغ ودرېږي، بيا به سجدې ته د ټيټيدو پرمهال د تکبير (الله اکبر) په ويلو سره ټيټ شي، لومړی دې زنګنونه، بيا لاسونه په داسې حال کې چې ګوتې يې مخامخ قبلې ته وي، بيا پوزه او ورپسې تندی په ځمکه کېږدي او په هره سجده کې دې درې ځله (سبحان ربي الاعلی) وايي. د سجدې پر مهال بايد څنګلې له زنګنونو او ورنونه له ګېډې نه لرې کړي او د پښو د ګوتو سرونه به د قبلې لور ته کوي، داسې چې له ځمکې څخه به پورته نه وي.

۱۲- بيا دې په تکبير ويلو سره سم له سجدې څخه سر راپورته کړي او په مطمئن ډول سره دې لاسونه د زنګنونو سترګو سره برابر کېږدي، په داسې حال کې چې ښي پښه يې ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي کښېني.

۱۳- د لږې شېبې دمې نه وروسته دې دويمې سجدې ته ولاړ شي، او درې ځله دې تسبيح (سبحان ربي الاعلی) ووايي.

۱۴- د دويمې سجدی نه وروسته دې په تکبير (الله اکبر) ويلو سره په داسې حال ودرېږي چې لومړی يې سر، بيا لاسونه ورپسې زنګنونه را اوچت کړي، لمونځ کونکی دې لاسونه په ځمکه نه لګوي او په مستقيم ډول دې دوهم رکعت ته پورته شي.

۱۵- دويم رکعت دې هم د لومړي رکعت په څېر اداء کړي، (لاسونه دې غوږونو ته نه پورته کوي، ثناء او اعوذبالله به هم نه وايي، نور پاتې رکعتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې په بسم الله الر حمن الرحيم سره پيلېږي).

۱۶- کله چې لمونځ کونکی د دوهم رکعت له سجدې څخه خلاص شو، نو بيا دې د لاسونو ګوتې خپرې د زنګنونو د سترګو سره برابرې کېږدي، (داسې چې ښي لاس يې په ښي زنګون او کيڼ لاس يې په کيڼ زنګون کېښودل شوی وي، له بلې خوا ښي پښه ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي او پرې ناست وي او بيا دې (**التَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**) ووايي.

۱۷- که چېرې لمونځ دوه رکعته وي بيا دې درود شريف (اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صليت علی ابراهيم و علی آل ابراهيم انک حميد مجيد، اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهيم و علی آل ابراهيم انک حميد مجيد) او ماثوره دعا (ربنا آتنا فی الدنيا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) تر ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۸- که چېرې لمونځ درې رکعتيزه وي بيا د دريم رکعت له دويمې سجدې وروسته تشهد، درود، او دعا ويلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۹- که څلور رکعتيز وي، بيا دې د څلورم رکعت له دويمې سجدې وروسته همدا پورتنی عمل ترسره کړي.

۲. د سړي او ښځې د لمانځه ترمنځ توپيرونه:

د ښځې لمونځ د سړي له لمانځه نه په لاندينيو شيانو کې توپير لري:

۱_ ښځه به د تکبير تحريمه په وخت کې لاسونه تر اوږو پورته کوي، او سړی د غوږو تر څنډې پورې.

۲_ ښځه به د ولاړې په وخت لاسونه سينې سره نيسي، او سړی يې تر نامه لاندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په سجده کې به ښځه ځنګلې د زنګنونو سره نښلوي، نارینه به یې جلا کوي.
۴- په سجده کې به ښځه خپټه له ورنونو سره نښلوي او سړی یې جلا کوي.
۵- د لمانځه په ټولو ناستو کې ښځه دواړه پښې ښي طرف ته باسي او په ځمکه کېني.
۶- ښځه به د سجدې په وخت کې ځنګلې له ځمکې سره لګوي.

فعالیت

• یو زده کوونکی دې عملاً دوه رکعتیز لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې ادا کړي. ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې په آخر کې وړاندې کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:
أ. د ثنا دعا کومه ده او له دې څخه وروسته به لمونځ کوونکی څه وايي؟
ب. د (ولا الضآلین) نه وروسته کومه کلمه پټه تکرارېږي؟
ج. (سمع الله لمن حمده) او (ربنا ولک الحمد) په کوم ځای کې ویل کېږي؟
د.د انتقالاتو تکبیرونه ووایاست.
۲- د ښځې او سړي د لمانځه تر منځ مهم توپیرونه ووایاست.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتر او سنت لمونځونه

۱. د وترو د لمانځه حکم:

د وترو لمونځ د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه په نظر واجب دی، لکه څرنګه چې د اخترونو لمونځ دی، او د یارانو په نظر مؤکد سنت دی.

۲. د وترو د لمانځه مقدار:

د وترو لمونځ درې رکعته دی.

۳. د وترو د لمانځه وخت:

د وترو لمونځ د ماسخوتن له لمانځه څخه وروسته اداکېږي.

۴. د وترو لمونځ کې قرائت:

دوترو په ټولو رکعتونو کې د قرائت لوستل لازم دي.

۵. د قنوت ویل:

له رکوع څخه مخکې د وترو په دریم رکعت کې د قنوت دعا ویل کېږي:

د قنوت دعا:

اللّهُمَّ إنّا نَسْتعینُك وَنَسْتَغْفِرُك وَنُؤْمنُ بك وَنَتَوَكَّلُ عَلَیك وَنُثْنی عَلَیك الْخَیرَ. ونَشْكُرُك وَلا نَكْفُرُك وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ یفجرُك .اللّهُمَّ إیاكَ نَعْبُدُ وَلَك نُصَلّی وَنَسْجُدُ وَإلَیك نَسْعَی.وَنَحْفِدُ ونَرْجُو رَحْمَتَك وَنَخْشَی عَذَابَك إنَّ عَذَابَك بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ.

۲. سنت لمونځونه:

سنت په دوه ډوله دی یو ته مؤکد سنت او بل ته غیر مؤکد یعنې مندوب وایي.

۷. مؤکد سنت:

هغه دی چې رسوالله صلی الله علیه وسلم پرې همیشه والی کړی، خو کله کله یې د دې لپاره پرېښې چې د فرضو ګومان پرې ونه شي.

۸. غیر مؤکد سنت (مندوب):

هغه سنت دی چې رسول آکرم صلی الله علیه وسلم کله کړي او کله پرېښې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤکدو سونتونو وختونه:

ټول مؤکد سنت دوولس رکعته دي چې د وختونو ترتیب يې په لاندې ډول دی:

۱-د سهار له فرضو څخه مخکې دوه رکعته، او په کولو يې ډېر تاکید شوی دی.

۲- د ماسپښین له فرضو څخه مخکې څلور رکعته لمونځ په يو سلام سره. (او يا هم د جمعې لمانځه څخه مخکې).

۳-د ماسپښین له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۵-د ماخوستن له فرضو څخه وروسته او د وترو څخه مخکې دوه رکعته.

۶- د جمعې له لمانځه څخه وروسته څلور رکعته په يو سلام اداء کول.

۹. د غیر مؤکدو سنتو وختونه:

د غیر مؤکد سنتونو وختونه په لاندې ډول دي:

۱- د ماسپښین له دوه رکعته سنتو سره نور دوه رکعته يو ځای کول.

۲- د مازدیگر له فرضو څخه مخکې څلور رکعته.

۳- د ماخوستن له فرضو څخه وروسته څلور رکعته علاوه د هغه مؤکدو سنتو څخه.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته شپږ رکعته.

ارزونه

۱- د وترو د لمانځه حکم څه دی؟

۲- د وترو لمونځ څه وخت اداء کېږي؟

۳- د قنود دعا ووایاست.

۴- غیرمؤکد سنتونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د مؤکدو او غیر مؤکدو سنتو وختونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ او قضايي لمونځونه

۱. **د تراویح لمونځ**: د تراویحو لمونځ د ښځو او سړو لپاره مؤکد سنت دی، ځکه چې نبي اکرم صلی الله علیه وسلم او راشده خلفاوو پرې همیشه والی کړی. جماعت کول هم پکې سنت دي.

مسأله: نفل په پیل باندې لازمېږي، بناءً کله چې چا پرې پیل وکړ او بیا یې پرېښود یعني فاسد یې کړ وروسته به یې قضاء راوړي.

۲. **د تراویحو د لمانځه وخت**: د تراویحو لمونځ د ماخوستن لمانځه څخه وروسته او د وترو څخه وړاندې اداء کېږي.

۳. **د تراویحو د رکعتونو شمېر**: تراویح شل رکعته دي، دوه دوه رکعته په یو نیت او سلام اداء کېږي، او بیا د هرو څلورو رکعتو وروسته یوڅه ناسته کېږي، یعني په لسو سلامو شل رکعته تراویح پوره کېږي، بیا له دې څخه وروسته د وترو لمونځ هم په جماعت سره اداء کېږي. یاده دې وي چې پرته د روژې له میاشتې څخه په نورو میاشتو کې وتر په جماعت سره نه اداء کېږي.

۴. **قضايي یا فوتي لمونځونه**: کله چې له چا څخه لمونځ قضاء شي هر وخت چې فرصت ومومي باید قضايي راوړي مګر په هغه درې وختونو کې دې نه کوي له کومو څخه چې د لمانځه کولو څخه منعه راغلې ده.

۵. **د قضايي لمونځونو د ادا کولو کیفیت**: په قضايي لمونځونو کې ترتیب واجب دی. کله چې له چا څخه د شپږو لمونځونو څخه لږ لمونځونه قضاء شوي وي، دا سړی د ترتیب خاوند دی، فقهاء کرام وایي د ترتیب په خاوند د ترتیب مراعتول واجب دي، د ترتیب معنا داده چې قضايي لمونځونه به د وختي لمونځ نه مخکې کوي، او بیا به د قضايي ترمنځ هم ترتیب مراعتوي یعنې کوم لمونځ چې ترې مخکې قضاء شوی وي هغه به وړاندې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. هغه شیان چې ترتیب پرې ساقطیږي:

۱- کله چې قضايي لمونځونه پرته له وترو څخه شپږو ته ورسېږي.
۲- کله چې له سرې څخه قضايي لمونځونه هېر شي.
۳- کله چې وخت تنګ وي او دواړه (وختي او قضايي لمونځونه) نه اداکېږي.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:
أ. د وترو او تراویحو لمونځونه څه حکم لري؟
ب. د وترو او تراویحو لمونځونه څنګه اداء کیږي؟

۲- لاندې صحیح جملو ته د (ص) نښه او غلطو جملو ته دا (غ) نښه کېږدئ:
أ. د تراویحو لمونځ د ماخوستن له وترو څخه وروسته اداء کیږي. (   )
ب. د چا څخه چې د پنځو لمونځونو څخه زیات لمونځونه قضاء شي د ترتیب خاوند دی. (   )
ج. د ترتیب خاوند به وختی لمونځ په قضایي لمونځ باندې مخکې کوي. (   )
د. د وخت په تنګوالي سره ترتیب ساقطیږي. (   )
ه. شل رکعته تراویح به په لسو سلامونو سره سرته رسېږي. (   )

کورنۍ دنده

پورتینو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه مفسدات او مکروهات

۱. د لمانځه مفسدات:

فساد په لغت کې: د صلاح ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې په عبادت کې ناسم وصف فساد بلل کېږي. په عباداتو کې د فساد معنی بطلان دی او په معاملاتو کې فساد بيله معنا او بطلان بيله معنا لري، هدف دا چې معاملات د فساد څخه وروسته صحيح کيدای هم شي خو عبادات داسې نه دي.

۲. د لمانځه مفسدات:

۱- خبرې کول.
۲- خوراک او څښاک کول اګر که په هېره هم وي.
۳- داسې کار کول چې د لمانځه څخه بيرون کس پرې د لمونځ کوونکي ګومان ونه کړي.
۴- له قبلې څخه د سينې ګرځول.
۵- د لمانځه په منځ کې درې پرله پسې قدمونه اخيستل.
۶- ليونتوب او بې هوشي.
۷- د پوره يو رکن اداء کول په داسې ډول سره چې عورت يې څرګند، او يا ورسره دومره نجاست وي چې لمونځ ورسره نه کېږي.
۸- داسې خندا چې خپله يې واوري.
۹- په خوله د سلام اچول يا ځوابول.
۱۰- د نيوی امورو لپاره ژړل، خو که چېرې د خدای له ويرې وي بيا يې لمونځ نه فاسدېږي.
۱۱- هغه الفاظ ويل چې دلمانځه څخه نه دي لکه: (اناالله و انااليه راجعون) او يا (الحمد الله) ويل.
۱۲- په داسې شکل سره د قرائت کول چې د کلمې معنا غلطوي.
۱۳- له امام نه پرته بل چاته فتحه ورکول.

۳. د کراهيت معنا:

کراهيت په لغت کې د محبت ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې هر هغه شی چې پرېښودل يې له کولو څخه غوره وي تنزيهي مکروه بلل کېږي او که چيرې منعه والی يې په ظني دليل ثابت وي تحريمي مکروه بلل کېږي.
کله چې لمونځ د تحريمي کراهيت سره اداء شي راګرځول يې واجب دي، او که د تنزيهي کراهيت سره شوی وي بېرته راګرځول يې مستحب دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د لمانځه مکروهات:

لاندې شیان په لمانځه کې مکروه دي:

۱_ د سنتو او واجباتو پرېښودل.لکه: د امام متابعت په لمانځه کې پرېښودل .

۲_ په لمانځه کې په نورو کارونو باندې د لاسونو مصروفول لکه :

• د ګوتو قاتول راقاتول. • د ګوتو ښخه ټکونه ویستل.
• د لمانځه پر مهال ژنده پاکول. • د کاڼو اوګټو لرې کول، ویښتان ویستل.
• له خپلو جامو او لاسو سره لوبې کول. • په اشاره باندې د سلام ځوابول.

۳_ په لمانځه کې په نورو شیانو باندې د سترګو مصروفول لکه:

• د آسمان لور ته کتل. • د سترګو پټول. • ښي او کیڼ لور ته کتل.

۴_خپل مخصوص اذکار او دعاګانې نه لوستل.لکه د رکوع په حالت د قرائت لوستل.

۵_ په مسنونه طریقه د ارکانو نه اداکول لکه:

• غیرمنظم درېدل. • نا سمه رکوع. • نا سمه سجده لکه د پګړۍ په ول سجده کول.

۶_ بې ضرورته ټوخی او اوسیلی کول.

فعالیت

• زده کوونکي دې نور هغه امور چې د لمانځه د روحیې خلاف دي او بعضې اشخاص هغه کوي په ګوته کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ-کراهیت او فساد څه معنا لري په لنډ ډول یې تعریف کړئ؟

ب- د لمانځه د مکروهاتو څخه پنځه وواياست.

ج- د لمانځه پنځه مفسدات بیان کړئ.

۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (×) نښنه کېږدئ:

أ- په لمانځه کې د ګوتو ښخه ټکونه ویستل مکروه دي. ( )

ب- د رکوع په حالت کې د قرائت لوستل لمونځ فاسدوي. ( )

ج- په لمانځه کې خبرې کول مکروه دي. ( )

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمانځه کې بې اودسه کېدل

کله چې څوک پرته له کومې ارادې په لمانځه کې بې اودسه شي:

۱- لمونځ دې پرېږدي اودس ته دې ولاړ شي او پس له اوداسه دې خپل لمونځ د هغه ځای څخه پيل کړي چې په کوم ځای کې بې اودسه شوی دی. خو له سره راګرځول يې غوره دي.

۲- که چېرې بې اودسه شوی شخص امام وي، يو له خپلو مقتدیانو څخه دې امام کړي او پاتې لمونځ به دی په خپل امامت مقتدیانو ته پوره کوي.

۳- که چېرې يو لمونځ کوونکي ته د وروستۍ ناستې څخه وروسته بې اودسي پېښه شي د لمانځه څخه دې وګرځي، اودس دې وکړي، او بیا دې سلام واړوي، دا درې واړه هغه صورتونه دي چې خبرې يې نه وي کړي، خو که خبره يې کړې وي، بیا يې لمونځ فاسدېږي برابره ده چې قصداً، سهواً او خطاً يې له خولې وتلې وي او بناء ورباندې جواز نه لري.

۴- که چېرې کوم لمونځ کوونکی وروسته له بې اودسۍ څخه د اودس لپاره قدمونو اخيستلو او یا له قبلې څخه مخ ګرځولو ته اړ ؤ او دا کار يې وکړ لمونځ يې نه فاسدېږي اګر که له درې قدمونو څخه زيات هم تللی وي.

۲- د سهوې سجده:

سهوه غفلت او بې پروايۍ ته وايي.

د سهوې سجدې حکم: د سهوې سجده واجب ده.

د سهوې د سجدې سببونه: د سهوې سجده په لاندې شيانو واجبېږي:

۱- کله چې د واجباتو څخه يو يې د خپل ځای نه وړاندې يا وروسته، سهواً زيات او يا پرېښودل شي.

۲- کله چې لمونځ کوونکی فرض د خپل ځای څخه سهواً مخکې يا وروسته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• **مسأله**:

د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده نه لازمېږي، ځکه چې د سنتو په پرېښودلو باندې لمونځ نه نيمګړی کېږي.

• **مسأله**:

د فرضو پرېښودل په سجده سهوه باندې نه جبيره کېږي، ځکه چې د فرضو پرېښودل لمونځ باطلوي، خو که چېرې څوک د لمانځه په کوم رکن کې سهوه شو بېرته به يې راګرځوي او که چېرې يې د خپل ځای څخه وروسته کړ بيا به د سهوې سجده کوي.

۳- د سهوې د سجدې وخت:

د سهوې سجده هغه دوه سجدې دي چې د لمانځه زيادت او نيمګړتيا پوره کوي او وخت يې د اخري قعدې د تشهد او يو سلام ګرځولو څخه وروسته دی.

۴- د سهوې د سجدې طريقه:

د وروستی قعدې د تشهد څخه وروسته يو سلام اړول کېږي او بيا د دې څخه وروسته دوه د سهوې سجدې کېږي، او د دې څخه وروسته تشهد (التحيات...) د دوهم ځل لپاره په همدې ناسته کې، او بيا به درود (اللهم صل...)، او دعاء چې مخکې ندي ويل شوي ولولي، او بيا به ښي او کيڼ لور ته سلام واړوي.

۵- په لمانځه او يا اوداسه کې شک کول:

۱- که چېرې يو چاته دا شک پيدا شو چې لمونځ يې کړی او که يې نه دی کړی، دې سرې لمونځ نه دی کړی، ځکه نه کول يې يقيني او په کولو کې يې شک دی.

۲- که چېرې يو چاته د سلام ګرځولو او يا د آخري قعدې د تشهد نه وروسته شک پيدا شو دا شک هيڅ باوري نه دی او اعتبار ورته نشته.

۳- که چېرې څوک ډېر شکي وي او هر وخت ورته شک پيدا کېږي، دا به په غالب ګمان عمل کوي.

۴- که چېرې څوک په دې باور وي چې اودس يې کړی دی خو فکر کوي چې ممکن بې اودسه شوی وي، د دې سړي اودس شته، مګر که په ياد يې وي چې دی بې اودسه ؤ خو ممکن د عادت سره سم ده اودس کړی وي، نو دا بې اودسه دی.

۶- د تلاوت سجده

د تلاوت د سجدې حکم:

د تلاوت سجده کول واجب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د تلاوت د سجدې اسباب:

د تلاوت سجده په لاندې درې سببونو باندې واجبېږي:

۱- تلاوت: د تلاوت سجده په تلاوت کوونکي باندې واجبېږي.

۲- اوریدل :د تلاوت سجده د سجدې د آیت په اوریدلو په اوریدونکي باندې هم واجبېږي.

۳- اقتداء: که امام د تلاوت د سجدې آیت ولوست په مقتدي باندې هم واجبېږي ،که څه هم چې اوریدلی یې نه وي.

۸- د تلاوت سجدې ادا کول:

تکبیر به وایي (خو لاسونه به غوږونو ته نه پورته کوي) او سجدې ته به ښکته کېږي، داسې سجده به کوي لکه څنګه چې د لمانځه سجده کوي او بیا به له سجدې څخه د پورته کېدو لپاره تکبیر وایي، دا دواړه تکبیرونه ویل واجب دي، د تلاوت سجده کې تشهد او سلام نشته.

په سجدې کې به (سبحان ربی الاعلی) درې ځلې وایي، د تلاوت د سجدې آیتونه په لاندې جدول کې روښانه شوي دي، او همدارنګه په قرآن کریم کې هم دغه ځایونه په نښه شوي دي.

۹- د تلاوت د سجدو شمیر:

شمیره	سورت	آیت	شمیره	سورت	آیت
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۵
۲	الرعد	۱۵	۹	الم سجدة	۱۵
۳	النحل	۴۹	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۷	۱۱	حم سجدة	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ملګرو په وړاندې د تلاوت سجده عملاً اداء کړي او هم دې د وجوب اسباب څرګند کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. د سهوې سجدې حکم څه دی؟ او سببونه یې په لنډ ډول بیان کړئ.

۲. د تلاوت د سجدې اسباب څو او کوم دي؟

۳. د تلاوت د سجدې د آیتونو شمېر څو دی؟

۴. که چېرې امام په لمانځه کې بې اودسه شي څه باید وکړي؟

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده ....لازمیږي.

۲. د فرضو پرېښودل د سهوې په سجدې باندې ....کېږي.

۳. د تلاوت سجدې په دې سورتونو ....کې دي.

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه سره د ځوابونو په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

د ناروغ لمونځ

د ناروغ لمونځ ناروغی ته په کتلو په لاندې ډولونو دی:
۱-کله چې ناروغ ته ودرېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته، رکوع او سجدې سره کوي.
۲-که چېرې کوم ناروغ ته د رکوع او سجدې کول ناشوني شول، بیا به رکوع او سجده په داسې حال په اشاره کوي چې د سجدې اشاره به د رکوع له اشارې ښخه ټیټه وي، خو د سجدې لپاره دې څه شی نه پورته کوي چې هلته ورباندې سجده وکړي.
۳-که چېرې څوک په ناسته هم قادر نه و، دا سړی به ستونی ستغ په داسې حال کې څملي چې پښې به یې د قبلې لور ته وي، د سر لاندې به یې د پورته کولو په خاطر بالښت ایښی وي، مخ په قبلې به ملاست، رکوع او سجده به په اشاره باندې ترسره کوي.
۴-کله چې کوم ناروغ په دی قادر نه وي چې د سر په اشاره باندې لمونځ وکړي، له ده څخه لمونځ وروسته کېږي، د سترګو او وریځو په اشارې سره لمونځ کول ورته روا نه دی.
۵- هغه بنده چې په خپل ژوند کې د سر په اشاره باندې په لمونځ کولو باندې قادر نه ؤ او مړ شو، په ده باندې ددې لمونځونو د کفارې وصیت لازم نه دی، اګر که ډېر لږ هم وي.

۲- د مسافر لمونځ:

څرنګه چې سفر ستونزې لري نو ددې لپاره ورته ځانګړې احکام خاص شوي چې په لاندې ډول دي:
۱- د روژې په مبارکه میاشت کې مسافر ته روژه خوړل روا دی.
۲- مسافر ته د سفر په خاطر په اغوستل شویو موزو باندی درې ورځې او شپې مسحه کول روا دي.
۳- په مسافر باندې د جمعې او اخترونو لمونځونه او قرباني نه شته.
۴- مسافر په سفر کې څلور رکعتي فرض لمونځونو کې قصر کوي او دوه رکعته کوي.
همدا راز د لمونځ وروسته کول هم ورته روا دي په هغه صورت کې چې د غلو او شوکمارو څخه وېره ولري.

۳- قصر:

د څلور رکعتیزو لمونځونو نیمايي کول او پر ځای یې دوه رکعته کول قصر بلل کېږي، بناءً د سهار او ماښام لمانځه کې قصر نه کېږي.

۴- د قصر حکم: قصر په سفر کې (عزیمت) دی.

۵- د قصر شرطونه: فقهاء کرامو د قصر لپاره لاندې شرطونه ایښي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سفر اندازه او لیاره به په عادي تګ سره درې ورځې او شپې وي. (۱)
۲. سفر د مسافر د خپل کلي یا قریې څخه د وتلو نه حسابېږي، یعنې کله چې مسافر د خپلې علاقې څخه بیرون شو مسافر بلل کېږي.
۳. د سفر نیت به کوي.
۴. باید کوم سفر چې نیت یې لري له درې ورځو څخه کم نه وي.

۲. **د سفر په هکله مسئلې**:

۱- یو سړی له خپل اصلي ټاټوبي څخه هغه چې پکې زېږېدلی او هستوګنه کوله؛ ولاړ او بل ځای کې یې هستوګنه غوره کړه، د ځینو اړتیاوو له امله د څه وخت لپاره خپل ټاټوبي ته راغی، دا سړی به په خپل اصلي ټاټوبي کې قصر کوي، په دې شرط چې د دواړو تر منځ فاصله درې ورځې او یا له دې څخه زیاته وي.

۲- که له یو چا څخه په سفر کې لمونځونه قضاء شول او بیا کور ته راستون شو د سفر د لمانځه قضایي به دوه رکعته راوړي، او که چېرې په کور کې ترې قضاء شوي وي، او قضاء یې په سفر کې راوړي هم هغه څلور رکعته به پوره کوي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

أ- د سفر ځانګړي احکام څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

ب- قصر څه ته وايي، او حکم یې څه دی؟

ج- قصر څو شرطونه لري په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د سفر اندازه به په عادي تګ سره درې ورځې ده. (   )

ب- که له یو چاڅخه په سفر کې لمونځونه قضا شول په کور کې به یې پوره اداءکوي. (   )

ج- په مسافر باندې د جمعې، اخترونو لمونځونه او قرباني نشته. (   )

د- کله چې ناروغ ته درېدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته کوي. (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

---

(۱) بعضی معاصرو علماو د شرعی سفر اندازه تقریباً ۸۹ کیلومتره تعیین کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سيرت النبي ارزښت

الله تعالی فرمايي: **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** د الاحزاب سورت، ۲۱ آيت.

ژباړه: (په حقيقت کې ستاسو لپاره د الله په رسول کې يوه خورا غوره نمونه ده)

الله تعالی پدې مبارک آيت کې مونږ ته د پيغمبر ﷺ په پيروی او اطاعت امر کړی دی، لدې امله لازمه ده چې د نبي کريم ﷺ سيرت زده کړو تر څو وکولای شو هغه پسې اقتداء اود هغه لاره تعقيب کړو ، د سنتو او طريقو پلټنه يې وکړو او په لارښوونو يې عمل وکړو. نو د اسلام په پوهيدو او پېژندوکې د سيرت څه اهميت دی؟ د سيرت مفهوم او ځانګړتياوې کومې دي؟ او د سيرت د تدريس موخې څه دي؟

د سيرت تعريف:

په لغت کې: د سنت، طريقې او تګلارې په معنی راغلی دی.

په اصطلاح کې: سيرت د يوه شخص د ژوند حالاتو، تاريخ او هغه پورې اړوندو موضوعاتو ته ويل کيږي.

کله چې سيرت مطلق ذکر شي نو د حضرت محمد ﷺ سيرت ور څخه مراد وي.

فعاليت

- د سيرت علم د کوم علم سره زيات ورته والی لري؟ د حديثو دعلم سره، د تاريخ د علم سره، او که د کوم بل علم سره؟

هغه عمده موضوعات چې په سيرت کې څېړل کيږي عبارت دي له:

دپيغمبر ﷺ د ميلاد له مهال څخه دنبوت مقدماتي نښې او نښانې ، د حضرت محمد ﷺ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوتوب، رشد، ځواني، په مختلفو حالاتو کې دالله (ج) ساتنه دخپل پیغمبرنه ، پیغمبرﷺ باندې دوحي دنازلیدلو وخت،پټ او ښکاره دعوت ،دقریشو له خوا د مسلمانانو ډول ډول ربړونې ،دمسلمانانو هجرت حبشې ته،د مکې مکرمې څخه بهر داسلام دمقدس دین خپریدل، دیثرب (مدینې منورې) دخلکو سره ترون، یثرب (مدینې منورې) ته هجرت، په مدینه منوره کې داسلامي ټولنې جوړول ،قبائلو او ګاونډیانو سره تړونونه، دمسلمانانو پر ضد د مشرکانو او یهودو توطئې اودسیسې، دهغوی په وړاندې دمسلمانانو دفاع او د پیغمبر اکرمﷺغزاګانې،ګاونډیو حاکمانوته ددعوت دپیغامونو لیږل،دجزیرة العرب مختلفوسیمو ته د اسلام رسیدل،د پیغمبرﷺ سفرونه، د هغهﷺ ځلانده صفات،او له نیمګړې دنیا څخه دهغه رحلت.

د سیرت النبي ځانګړتیاوې

نبوي سیرت ډیرې ځانګړتیاوې لري چې ځینې یې دا دي :

۱ - د نبي کریمﷺ سیرت د نورو انبیاؤدسیرت په پرتله تر ټولو صحیح ترین سیرت دی، ځکه چې دغه سیرت د متصلو روایاتو، پیژندل شوو او موثوقو شخصیاتو له لارې نقل شوی دی، تردې چې دثبت او تدوین مرحلې ته رسیدلی دی.

د سیرت تدوین په(۱۰۱هجري) کال کې د عمر بن عبد العزیز د خلافت په دورکې پیل شو،نو ځکه د سیرت علماء په ډیرې آسانۍ سره کولای شي د پیغمبر اکرم (ص) صحیح سیرت له ناسمو اقوالو او ضعیفو کیسو څخه جلا کړي.

۲ – دسیرت لار ښوونې هر اړخیزې او دژوند ټولو حالاتو ته شاملې دي،چې د هر چا لپاره په هر وخت اوشیبه کې د ژوند غوره نمونه دي.

۳ – د پیغمبرﷺ سیرت روښانه سیرت د ی چې د هغه د ژوند د حالاتو پړاوونه په څرګند ډول بیانوي: چې د پیغمبرﷺ د پلار عبد الله او مور بي بي آمنه بنت وهب د واده له وخت څخه پیل ، اود پیغمبرﷺ پیدایښت، بعثت، د دعوت پړاوونه، غزاګانې او د پیغمبرﷺ وفات په څرګند ډول بیانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د سیرت النبي د زده کړې ارزښت

۱ - د نبي کریم ﷺ سپیڅلی سیرت له فضایلو، نیکواخلاقو، نصیحتونو او عبرتونو څخه ډک دی چې انسان د خیر په لور هڅوی.

۲- د پیغمبر ﷺ دسیرت زده کړه دا روښانه کوي چې د اسلام سپیڅلی دین د صبر،زغم، فکر ، عقل، حکمت،اوبشریت ته د ښیګڼو او ګټو رسولو دین دی.

۳- د پیغمبر ﷺ سیرت مصلحینو اوداعیانوته دټولنې د اصلاح بلنه او لارښوونه کوي.

۴- د پیغمبر ﷺ سیرت داسلام دسپیڅلي دین لوړمقام او برتري د جاهلیت دزمانی دناوړودودونو،بې عدالتیو او ظالمانه رسمونو په پرتله مونږ ته را په ګوته کوی.

۵- د نبوي سیرت لوستل او د پیغمبر ﷺ او اصحابوکرامو له زیارونو اوتکلیفونو(چې د اسلام ددین لپاره یې ګاللي) خبریدل، د انسان صبر، زغم او حوصله زیاتوي.

۶- دسیرت دزده کړې له برکته کولی شو ددین په ډېرومقاصدوپوه شو،اود قرآن کریم د زیاتوآیاتو په تفسیر او شان نزول خبر شو.

۷- نبوي سیرت داسلامي امت د وحدت څرګندونه کوي او دا را په ګوته کوي چې اسلام څرنګه وکولی شودمختلفو ، یوبل دښمنو اوخپرو قومونو، ملتونو او قبائلو څخه یو واحد، قوي عزتمند او یو موټی ملت جوړ کړي، او ټول سره وروڼه کړي، او د دوی مشران چې د تقوی، اخلاص او الهي وېرې څخه برخمن وو، د خپلو کشرانو او اتباعو په زړونو کې تر ټولو ګران او عزتمند کړي.

۸- دسیرت لوستل اوتدریس مسلمان ته د اسلامي فرهنګ او پوهې دیوې مهمې برخې دغنامندۍ او بډاینې لامل ګرځي . چې عقائدو،احکامواو اخلاقو ته هم شامليږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱ - نبوي سيرت په لغت او اصطلاح کې تعريف کړئ.

۲- د نبوي سيرت درې ځانګړتياوې څرګندې کړئ.

۳- د نبوي سيرت د زده کړې ارزښت د مسلمانانو د ژوندانه په مختلفو اړخونو کې څرګند کړئ.

کورنۍ دنده

ددې لوست دمطالبو خلاصه ديوې لنډې مقالې په لړکې په خپلوالفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي سيرت او تاريخ

د تاريخ تعريف:

تاريخ په لغت کې ديوې پيښې دوخت اوزمان تعيين ته وايي.

په اصطلاح کې: د تيرو وختونو دمهمو پيښو او واقعاتو دوخت او زماني ټاکل دي، لکه: دمهمو شخصيتونو،ډلو،دهغوی دژوند اومړګ دحالاتو، تمدنونو، ښارونو، دودونو، رواجونو، عاداتو، کړنو، صنعتونواوانسابو څخه بحث کوي.

سيرت د تاريخ اساس او بنسټ دی:

دپيغمبر ﷺ سيرت دتاريخ اساس او بنسټ دی چې مسلمانان پرې وياړي،ځکه لومړنی تاريخي پيښې چې مسلمانانو ليکلي دي، هغه دسيرت پيښې وې، بيا د وروستنيو حوادثو تدوين تر نن ورځې پورې د هماغه سيرت لړۍ ده.

د سيرت او تاريخ د سند د نقلولوطريقه:

د روايت په سلسله دتاريخي پيښو نقلول، اوصحيح روايتونه له غلطوروايتونو څخه جلا کول دا يوازې د عربو او مسلمانانو ځانګړتيا وه چې نور ورځنې بې برخې و، ځکه چې مسلمانانو دسيرت ليکنه خپله ديني وجيبه ګڼله، دوی زيار باسه تر څو په رواياتو کې کوم شک او شبه پاتې نشي،او سيرت له هرډول درواغو څخه پاک وي، دغه تګلاره لومړی د حديثو او سيرت په ليکنه کې رامنځته شوه، اوبيا دتاريخ په ليکنه کې ورڅخه کار واخيستل شو، اودتاريخ پورې اړوندوحقائقود تميز لپاره معيار وټاکل شو.

فعالیت

- د سیرت او د تاریخ دعلم تفاوتونه واضح کړئ.

د نبوي سیرت مصادر:

مونږ کولای شو د نبوي سیرت مصادر په لاندې ډول خلاصه کړو:

۱ - قرآن کریم : د نبوي سیرت یوه پراخه برخه په قرانکریم کې په اجمالي توګه ذکر شوی ده.

۲ - نبوي سنت: دنبوي سیرت زیاته برخه د احادیثو په کتابونو کې ذکر شوې ده، د احادیثو کتابونه عبارت دي له: کتب الصحاح، سنن، مسانید، مستدرکات، معاجم، او د سننو د کتابونو له قاموسونو څخه.

۳ - د محمدي صفاتو (شمایلو) کتابونه:

د محمدي شمایلو کتابونه هغه کتابونه دي چې مؤلفینو یې د نبي کریم ﷺ اخلاقو، عاداتو، فضایلو اوسلوکو ته ځانګړې توجه کړې وي.

۴ - د نبوي دلایلو کتابونه (محمدي معجزې):

په دغو کتابونو کې د پیغمبر ﷺ معجزې، اود نبوت دلائل ذکر شوي دي.

۵ - د محمدي خصائصو کتابونه :

دغه کتابونه د پیغمبر ﷺ او د هغه د امت د خصائصو او ځانګړتیاوو په هکله بحث کوي.

۶ - د غزا ګانو کتابونه:

دغه کتابونه د اسلام په اول کې دمسلمانانو د دښمنانو د سازشونو ، دسیسو، د مسلمانانو د دفاع ، او د پیغمبر ﷺ دغزواتو څخه بحث کوي .

۷_ د سیرت ځانګړي کتابونه:

دغه کتابونه د سیرت دعلم پورې د اړوندو موضوعاتو څخه بحث کوي.

د سیرت د لیکنې پیل او د سیرت مشهور کتابونه:

۱- د صحابه و دوره: د سیرت تدوین په ابتدایي بڼه د(۵۰-۲۰)هجري کلونو څخه پیل شو، چې حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنه به خپلو شاګردانو ته د پیغمبر ﷺ دنسب ،او دهغه دغز اګانو په هکله معلومات ورکول او هغوی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکل،همدا راز عبد الله بن عمرو بن العاص اوبراءبن عازب رضي الله عنهما به هم خپلو شاګردانو ته دسیرت دعلم تدریس کاوه.

۲- د تابعینو دوره: دسیرت تالیف دتابعینو په زمانه کې پیل شو،عروه بن زبیر بن عوام د رسول الله (ص) دغزاګانو کتاب ولیکه.

د پیغمبر (ص) په سیرت او غزواتو کې تر ټولو مهم کتاب چې د تابعینو په زمانه کې ولیکل شو هغه د أبان بن عثمان (رح) کتاب ؤ چې لیکل یې د(۸۳) هجري ښخه دمخه بشپړ شو.

د هغه ښخه وروسته په دویمه درجه کې د وهب بن منبه چې په (۱۱۰) هجري کې وفات شوی، او د موسی بن عقبه چې په (۱۴۱)هجري کې وفات شوی د سیرت کتابونو دي.

دغو کسانود صحابه کرامو په زمانه کې ژوند کاوه او د هغوی ښخه یې زده کړه کړې وه.

۳- د اتباع تابعینو دوره:په دغه دوره کې چې کوم کتابونه لیکل شوي دي په لاندې ډول دي:

«السیر والمغازي» دمحمد بن اسحاق (المتوفی ۱۵۱هـ) لیکنه، او«السیرة النبویة» د ابن هشام (المتوفی ۲۱۳ هـ) لیکنه ، دې دواړو مؤلفانو دتابعینو ښخه زده کړې کړې وې.

همدارنګه(الموطأ) دامام مالک (رح) (المتوفی ۱۷۹ هـ)لیکنه،دا د احادیثو کتاب دی خو زیاته برخه احادیث یې دپیغمبر (ص) په سیرت او اوصافو پورې اړه لري. (صحیح البخاري) د محمد بن اسماعیل البخاري (رح) (المتوفی۲۵۶ هـ) لیکنه، او(صحیح مسلم) دامام مسلم (رح)(المتوفی ۲۶۱هـ) لیکنه، په دغو کتابونو کې د احادیثوډېره برخه دپیغمبر (ص) دنبوت ښخه مخکې او وروسته، د ژوند حالات ،د هغه خصائص،فضائل، غزوات، او د یارانو مناقب او فضیلتونه بیانوي.

وروسته بیا نور کتابونه هم ولیکل شول چې ځیني یې دا دي:

۱- عبد الملک بن هشام د محمد بن اسحاق کتاب (السیر والمغازي) مختصر کړ، بیا د دغه (مختصر) لپاره، امام ابو القاسم عبد الرحمان اندلسي د (الروض الانف) په نوم شرحه ولیکله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- محمد بن سعد چې د واقدي شاګرد و د(الطبقات الکبری) کتاب په اتو جلدونو کې ولیکه چې لومړی اودویم جلد یې یواځې د پیغمبرﷺ د سیرت او غزواتو د بحث لپاره ځانګړی شوی دی.

په اوسني عصر کې د سیرت په مختلفو اړخونو کې ډیر کتابونه تألیف اوتدقیق شوي دي چې ځینې یې لاندې ذکرشوي دي:

- سیرة النبي: دامام ابن کثیر لیکنه.
- سیرة النبي: دعلامه شبلي نعماني لیکنه.
- الرحیق المختوم: دمبارکپوري لیکنه.
- فقه السیرة:د محمد الغزالي لیکنه.
- نبي الرحمة:د محمد بن مسعد یاقوت لیکنه.
- تهذیب سیرة النبي(ابن هشام)د عبد السلام هارون لیکنه. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د نبوي سیرت تاثیر د تاریخ په تدوین کې بیان کړئ.

۲.د سیرت النبيﷺ تدوین په مستقله توګه څه وخت پیل شو؟ او د دوو کتابونو نومونه واخلئ چې په مستقیمه توګه د نبوي سیرت په هکله تالیف شوي وي.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

---

(۱) د (سیرت د لیکنې پیل او د سیرت د مشهورو کتابونو) بحث، اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه وړاندې د جزیرة العرب حالت
الف - (د بتانو د عبادت پیل)

د شپږمې پیړۍ په دویمې نمایې کې د جزیرة العرب حالت

- په عربي جزیره کې حاکم دین کوم ؤ؟
- د بتانو عبادت څرنګه شروع شو؟
- بتان له کومه ځایه څخه عربي جزیرې ته راوړل شول؟

د دین تعریف:

دین په لغت کې: د شریعت، قانون، مذهب، ملت، لارې، جزا او حساب په معنا راغلی دی.

په اصطلاح کې: د انسانانو د ژوند هغه نظام دی چې اعتقادي، فکري، اخلاقي او عملي اړخونه یې په بر کې نیسي.

د اسلام څخه دمخه د عربانو دین:

له هغه وخته چې په مکه مکرمه کې د ابراهیم علیه السلام ځوځات (نسل) میشت شول، اوبیا د عربي جزیرې په نورو سیمو کې خپاره شول، نو عربان د ابراهیمي دین پیروان وو. د یو الله بنده ګي یې کوله ،خو د یوې اوږدې مودې دتیریدو وروسته هغوی هغه څه چې یې زده کړي و هغه یې هیر کړل، او پرته له ځینو دیني شعائرو څخه نور هیڅ شی هم په هغوی کې پاتې نه و.

د بتانو دعبادت پیل:

د لومړي ځل لپاره د نوح علیه السلام په زمانه کې د بتانو عبادت پیل شو. د نوح علیه السلام د قوم څخه پنځه تنه د (ود، سواع، یغوث ، یعوق او نسر) په نامه نیک، ښه او عبادت کوونکي خلک وو، د هغوی مرګ د خلکو د ویرې غم او خپګان لامل وګرځید، یوه سړي دوی ته وویل: آیا ددوی خیرې ستاسو لپاره د لرګي څخه جوړې کړم، چې د هغو په لیدو سره تاسوته آرامي حاصله شي؟ دوی وویل : هو ! که کولای شې دا کار وکړه .

نو خیرې یې د هغوی د ژوندانه د حالت په شان د خلکو لپاره جوړې کړې د هرې کورنۍ چې به کومه خیره خوښیده هماغه به یې وړه او په خپلو کورونو کې یې کیښنوده، هغې ته به یې کتل او څه اندازه غمونه او اندیښنې به یې کمیدلې، وخت په همدې توګه تیریده، دویمه او دریمه پیړۍ یو په بل پسې تیرې شوې خو ټولو خلکو به د هغو خیرو سره د لومړنۍ پیړۍ په شان کړنه کوله تر څو څلورمه پیړۍ را ورسیده، خلکو وویل: که چیرې مونږ ددغو نیکو او صالحو اشخاصو د خیرو عبادت وکړو نو دا به الله ته زمونږ د نږدېوالي لامل و ګرځي او دوی به د الله په وړاندې زمونږ شفاعت وکړي، بناء ددغو مجسمو، اوشکلونو عبادت یې پیل کړ،اوراتلونکو نسلونو هم دې کار ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پر ځمکه دبتانو د عبادت پیل:

پیغمبرﷺ د الله جل جلاله د لوري د اسې خلکو ته ولیږل شو چې هغوی د جاهلیت په تورو تیاروکې ژوند تیراوه او دغه تیاره دهغوی د ژوندانه په هره برخه حاکمه وه.

له دې څخه مخکې ټول عرب د ابراهیم (علیه السلام) دسپیڅلي دین پیروان وو.

یوکس چې عمرو بن لحی نومیده ،او دبني خزاعه د قبیلې مشرو، هغه یوه ورځ شام ته سفر وکړ،کوري چې د شام خلک د بتانو عبادت کوي، داکار یې ډیر خوښ شو، له شام څخه یې یو بت چې (هبل) نومیده له ځانه سره مکې ته راوړ،اود کعبې شریفې په منځ کې یې کیښنود. دمکې خلک یې ددغه بت بندګۍ ته راوبلل دمکې خلکو دده بلنه ومنله ،اودبتانو عبادت یې پیل کړ، لږه موده وروسته د ټول حجاز اوسیدونکو د مکې دخلکو لاره ونیوله.

د حجاز دخلکو دپخوانیو بتانو له جملې څخه (لات،منات اوعزا) وو،چې په مختلفو سیموکې یې شتون درلود. له دې وروسته بت پرستي او د الله جل جلا له سره شریک نیول په ټول حجازکې خپور شو، په هرکلي او بیا په هر کورکې د بتانو عبادت پیل شو، مسجد الحرام یې له بتانو څخه ډک کړ، په دې توګه بت پرستي د جاهلیت ددین یو مظهر وګرځید.

د بت پرستۍ مراسم:

د بت پرستۍ مراسم دا رنګه وو:

خلکو به د بتانو عبادت کاوه، هغوی ته به یې پناه وړه ، په ستونزوکې به یې بتانو ته فریاد او زارۍ کولې، خپل ضرورتونه او اړتیاوې به یې له بتانو غوښتلې، داسې عقیده یې در لوده چې بتان د الله په وړاندې زمونږ سپارښتنه کوي، د هغو په شا اوخوا به یې طوافونه کول، هغو ته به یې سجدې کولې، او د بتانو لپاره

او دهغو په نامه به يې قرباني کولې.
خپل هر شی (خير او شر) به يې په غشو معلوموال، د کاهنانو، منجمانو او غيب ويونکو په خبرو يې باور درلود، فال اچونه په هغوکې مروجه وه.
دا دين- چې پر شرک، بت پرستۍ، وهمياتو او خرافاتو ولاړ و، د ډېرو عربانو دين و.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. دين په لغت او اصطلاح کې څه ته وايي؟ تعريف يې کړئ.
۲. د کعبې شريفې په چاپيريال کې خلکو څه وخت د بتانو عبادت پيل کړ؟
۳. مشرکان په بت پرستۍ کې د يو شمير مراسمو پابند وو ځينې له هغو څخه شرحه کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه د مخه د عربو حالت
ب-(ديني، اخلاقي، ټولنيز او سياسي حالت)

د اسلام د ځلانده لمر د ځرک وهلو نه وړاندې عربو څرنګه اخلاق درلودل؟ او د هغوی ټولنيز او سياسي حالت څرنګه وو؟

ديني حالت:

کله چې د اسلام سپيځلی دين ځرګند شو، عربانو چې د ابراهيم (ع) ددين د پيروی دعوا يې درلوده دهغه دشريعت د اوامرو او نواهيو څخه ډير لرې پاتې وو، د ګڼ شمير بتانو عبادت يې کاوه اود ابراهيمي دين ټول اخلاقي مکارم يې پريښې و.

له همدې امله د وخت په تيريدو سره په دوی کې ناوړو تقليدونو او دودونو وده وکړه،چې په پايله کې بت پرستي منځ ته راغله، دغو کارونو د دوی په ديني، ټولنيز او سياسي ژوند باندې د پام وړ اغيزې وکړې.

اخلاقي او ټولنيز حالت:

پرته له شکه د عربو د جاهليت په دور کې داسې ناوړو، ټيټواوناکارو اخلاقو شتون درلود چې سليم عقل نشو منلی او بيداره وجدان نشو قبلولی، خو ددې تر څنګ د دوی په منځ کې ځينې ستايل شوي اخلاق او غوره عادتونه هم و چې د عربو مشرانو او شاعرانو به پرې وياړ کاوه لکه: سخاوت، ځوانمردي،په وعدو وفا،ميړانه ،عزت النفس اوداسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عربي ټولنه په بيلا بيلو طبقو ويشل شوې وه چې دهرې طبقې ژوند به د بلې طبقې له ژوند سره توپير درلود.

نارينه به د کورنۍ مشر، او دپوره واک خاوند و، د سړي او ښځې اړيکه د واده د مراسمو په ترڅ کې د ښځې د اولياؤ د نظر لاندې سرته رسيده، خوپه ځينوطبقاتوکې به د سړو او ښځو ترمنځ ډول، ډول ناروا اړيکو شتون درلود چې مونږهغې ته د بدکارۍ، فساد او بې پتۍ پرته بل تعبيرنه شوورکولی. دجاهليت په زمانه کې به د ډېرو ښځو لرل د يوه کس لپاره په ميراني، وياړاونيکۍ دلالت کاوه، د پلرونو ښځې(ميرې) به يې له طلاقيدو يا د پلار له مړينې څخه وروسته زامنوپه نکاح کولې.

پلرونو به د خپلو اولادونو سره جلا، جلا چلند درلود، ځينو به ويل: زامن زموږ د ځيګر ټوټې دې چې د ځمکې په سر ګرځي، او ځينو به خپلې لورګانې د ننګ، عار، فقر او لوږې له امله ژوندۍ خښولې، د زوی په زيږيدلو به خوشحاله کيدل،اود لوڼو په زيږيدنه به خورا زيات خپه کيدل او د ډېر غم او قهر له کبله به يې د مخونو رنګونه توريدل، د خلکو څخه به پټيدل ،ګواکې چې په کور کې ورته کوم لوی غم پيښ شوی دی. خرافات ددوی ترمنځ دومره اوج ته رسيدلي وو چې کله ناکله به يې خپل مقصد ته د رسيدو په موخه زامن نذر او قرباني کول اوخلکو به د ځارويو په څير ژوند کاوه.

ښځې به يې د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کولې اوکله به هم ورسره د کاڼو، لرګيو او نورو جماداتو په څير معامله کيده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي حالت:

د اسلام د ظهور په وخت کې د عربي جزیرې حاکمان په دوه ډوله وو:

۱ – تاجداره پاچاهان : چې دا ډول حاکمان په حقیقت کې دخپلواکۍ او بشپړې آزادۍ څخه برخمن وو.

۲ – د قبایلو او پرګنو مشران : ددغو مشرانو حاکمیت او امتیاز د تاجدارو پاچا هانو په څېر و، ډېرو یې بشپړه آزادي درلوده خو ځینو نورو یې د تاجدارو پاچاهانو پیروي کوله.

هغوخلکوبه د قبیلو مشري په غاړه اخیسته چې دنورو په پرتله به یې ډېره پانګه او طاقت درلود.

قبیله د یوه واړه حکومت په څېر وه چې دقومي یووالي، متقابلي ګټې او د خپلې خاورې د ساتنې او د دښمن د ځپلو پر بنسټ تشکیلیده.

د حجاز حکومت د ټولو عربانولپاره د احترام وړ و، هغه یې د دیني مرکز لاربنود، ساتونکی او خادم ګڼلو، د اوسني پارلمان په څېرد ادارو او تشکیلاتو خاوند و، خو دا حکومت ډېرکمزوری او ناتوانه وه.

اقتصادي حالت:

اقتصادي حالت د ټولنیز او امنیتي حالت تابع وي، دا قضیه هغه وخت په سمه توګه روښانه کیږي چې دهغوی د ژوندانه بنې اوحالت ته نظر وکړو، تجارت چې د ژوندانه د اړتیاو د پوره کولو تر ټولو لویه وسیله ده یوازې د سولې او امن په سیوري کې وده کولی شي؛ چې سوله او امن په جزیرة العرب کې یوازې د حرامو په میاشتو (اشهر الحرم) کې شتون درلود، او د عربو مشهور بازارونه به په همدې میاشتو کې ګرمیدل.

دڅارویو ساتنه په جزیرة العرب کې رواج درلود، په ځینو سیمو کې به کرهنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت هم ترسترګو کېده، د عربوډېرې ښځې به په ورېیو وریشلو اخته وې خو دا ټول شیان به په جګړه کې له منځه تلل، بې وزلي ، لوږه او بربنډتوب د ټولنې په ټولو برخو څرګند وو.

دښمني، د قوم او قبیلې پلوي کول ددوی په منځ کې عامه وه،خلک په ډلواوګروپونو ویشل شوي وه او هرې ډلې به یوازې د خپلې قبیلې او خپل ټولي لپاره کار کاوه.

د شخړې او جګړې پر مهال به هیڅ هم دا لټه نه کوله چې حق د کومې ډلې سره دی، بلکه د هغوی کوښښ به دا وو چې څرنګه بل لوری زیانمن، ناتوانه او کمزوری کړي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

ارزونه

۱- د جاهلیت په زمانه کې دعربودیني اواخلاقي حالت بیان کړئ .

۲- د جاهلیت په زمانه کې دعربوسیاسي او اقتصادي حالت بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب

د نبي کريم (ص)د نسب سلسله چيرته رسيږي؟ او نبوي کورنۍ کومه ده؟

د پیغمبر اکرم (ص)نسب:

نوم يې محمد بن عبد الله بن عبدالمطلب بن هاشم قريشي دی،چې د نسب سلسله يې عدنان او د هغه څخه پورته اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام ته رسيږي .

نبوي کورنۍ:

نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده چې نسبت يې د نبي آکرم (ص)نيکه هاشم بن عبد مناف ته کيږي ،لدې امله بايد د هاشم او له هغه څخه وروسته امورو او حالاتو ته يوه کتنه وکړو.

هاشم:

هاشم چې نوم يې عمرو و، هغه د بني عبد مناف د څوځات نه يوازنی کس و چې د الله د کور زايرينو ته يې اوبه ورکولې او د هغوی خدمت يې په غاړه درلود، بدای شخص و او د خلکو په منځ کې د زيات شرافت او عزت څخه برخمن و.

عبدالمطلب:

عبد المطلب به د هاشم په څير دا لله (ج) دکور ميلمنو ته اوبه ورکولې،او دهغوی خدمت به يې کاوه، اود خپل قوم په منځ کې داسې شرف، عزت او مرتبې ته ورسيده چې هيڅ يو له نيکونو څخه يې دې مقام ته نه و رسيدلی.

د عبدالمطلب په زمانه کې د کعبې شريفې په هکله دوه مهمې پيښې واقع شوې:

– د زمزم د څاه کيندل.

– د فيل واقعه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د زمزم د څاه د کیندلو لنډه کیسه:

د زمزم د کوهي داخلي نقطه

عبدالمطلب ته په خوب کې د زمزم د څاه ځای ور په ګوته شو، بیایې د څاه په کیندلو پیل وکړ، په څاه کې بې قیمتي شیان لکه توري، زغري او دوه د سرو زرو هوسۍ و موندلې چې (جرهمیانو) د خپلو وتلو په وخت هلته ښخې کړې وې. د تورو څخه یې کعبې ته دروازه جوړه کړه او دواړه د سرو زرو هوسۍ یې په دروازه کې کېښودلې او حاجیانو ته یې دزم زم داوبو ورکول پیل کړ.

کله چې د زمزم څاه ښکاره شوه نو قریشو د عبدالمطلب سره جنجال او منازعه پیل کړه، هغه ته یې وویل: مونږ ته هم په هغې کې برخه راکړه.

عبدالمطلب وویل: زه داسې کار نه کوم.

د قریشو سره د همدې منازعې په پایله کې عبدالمطلب پر خپل ځان نذر کېښود، چې که چیرې الله (ج) ده ته لس زامن ورکړل، او په هغه څه کې بریا ته ورسیږي چې د قریشو سره په کې ښکیل دی نود خپلو زامنو څخه به یو تن په کعبه کې قرباني کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

د فیل د پېښې لنډیز:

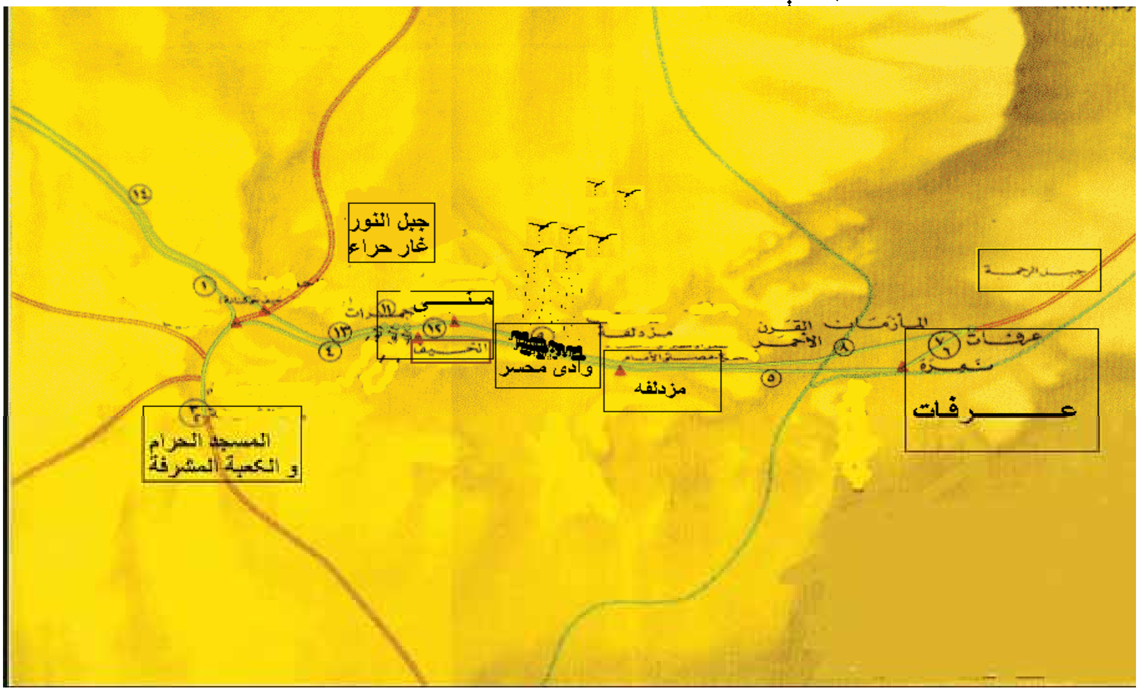

کله چې (حبشي ابرهه) چې په یمن کې د حبشي د پاچا والي و، په کعبه شریفه کې د عربو د زیارت کول او راټولیدل ولیدل نو لوی معبد یې د (صنعا) په ښار کې جوړ کړ، او غوښتل یې چې خلک د مکې په ځای هلته ولاړ شي، او د شپیته زریز لښکر سره د مکې په لورې روان شو، تر څو کعبه ورانه کړي،او د ځان لپاره یې لوی فیل غوره کړ،اوخپل حرکت ته یې دوام ورکړ،کله چې لوی فیل د محسر وادی ته (چې د منی او مزدلفې تر منځ پرته ده) ورسید، فیل یې خپله سینه پر ځمکه کېښوده او جګ نشو د کعبې په لورې له ورتګ څخه یې ډډه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب د ابرهه په وړاندې:

عبدالمطلب د خو زامنو سره د ابرهه د پوځیانو د مرکز په لوري حرکت وکړ، کله چې د ابرهه دروازې ته ورسیدل ، ابرهه ته وویل شو، عبدالمطلب ستا د دروازې مخې ته راغلی دی.

هغه وویل: عبدالمطلب څوک دی؟

هغه ته وویل شو: هغه د قریشو مشر او دمکې دکاروان څښتن دی ، هغه خلکو ته په هواره ځمکه او هوایې مرغانو ته د غرونو په لوړو څوکو کې خواړه ورکوي.

ابرهه ورته د داخلیدو اجازه ورکړه.

بیا یې خپل ژباړونکې ته وویل: له هغه څخه پوښتنه وکړه چې څه اړتیا لري؟ ژباړونکې د حاجت پوښتنه وکړه.

هغه وویل: حاجت مې دا دی چې دوه سوه اوښان مو زما نیولي دي، هغه ماته بیرته راکړه.

ابرهه خپل ژباړونکې ته وویل: کله مې چې ته ولیدې په حیرت کې شوم خو کله مې چې ستا خبرې واوریدې نو ډیر بې اعتنا او بې پروا شوم. زه راغلی یم څو کعبه ونړوم، هغه کعبه چې ستا دین او ستا د پلرونو دین دی، ته ددوو سوو اوښانو په هکله زما سره خبرې کوې؟ او د کعبې په هکله هیڅ نه وایې؟

عبدالمطلب وویل: (**أنا ربُّ الإبلِ ، وللبيتِ ربٌ يَحْمِيه**) زه د اوښانو څښتن یم ،کعبه خپل څښتن لري ، هغه به یې ساتي.

ابرهه د عبدالمطلب د خبرو په ځواب کې وویل : هیڅوک نشي کولای چې زما د پرمختگ خنډ شي.

عبدالمطلب ورته وویل: نور دا ستا کار دی .

نو هغه دوه سوه اوښان یې چې نیولي وو عبدالمطلب ته واپس کړل.عبدالمطلب را ستون شو او قریش یې د کیسې څخه خبر کړل، بیا یې د کعبې د دروازې په کړۍ او پردو پورې خپل ځان په ډیر عجز ، ویرې او زارۍ و ځړاوه، عبدالمطلب او قریشو الله تعالی ته پناه یوړه او د هغه څخه د مرستې او ساتنې غوښتونکي شول. بیا د مکې څخه ووتل څو په درو، غارونو او د غرونو په څوکو کې پناه واخلي او په دې انتظار وو چې قادر او توانا خدای څه وخت د ظالمو سرکښانو تغر ټولوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله به چې د ابرهه لښکر د سهیل ، شمال یا ختیځ په لورې روانیده نو فیل به په چابکۍ سره مخکې کیده او کله به یې چې د کعبې په لورې مخ کاوه فیل به په ګونډو کیده او خپله سینه به یې په ځمکې کښنوده، په همدې حالت کې وو چې الله تعالی پر هغوی باندې د وادي محسر په سیمه کې ډلی، ډلی مرغان را ولیږل او هغوی یې د سجیل په کاڼو وویشتل، په پایله کې هغوی د خوړل شوو وښو په څېر و ګرځیدل، الله تعالی ابرهه په داسې رنځ اخته کړ چې غړي یې بند بند جدا کېدل صنعا ته په لار کې و چې زړه یې وچاودید سینه یې څیرې شوه او هلاک شو.

دا واقعه د محرم په میاشت کې پنځه پنځوس ورځې مخکې د نبي کریم (ص)د زیږیدنې څخه منځ ته راغله.

فعالیت

- ځوتنه زده کوونکي دې (دښوونکي) په مرسته دپورتني لوست ځینې برخې دټولګیوالو په وړاندې تمثیل کړي

عبدالله د پیغمبر صلی الله علیه و سلم پلار:

د نبي کریم (ص) د پلار نوم عبدالله و، عبدالله د عبدالمطلب تر ټولو ښه زوی او دی هماغه ذبیح دی.

کله چې د عبدالمطلب زامن لسو تنو ته ورسیدل او پوه شو چې هغوې کولای شي د قریشو مخه ونیسي نو زامنو ته یې د خپل نذر خبره وکړه، او دوې فرمانبرداراې ښکاره کړه، نومونه یې په غشو ولیکل او هغه یې د هبل ساتونکي ته ورکړل څو په غشو فال ونیسي، غشی د عبدالله په نامه راووت. عبدالمطلب عبدالله او چاړه د ځان سره واخیستل، او د کعبې په لور یې منډه کړه تر څو عبدالله حلا ل کړي، قریشو او په ځانګړې توګه ابو طالب او ماماګانو یې د عبدالله د حلالولو مخ نیوی کاوه.

بیا یې غشی د عبدالله او سلو اوښانو تر منځ واچوه غشی د اوښانو په نامه راووت، عبدالمطلب سل اوښان د عبدالله په ځای حلال کړل.

د پیغمبر (ص) مور آمنه:

عبدالمطلب د خپل زوی عبدالله لپاره یوه نجلۍ د آمني بنت وهب بن عبد مناف په نامه غوره کړه هغه په خپل وخت کې د مرتبې او نسب له حیثه د قریشو بهترینه نجلۍ وه، پلار یې د بني زهره د قبیلې سردار و، عبدالله په مکې کې د هغې سره واده وکړ.

بیا وروسته د تجارت په مقصد شام ته ولاړ، په لاره کې ناروغ شو، د ناروغتیا په حالت کې مدینې ته ورسید او هلته د ۲۵ کلنۍ په عمر وفات شو.

درسونه او عبرتونه:

۱ – د کعبې شریفې عظمت او لویې.

۲ –د بیت الله ،او قریشو به مقابل کې د ابر هه کینه، اوحسد.

۴ – پدې اړوند کلک او راسخه ایمان درلودل چې پاک الله (ج) دخپل کور دفاع او ساتنه په خپله کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. نبوي کورنی په هاشمي کورنۍ مشهوره ده ، هاشم څوک دی؟

۲. د الله د کور په هکله عبدالمطلب ته دوه مهمې واقعې پیښې شوې هغه څه وې؟ څرګندې یې کړئ.

۳. د نبي کریم (ص)پلار څه وخت وفات شو؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي کریم (ص) پیدایښت

د نبي کریمﷺ میلاد په ټول انساني تاریخ کې یوه لویه پیښه وه چې د تاریخ او بشري ژوند مجرا ته يې بدلون ورکړ.

نو د میلاد پیښه يې څنګه وه؟ او د ماشومتوب دوره يې څنګه تیره شوه؟

مولد النبيﷺ:

پیغمبراکرمﷺ د دوشنبې په سهار چې د ربیع الاول دولسمه وه د ابو طالب په کورکې د بني هاشم له ځوځا ته دنیا ته تشریف راوړ. دا میلاد د عام الفیل چې د(۵۷۱)م کال د اپریل د میاشتې له شلمې یا دوه ویشتمې نیټې سره برابره ده منځ ته راغی.

کله چې محمدﷺ دنیا ته راغی، مور يې هغه خپل نیکه عبد المطلب ته ولیږه او همد ا راز هغه ته يې د خپل لمسي د زیږیدنې په هکله زیری ورکړ، عبدالمطلب خوشحاله شو او لمسی يې د کعبې شریفې داخل ته یوړ، د الله تعالی شکر يې اداء کړ او هغه ته يې د محمد نوم غوره کړ په داسي حال کې چې دا سې نوم په عربو کې نا اشنا و، او هغه يې په اوومه ورځ سنت کړ.لومړنۍ ښځې چې محمدﷺ ته د هغه د مور څخه وروسته شیدې ورکړې، ثویبه د ابولهب وینځه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بني سعد په قبیله کې:

د عربو ښاریانو عادت در لود چې د خپلو ماشومانو لپاره به یې شیدې ورکوونکې ښځې(مرضعې) کتلې تر څو د هغوې ماشوم د ښار د بیماریو څخه لرې خپل ژوند تېرکړي، قوي جسمونه او اعصاب ولري او د عربي فصیحه ژبه په اصلي ټاټوبي کې په سمه توګه زده کړي.

عبدالمطلب هم د بني سعد بن بکر له قبیلې څخه یوه ښځه د حلیمه سعدیه په نامه د خپل ماشوم د شودو ورکولو لپاره غوره کړه.

د پیغمبرﷺ رضاعي ورونه - حمزه بن عبد المطلب، عبد الله بن حارث، ابو سفیان بن حارث، او رضاعي خویندې یې - انیسه بنت الحارث او شیما بنت الحارث دي.

د مهربانې مور په غېږ کې:

حلیمې سعد یې د شیدو د مودې د پوره کېدو څخه وروسته محمدﷺ خپلې مور ته وسپاره، تر شپږ کلنۍ پورې یې د خپلې مور په څنګ کې ژوند کاوه، نو آمنې بي بي هوډ وکړ چې د خپل میړه په یاد یثرب کې د هغه د قبر زیارت وکړي.

آمنه د خپل یتیم زوی محمدﷺ، خادمه ام ایمن او پالونکي عبدالمطلب سره له مکې څخه روانه شوه او د پنځوسوو کیلو مترو فاصلې د وهلو وروسته یثرب ته ورسیده یوه میاشت یې هلته تېره کړه د بېرته را ستنیدو پر مهال آمنه ناروغه شوه او د لارې په اوږدو کې یې ناروغي سختیده چې بالآخره د (ابواء) په سیمه کې چې د مکې او مدینې تر منځ پرته وه وفات شوه اوهم هغلته دفن شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه سواندي اوخواخوږي نیکه سره:

عبدالمطلب د محمدﷺ سره یو ځای مکې ته راستون شو، دعبد المطلب زړه سوی، مهرباني او شفقت پر خپل یتیم لمسي باندې ورځ په ورځ زیاتېده ،ځکه په داسې ازمیښت کې ولویده چې دده تیر پرهرونه یې بیا را تازه کړل، په محمدﷺ یې زړه سوی او نرمي دومره زیاته شوه چې په هېڅ یو زوی یې دومره نه وه زیاته شوې، هغه به ویل: په الله قسم چې د ده په وجود کې لویي او دبدبه نغښتې ده ، نو د هغه سره به په یوه فرش کیناسته، د هغه په سر به یې لاس راکاږه او د هغه هر کار د عبد المطلب د خوشحالۍ لامل گرځیده.

لنډه دا چې اته کاله یې د خپل ارزښتناک عمر تیر کړل چې نیکه یې (عبدالمطلب) په مکه کې وفات شو او د وفات څخه مخکې یې ابو طالب چې د محمدﷺ تره و د خپل لمسي د سرپرستۍ او پالنې لپاره وګماره.

د خپل تره د سیوري لاندې:

ابو طالب د خپل وراره محمدﷺ حق لکه څنګه چې لازم و اداء کړ. پیغمبرﷺ یې دخپل زوي سره یو ځاي کړ هغه ته به یې ځانګړې درناوی او عزت ورکاوه او د تل لپاره یې ملاتړ و.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. پیغمبر ﷺ څه وخت پیدا شو؟

۲. د محمد ﷺ د مور د وفات پېښنه شرحه کړئ.

۳. د رسول الله ﷺ د مور له مړینې وروسته د هغه نیکه د رسول الله ﷺ سره څرنګه کړنه کوله؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړ کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د ځوانۍ په درشل کې

محمد ﷺ د ورکتوب دوران تیر کړ څو د بلوغ مرحلې ته ورسید په میړانه، امانت، صبر او استقامت کې بې سارې و، همیشه یې رښتیا ویل او له ناوړو کارونو څخه یې ځان ژغوره تر دې چې د خلکو په منځ کې په (امین) مشهور شو.
علي بن ابي طالب (رض) وایي: پیغمبر ﷺ د ښه خوی، نرم مزاج او ورین تندی خاوند و، هیڅ کله هم بدخویه، زړه سختی، بد ویونکی او عیب پلټونکی نه و... نو دده دورکتوب او د ځوانۍ پر مهال څه نښې ښکاره شوې چې ځینو یې د ده پر نبوت ګواهي ورکوله. نو دغه پیښې چې را منځ ته شوې کومې دي؟

بحیرا راهب:

کله چې پیغمبر (ص) دولس کلنۍ ته ورسید، کاکا یې ابو طالب هغه د تجارت په نیت له ځان سره شام ته بوتلو، تردې چې بصرې ته چې په شام کې د عربو یوه سیمه ګڼل کېده او د یونانیانو د سلطې لاندې وه، ورسیدل. په دې ښار کې یو راهب د جرجیس په نامه چې په (بحیرا) مشهور ؤ ژوند کاوه، کله چې قافله ورسیده بحیرا ددې قافلې خواته ورغی او په پوښتنو او پلټنو یې پیل وکړ تر څو د پیغمبر ﷺ حضورته ورغی او هغه یې له لاسه ونیوه او وه یې ویل: دا (کس) د عالمیانو سردار او د پروردګار رالیږل شوی پیغمبر دی، دا هغه څوک دی چې پاک الله به یې د عالمیانو د رحمت لپاره غوره کوي.
او بیا یې دوې ته ډیره درنه میلمستیا وکړه، ددوې اکرام او عزت یې وکړ، او له ابو طالب څخه یې وغوښتل چې هغه بیرته مکې ته بوځي او په راتلونکې کې یې هم د شام له راتګ څخه وساتي، هسې نه چې یونانیان او یهودیان ده ته تاوان ورسوي. ابو طالب د راهب خبره ومنله او دی یې د خپلو زامنو سره مکې ته ولیږه.

د فجار جګړه:

نبي کریم ﷺ شل کلن و چې د عکاظ په بازار کې د قریشو چې بني کنانه هم ورسره ملګرې وه او د قیس عیلان د قبیلې تر منځ جګړه پیښه شوه، دا جګړه د فجار په نامه مشهوره ده.
ددې جګړې لامل داو چې دبني کنانه قبیلې د قیس دقبیلې څخه درې سړي ووژل، سمدستي داخبره دعکاظ په بازار کې خپره شوه دواړه خواوې د جنګ لپاره راولاړې شوې

اویو د بل څخه بې د دیت غوښتنه کوله په دې جنګ کې د قریشو او بني کنانه سرمشري د حرب بن امیه په غاړه وه ، دجنګ په لومړۍ ورځ د قیس قبیله پر بني کنانه بر لاسې وه خو د ورځې په پای کې جګړه دقریشو په ګټه تمامه شوه.

د جګړې پر مهال د قریشو ځینو وګړو دواړه خواوې سولې ته را وبللې ، په دې توګه چې دواړه خواوې دې خپل مړي وشمیري ،هر لوري چې ډېر مړي درلودل د هغو دیت دې واخلي ، سوله په همدې توګه تر سره شوه،کومه دښمني اوکرکه چې ددوی تر منځ وه له منځه ولاړه او دا جګړه د فجار په نامه لدې کبله ونومول شو ه ځکه چې په دې جګړه کې د حرامو میاشتو حرمت او عزت له منځه تللی و.

د فضول تړون (حلف الفضول):

د فضول تړون د هغه عزتمن تړون څخه عبارت و چې د بیوزلو او غریبانو د حقوقو د دفاع او ساتنې لپاره را بلل کیده،کله چې قریش د فجار له جګړې څخه را ستانه شول، نو هغوې دا تړون په مکه کې د عبدالله بن جدعان په کور کې وکړ.

په دې تړون کې ټولو ژمنه وکړه چې په مکه مکرمه کې که د مکې اوسیدونکي وي یا د کوم بل ځای، په هر چا چې تیری او ظلم وشو، نو د مظلوم په څنګ کې به ودریږو او له هغه څخه به ملاتړ کوو تر څو مظلوم ته د هغه حق ورکړل شي. قریشو دا تړون د (حلف فضول) په نامه ونوماوه.

دې تړون د قریشو مرتبه د نورو قبایلو په منځ کې لوړه کړه کله چې پیغمبر (ص)په دې تړون کې برخه واخیسته نو په دغه وخت کې شل کلن و.

داتړون د (حلف الفضول) به نامه ځکه ونومول شو چې دې تړون د جرهم د قبیلې (حلف الفضول) د تړون سره ورته والی اومشابهت در لود کومه چې پخوا په مکه مکرمه کې میشت وه. هغه تړون ددا سې کسانو په زیار شوی و، چې د هغوی د نومونو پیل د(فضل) په لفظ سره شوی و، لکه:(فضل بن حارث، فضل بن وداعه،فضل بن فضاله) له دې امله په (حلف الفضول) مشهور شو. د دې دواړو تړونو ترمنځ یو بل ورته والی په دې کې ووچې ددواړو تړونونو اساس اوبنسټ یو شان و لکه:د دوو جګړه مارو ډلو ترمنځ عدالت او انصاف تامینول، د مظلوم حق له ظالم څخه اخیستل، دلارویو او مساپرو حق د استوګنو څخه اخیستل.دغه لوی انساني تړون پر محمد ﷺ باندې ډېره ژوره اغیزه وکړه ځکه چې دغه تړون خلک د خیر او ښیګڼې لوري ته را بولي. نبي کریم ﷺ په دې تړون کې تشریف درلود، وروسته له دې چې په پیغمبرۍ عزتمن شو وېې فرمایل: د عبد الله بن جدعان په کور کې چې په کوم تړون کې حاضر وم ، هغه ماته د سرو اوښانو څخه زیات ارزښتناک و،که په اسلام کې هم یوه داسې کار ته وبلل شم، نو وبه یې منم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزمن او له هڅو ډک ژوند:

پیغمبرﷺ د ځوانۍ په پیل کې د بني سعد په قبیله کې پسونه څرول ،همدارنګه دخپلې کورنۍ پسونه یې د مکې مکرمې دقراریط په سیمه کې څرولي دي.

کله یې چې د ځوانۍ په درشل پښه کیښوده نو تجارت ته یې مخه کړه نبي کریمﷺ دسائب مخزومي سره ګډ تجارت کاوه چې د هغه یې ساری شریک و،کله چې مکه فتحه شوه سائب مخزومي پیغمبر اکرمﷺ ته هر کلی وویلو، او ورته یې وویل: زما ګرانه وروره او د تجارت ملګریه په خیر راغلې.

په پنځه ویشت کلنۍ کې د خدیجه الکبرى د مال په اړوند شام ته د تجارت لپاره ولاړ، خدیجه بنت خویلد یوه شریفه ، بډایه او تاجره ښځه وه په خپل مال کې د تجارت لپاره به یې ځینې نارینه استخدامول او هغه ته به یې یوه ټاکلې برخه ورکوله. قریشو د تجارت دنده درلوده، کله چې خدیجه د نبي کریمﷺ له ربښتینولۍ، اخلاص، امانت دارۍ، ځوانمردۍ او نورو لوړو اخلاقو څخه خبره شوه نو یو سړی یې هغه ته ولیږه او له انحضرتﷺ څخه یې وغوښتل چې ددې پانګه د تجارت لپاره ددې د مریي میسره په ملتیا شام ته یوسي، پیغمبرﷺ د هغې وړاندیز ومانه او د میسره سره شام ته روان شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د خدیجې رضي الله عنها سره واده:

کله چې نبي کریم (ص)له شامه څخه مکې ته را ستون شو ، خدیجې رضي الله عنها په خپل مال کې داسې امانت او برکت ولید چې هیڅکله یې هم نه و لیدلی، همدا رنګه کله چې میسره خپل د ستر ګو لیدلی حال (د نبي کریم (ص)صفتونه، روغ فکر او ریښتینولی) خدیجې ته بیان کړ ، خدیجې خپل ورک شوی ګوهر بیاموند.

د قریشو مشرانو او مخورو خلکو د خدیجې (رض) سره نکاح کول غوښتل خو خدیجې دې کار ته غاړه نه ایښوده.خدیجې خپله د زړه خبره خپلې د راز ملګرې نفیسې بنت منبه سره شریکه کړه، نو نفیسه د نبي کریم (ص)حضور ته ورغله او د خدیجې د نکاح خبره یې ورسره وکړه ،هغه قبوله کړه، بیا یې د خپل کاکا سره مجلس وکړ هغوی د خدیجې کاکا ته ورغلل او خدیجه یې د نبي کریمﷺ لپاره وغوښته.د هغه له رضا وروسته نکاح وتړل شوه،دنکاح په مراسموکې د بني هاشم، اوبني مضرد قبیلو مشران حاضر وو د نکاح مهر شل اوښې وټاکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي دا نكاح د شام له سفر څخه دوه مياشتې وروسته ترسره شوه.

پندونه او نصيحتونه:

۱-عدالت په هر وخت، او دهر چا له خوا چې يې وړانديزوشي د ستاينې اومنلووړ دی.

۲- د فضول تړون د جاهليت د تيارو په وړاندې د يو روښان ځراغ په څير و، دا خبره په دې دلالت كوي چې په يوه ټولنه يا يو نظام كې دفساد خپريدل دټولو فضليتونودمنتفي كېدو په معنا نه ده.

۳- ظلم په هره بڼه چې وي مردود دی، كه څه هم په ډير لږ شمير خلكوباندې واقع شي، اسلام د ظلم سره په جګړه كې دی او د مظلوم په څنګ كې پرته له رنګ، دين، وطن او جنس څخه ولاړ دی.

۴- د خير او نيكو كارونولپاره د تړون جواز، مسلمانانو ته جائز دی چې د حلف الفضول په شان تړونونه د كفارو سره لاسليک كړي. په دې شرط چې داسلام د مقاصدو سره مطابقت ولري.

۵- مسلمان بايد په ټولنه كې هميشه فعاله ونډه واخلي او د چاپيريال په حوادثو كې بايدهيڅكله هم بې پروا پاتې نشي.

۶- الله تعالى خپل پيغمبر ته مناسبه ميرمنه غوره كړه ترڅو د هغه مرسته وكړي غمونه يې كم كاندي او د رسالت د كړاوونو په زغملو كې يې مرستياله وي.

فعاليت

- زده كوونكي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شكل د سوال او ځواب په طريقې سره تكرار كړي .

ارزونه

۱- د پيغمبر ﷺ اخلاق د ځوانۍ پر مهال او له پيغمبرۍ څخه دمخه څرنګه وو؟

۲-ايا نبي كريم ﷺ د ځوانۍ پرمهال كوم ټاكلی كسب او كار درلود؟ څرګند يې كړئ

۳- د حلف الفضول څخه څه پندونه او نصيحتونه اخستلای شو څرګند يې كړئ ؟

۴- بحيرا راهب پيغمبر ﷺ څرنګه وپيژنده؟

كورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د يوې مقالې په لړكې وليكئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شریفې جوړول

نبي کریم صلی الله علیه وسلم د ۳۵ کلونو په عمر کې و چې قریش د کعبې جوړولو لپاره راغونډ شول د کعبې د چت جوړول هغوې ته زیات ارزښت درلود خو د کعبې له رنګولو یې ویره درلوده.

قریشو د کعبې د چت د جوړولو لپاره مناسب لرګي برابر کړل ، د کعبې کوټه د اسماعیل علیه السلام له وخته تر دغه دمه چت نه درلود او د تیرو یو دیوال ؤ، په همدې کال کې پر مسجد الحرام باندې سیلاب راغی نړدې و چې کعبه ورانه او ویجاړه شي، او قریش دې ته اړشول چې کعبه شریفه له سره جوړه کړي.

قریشو پریکړه وکړه چې د کعبې په جوړولو کې د حلال او پاکیزه مال څخه پرته بل مال مصرف نکړي او هغه پیسې چې د ناروا لارو لکه، سود او قمار څخه په لاس راغلي وي د کعبې په جوړولو کې ورڅخه استفاده ونه کړي.

ولید بن مغیره مخزومي د کعبې په ورانولو پیل وکړ، کولنګ یې را واخیست، او ویې ویل:(ای

پروردګاره !دنيکۍ نه پرته بله هيڅ اراده نه لرم) د رکـنينو برخه يې ورانه کړه ،کله چې هغه ته په لومړۍ ورځ کومه ستونزه پيښه نه شوه ، نو ځکه په دوهمه ورځ يې خلکو په ورانولو کې ملاتړاوپيروي وکړه، او هغو بنسټونو ته ورسيدل چې د ابراهيم عليه السلام په لاس جوړ شوي وو.

له هغه وروسته يې د کعبې په جوړولو پيل وکړ، داسې چې کعبه يې په څو برخو وويشله اود هرې برخې جوړول يې يوې قبيلې ته وسپارل.هرې قبيلې د کاڼو په راوړلو، او په جوړولو پيل وکړ، د کعبې شريفې د جوړولو دنده د يو رومي معمار په غاړه وه.

کله چې ديوال د حجرالاسود د ايښودلو تر ځايه پورته شو نو دا چې د حجر الاسود دکاڼي دکيښودلو وياړ به دچا په برخه شي ددوی تر منځ اختلاف پيدا شو،او تر څلورو يا پنځو ورځو پورې يې دوام وکړ؛ نږدې و چې دا اختلاف د حرم شريف په منځ کې په يوې خونړۍ جګړې بدل شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

په حجر اسود کې د تحکيم واقعه:

حجر اسود د سپينو زرو د غلاف سره

حجر اسود د پرته له غلاف څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو امیه بن مغیره وړاندېز وکړ: د دې جنجال د اوارولو په هکله به هغه لومړنی سړی چې د جومات په دروازه راننوځي حَکم ټاکو، ټولو ومنله، الله غوښتل چې لومړنی سړی کوم چې د جومات په دروازه را ننوځي هغه به رسول الله ﷺ وي کله چې خلکو هغه ولیده نو د خوښۍ غږونه یې پورته شول،او ویې ویل دا هماغه امین دی؛ دا محمد دی؛ مونږ دده پرېکړه منو هغه ته یې د شخړې په هکله معلومات ورکړل محمد صلی علیه وسلم یو ټادر راوغوښت حجرالاسود یې په ټادر کې کېښود، د جنجال کوونکو قامونو له مشرانو څخه یې وغوښتل چې هغوې ټول د ټادر پېڅکې ونیسي او هغه پورته کړي او ځای ته یې ورسوي اوبیا یې په خپله د حجرالاسود تیږه راواخیسته او په خپل مبارک لاس یې په خپل ځای کې کېښوده او دا د جنجال داوارولو یوه مناسبه طریقه وه چې ټول خلک پرې راضي شول.

دکعبې دجوړولو پر مهال دقریشومال کم شو نو سهیلي برخه یې پرېښوده چې تر اوسه پاتې ده او د حجر یا حطیم په نامه یادیږي همدارنګه دکعبې دروازه یې هم د ځمکې څخه لوړه کړه.

د کعبې دجوړولو پر مهال پیغمبر ﷺ ته دوه ځانګړي ویاړونه ور په برخه شول:

یو دمکې دقبیلو ترمنځ د احتمالي جنګ مخنیوی و، اوبل په خپلومبارکو لاسونو د حجر الاسود ایښودل په ټاکلي ځای کې و.

د بعثت څخه وړاندې د نبوي سیرت لنډه پېژندنه:

پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ډیرو نیکو صفاتو خاوند و لکه: د خلکو سره ښېګڼه ،تواضع او عاجزي، مېړانه ، رېښتینولي، میلمه پالنه، امانتداري، سخاوت، په وعده وفاء انصاف ،شفقت پاک نفسي،کلکه او مظبوطه اراده اوداسې نور.

هغه شراب نه څښل،د بتانو نذراني یې نه خوړلې، په هغو مرا سموکې چې د بتانودلمانځنې لپاره به تیاریدل ګډون نه کاوه،د ژوند له لمړنیو شیبو څخه یې دبتانو څخه کرکه درلوده، بلکه د ځمکې په سر یې هغه ترټولوموجوداتو بدګڼله،اونه یې په بتانو قسم زغملای شو.

محمد ﷺ د خلکو تر منځ په ښو خویونو ،اوغوره خصلتونو شهرت درلود.هغه تر ټولو ښه ګاونډی، ترهر چا د اوچتو اخلاقو څښتن،د ډیر لوی زغم خاوند، په خبرو کې تر ټولو رېښتونی، زیات مهربان ، نرم خویه او په وعدو ولاړ شخص و.لنډه داچې د انسانیت او دکمال ټول صفتونه پر هغه ﷺ تمام شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شریفې د جوړولو تاریخ:

۱- دکعبې شریفې د جوړولو په اړوند ډول،ډول روایتونه راغلي دي.

ځینو مؤرخینو د کعبې تاریخ حتی د ادم علیه السلام له زمانې څخه ډیر مخکې په ګوته کړی او وایي : د ادم(ع) د زیږیدنې څخه لا ډیر مخکې ملائکو کعبه شریفه جوړه کړې وه.

خو بله ډله په دې نظر ده چې : لومړنی هغه کس چې کعبه یې جوړه کړه ادم(ع) و، اوکله چې یې دکعبې ودانۍ سرته ورسوله الله (جل جلا له) ورته وحې وکړه چې د کعبې څخه طواف وکړي،او ورته یې وویل:(ته لومړنی انسان او دا لومړنی کور او ودانۍ ده).

دهغه څخه وروسته ډیری پیړی تیرې شوې او د نوح(ع) زمانه راورسیده نوح(ع) دکعبې دحج مراسم اداء کړل.د څو پیړیو په تیریدو سره د ابراهیم(ع) زمانه راغله هغه هم دکعبې بنیادونه اوچت کړل.

په هر حال هغه څه چې د قران کریم په قطعي دلیل ثابت دي هغه دادي:یواځیني هغه دوه سړي چې دبیت الحرام بنیادونه یې ودرول هغه ابراهیم او دهغه زوی اسماعیل(ع) وو.

۲- کعبه شریفه څلور ځله جوړه شوې او یوځل په پاخه شان ترمیم او رغول شوې ده:

لومړی ځل: دلومړي ځل لپاره کعبه ابرا هیم(ع) جوړه ،او اسماعیل(ع) په ورسره مرسته کوله.

دوهم ځل:د پیغمبر(ص) دبعثت څخه دمخه قریشو کعبه له سره جوړه کړه چې پیغمبر(ص) هم په کې شریک و.

دریم ځل: دیزید بن معاویه په زمانه کې ،کله چې دعبد الله بن زبیر (رض) دمحاصرې پروخت یزیدیانو کعبه په ډبرګونو (منجنیقونو) وویشتله، او اور یې واخیست عبد الله بن زبیر رضي الله عنه هغه له سره آباده کړه.

څلورم ځل: دعبد الملک بن مروان په زمانه کې ،کله چې عبد الله بن زبیروژل شو عبد الملک بن مروان کعبه په هغه نقشه جوړه کړه څرنګه چې د پیغمبر(ص) په زمانه کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ځل: د کعبې ترمیم او رغونه:

د سعودي پاچا خادم الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبد العزیز آل سعود کعبه د مسجد الحرام په شمول دننه او بهر ټوله په اساسي توګه ترمیم او ورغوله.

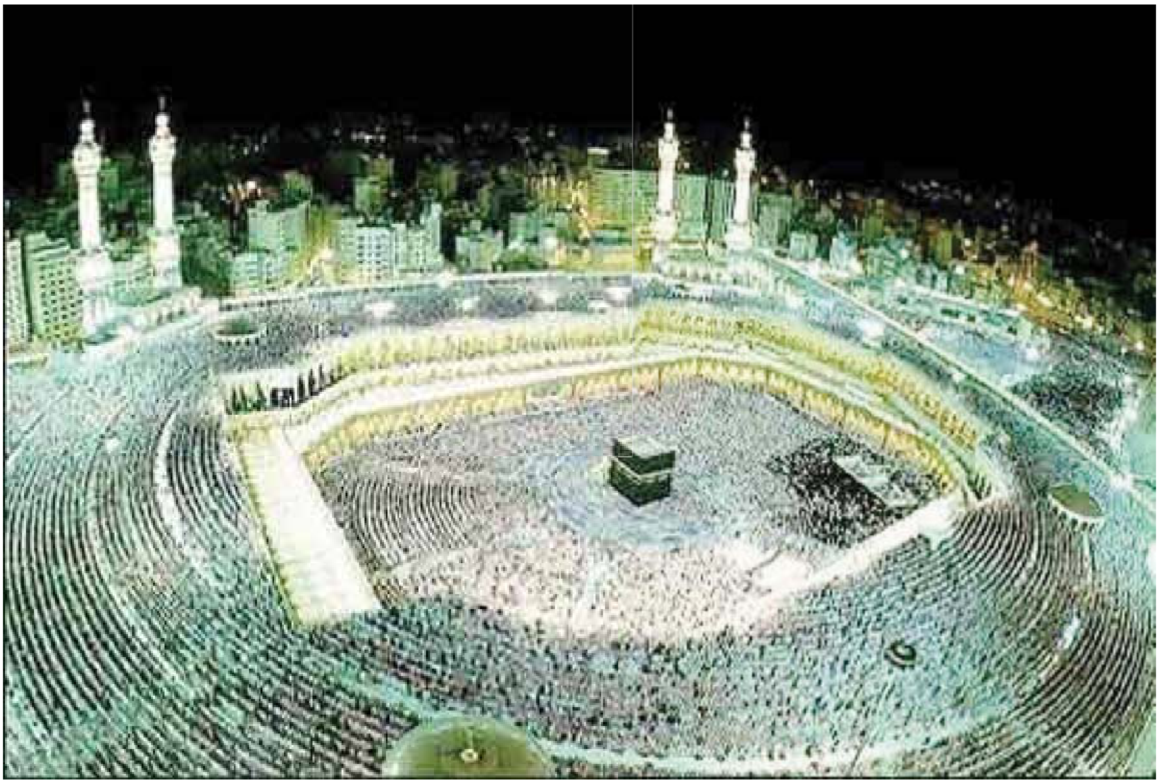

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- د هغې شخړې لامل چې د حجرالاسود دکېښودلو پر مهال د قبايلو تر منځ پيښه شوه څه وُ؟

۲- د نبي کريم ﷺ دتحکيم قضيه څنګه منځ ته راغله په لنډه توګه يې شرحه کړئ؟

۳- هغه نيک صفتونه چې د بعثت څخه وړاندې په نبي کريم ﷺ کې را غونډ شوي وو ځينې له هغو څخه بيان کړئ.

۴- دبعثت څخه د مخه د پيغمبر ﷺ غبرګون د بتانو په وړاندې څرنګه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ اوهم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبوت او رسالت په سیوري کې

وروسته له دې چې الله تعالی پیغمبرﷺ ته د نبوت او رسالت عزت ور په برخه کړ نو ژوند يې په دوو برخو ویشل کیږي؛ چې هره یوه برخه يې خپلې ځانګړتیاوې لري. دا دوه برخې د مکي او مدني دورو څخه عبارت دي، نو دا دوه دورې څه ځانګړتیاوې لري؟ کومو مرحلو ته شاملیدای شي؟

مکي دور ـ نبوت او دعوت:

دواړو دورو ګڼې مرحلې تیرې کړي دي او هره مرحله يې خپلې ځانګړتیاوې لري. که چیرې هغو حالاتو ته ځیر شو چې دغه پړاوونه پرې تیر شوي دي دا خبره په ډاګه څرګندیږي، چې مونږ کولای شو مکي دوران چې تقریباً (دیارلس کاله) وو په دریو برخو وویشو.

۱- د پټې بلنې مرحله، چې درې کلونه وو.

۲- مکې والو ته ډاګیزه او ښکاره بلنه، چې د بعثت له څلورم کال څخه پیل او د بعثت د لسم کال تر آخره پورې يې دوام وکړ.

۳- د مکې څخه بهر د دعوت د خپریدو مرحله، چې د لسم کال له وروستیو څخه پیل او د مدینې منورې د هجرت د وخت سره سره مدني دور ته هم شاملیږي او د نبي کریمﷺ د ژوند تر آخره پورې يې دوام وکړ.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

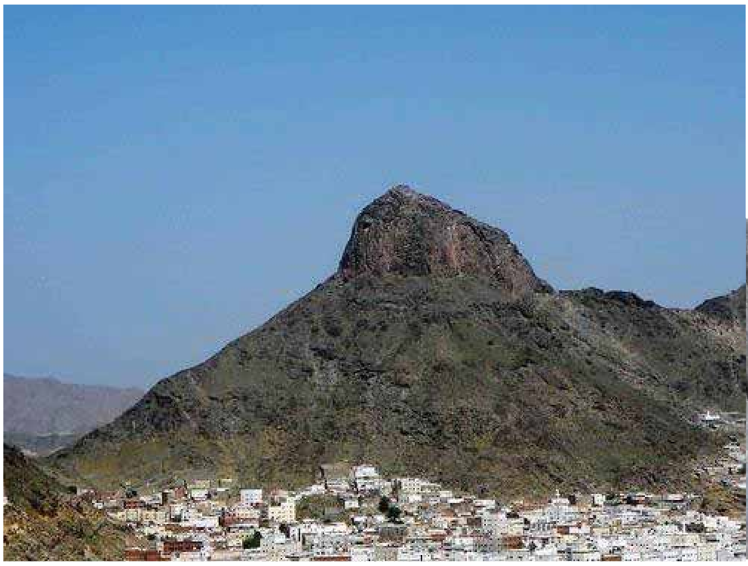

د حراء غار قبلې ته مخامخ

د حراءٔ غار(جبل النور):

کله چې د نبي کریم (ص)عمر څلویښتو کلونو ته نږدې شو نو ګوښه والی او خلوت يې اختيار کړ؛ اوبه او خواړه به یې د ځان سره واخیستل او د حراء دغار په لور چې په (جبل النور) کې موقعیت لري روان شو.که چیرې تاسې د مکې مکرمې څخه د سهیل په لور د یوه ساعت په واټن لار ووهئ نو هلته به تاسې یوغروویئ چې د نوراني منارې په څیر ځلیږي دا غر همغه د جبل النور غر دی چې د حراء غار پکې شتون لري، چې نبي کریم ﷺ به د روژې (رمضان) میاشت په دغه غار کې تیروله او خپل وخت به یې په عبادت، د کایناتو په ننداره او د هغه قدرت په سوچ او فکر کې تېراوه چې د کایناتو تر شا وجود لري، هغه شرکي عقاید چې دده قوم پرې اخته وو ده ته دمنلو وړنه و، او د روښنايۍ هغه لاره چې د ده صلی الله علیه وسلم اعتماد او رضا پرې حاصلیدی شوی له ده څخه ورکه وه نو له دې امله به هر وخت پریشانه و.

دغه خلوت اوعزلت ددې لپاره و ترڅو دیﷺ د هغه لوی مسئولیت او امانت لپاره چې د ده په انتظار کې دی تیار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبرائیل له وحې سره:

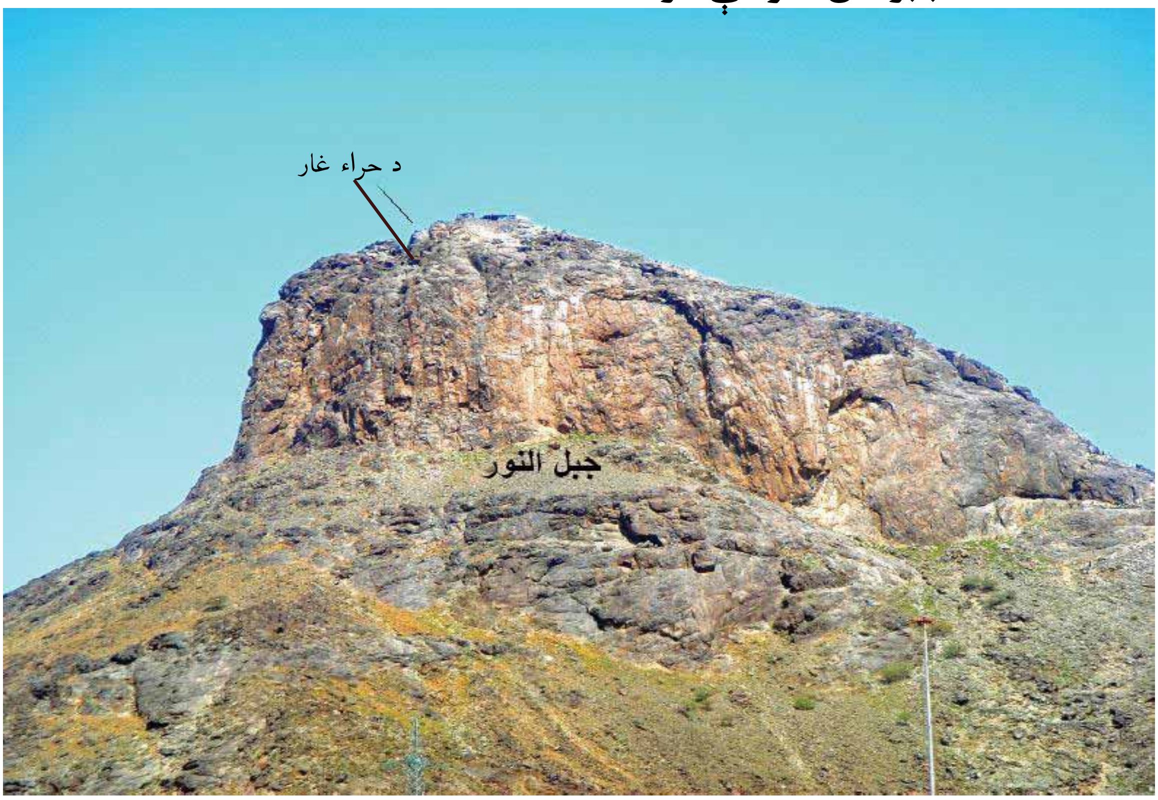

کله چې د پیغمبر ﷺ عمر پوره څلویښت کاله شو نو د نبوت وړانګو یې په ځلیدو پیل وکړ، هغه دا و چې دمکې هر یو کاڼي به ورته سلامونه کول، هر خوب به یې چې لیده حقیقت به یې څرګندیده اوخوبونه یې لکه د روڼ سهار ځلیدل، په همدې توګه یو کال تیر شو.

د رمضان میاشت په داسې وخت کې را ورسیده چې پیغمبر ﷺ د دریم کال په رمضان کې د حراء په غار کې ګوښه ناست و، الله تعالی وغوښتل تر څو د ځمکې خلک د خپل رحمت څخه برخمن کړي نو محمد ﷺ یې په نبوت عزتمن کړ او جبرائیل(ع) یې د قران کریم د څو آیتونو سره د ده حضور ته راولیږه.

وحې څه وخت نازله شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوشنبې په ورځ د رمضان المبارک یوویشتمه چې د (۶۱۰) میلادي کال د اګست د لسمې نیټې سره سمون خوري کله چې پیغمبر (ص)د څلویښت کلنۍ په عمر کې و، وحې پر انحضرت (ص) باندې نازله شوه.

عائشه صدیقه رضي الله عنها پدې هکله داسې روایت کوي: د رسول الله (ص)د وحې پیل له نیکو او ښو خوبونو څخه شوی و، د حرا په غار کې به یې له خلکو ګوښه ژوند کاوه، پرته له دې چې کورته ولاړ شي، څو مسلسلې شپې به په عبادت مشغول ؤ او د هغو شپو لپاره به یې توښه ورسره وړله، بیا به خدیجې ته راستون شو او همغومره نوره توښه به یې د ځان سره واخیستله.

د حرا په غار کې و چې وحې پرې نازله شوه ملائکه ورته راغله او ورته یې وویل: ولوله، ده وویل: زه لوستل نشم کولی، رسول الله ﷺ وویل: بیا ملائکې زه ټینګ ونیولم، او زور یې کړم، بیا یې پریښودم، بیا یې وویل: ولوله! ما وویل: زه لوستونکی نه یم، بیا یې دویم ځلې ونیولم او ډیر زیات یې زور کړم او ډیر په تکلیف شوم، بیا یې پریښودم او ویې ویل: ولوله ! ما وویل : زه لوستونکی نه یم، دریم ځلې یې ونیولم او را ټینګ یې کړم او بیا یې پریښودم او راته یې وویل:

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ (۱)

ژباړه: ولوله (ای پیغمبره) د خپل رب په نوم چې هغه پیدا کړل، پیدا یې کړ انسان د کلکې شوې وینې له ټوټې څخه ، ولوله او ستا رب ډیر مهربان دی، چې هغه د قلم په مرسته علم وښوده، انسان ته یې هغه علم ورکړ چې هغه پرې نه پوهیده.

پیغمبر (ص) د حرا له غاره راستون شو زړه یې درزیده او خدیجې رضی الله عنها ته یې وویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه! هغه یې په ځادر کې ونغښت تر څو یې ویره ورکه شوه او خدیجې رضی الله عنها

(۱) العلق: ۱ - ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بي وويل : په ما څه شوي دي؟ او خديجه بي له هغې پيښې څخه چې په ده تيره شوې وه خبره کړه او وبې ويل: د خپل ځان په هکله وويريدم ، خديجې وويل: هيڅکله داسې نده، په الله قسم دی چې پاک الله به تا نه رسواکوي ځکه چې ته خپلوي پالې، د بيوزلانو مرسته کوې، پرديوتې خلک تر منزله رسوي، د ميلمه عزت او پالنه کوې او د حق په لاره کې د ستونزو د لرې کولو لپاره ملا تړې.

خديجه د رسول الله ﷺ سره خپل د تره زوی ورقة بن نوفل ته ورغله ، هغه په جاهليت کې د نصرانيت دين قبول کړی ؤ او يو سپين ږيری بوډا سړی و چې سترګو يې ليد نشو کولی.

خديجې ورته وويل: ای د تره زويه! د خپل وراره خبرې دې واوره، ورقه ورته وويل: ای وراره! څه شوي دي؟ پيغمبر ﷺ هغه ته ټوله کيسه بيان کړه. ورقه وويل دا هماغه ملائکه ده چې الله تعالی موسی عليه السلام ته هم را ليږلې وه، ای کاشکې زه ځوان او غښتلی وای (تر څو ستا مرسته مې کړې وای) او کاشکې چې زه هغه وخت ژوندی وای کله چې تا خپل قوم له کور او وطنه اوباسي؟ پيغمبر ﷺ وويل! ايا هغوی به ما د مکې څخه وباسي ؟ ده وويل هوا! هر چا چې ستا په څير پيغام راوړی دی، دښمني ورسره شوې ده. نو که زه چيرته هغه وخت ژوندی وم په ټول توان او طاقت سره به ستا ملاتړ وکړم.

له دې پيښې وروسته ورقه ډير ژر وفات شو او وحي هم بنده شوه.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. مکې دور په دریو پړاوونو ویشل کېږي نومونه يې واخلئ.
۲. ولې نبي کریمﷺ له پیغمبرۍ مخکې د حرا غار ته تشریف وړلو؟
۳. کله چې پیغمبرﷺ ورقه بن نوفل د وحې له نازلیدو خبرکړ د هغه عکس العمل څه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ او هم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وحي د نزول ادامه

د وحې ډولونه:

د وحې ډولونه او مرتبې په لاندې ډول دي.

۱ - رښتني خوبونه : چې د پيغمبر ﷺ لپاره د وحې پيل و.

۲ - هغه څه چې ملايکې دده په ذهن او زړه کې تلقينولو، پرته له دې چې ملايکه ويني.

۳-کله به ملايکه د يوه سړي په څيره کې نبي کريم ﷺ ته راتله ترڅو هغه څه چې ورته وايي ښه پرې پوه شي،په دغسې حالت کې به صحابه و هم جبرائيل عليه السلام ليده.

۴ - پرښته به د زنګ د کړنګار په څير ورته راتله او ددې ډول وحې زغمل به ورته سخت تماميدل،حتی په سخته يخنۍ کې به دده په مبارکې تندې د خولو څاڅکي معلوميدل ، اوکه په دغه حالت کې پر سپرلۍ سپور و نوسپرلۍ به پر ځمکه کوندې لګولې.

۵- پيغمبر اکرم (ص)به کله ملائکه په خپل اصلی شکل کې ليدله،او دالله (ج) له خوا راليرل شوی فرمان به يې ورته سپارلو.دا ډول وحې دوه ځله پېښه شوې ده چې د(النجم) په سورت کې يې بيان راغلی دی.

۶ –آسمان ته دتللو پر وخت هم الله جل جلاله پرهغه ﷺ وحې نازله کړه،لکه دمعراج په شپه چې په پيغمبر (ص) وحې نازله شوه.

۷ – د الله تعالی کلام به پرته د پرښتې له واسطې نبي کريم (ص) ته وحې کيده لکه څنګه چې الله تعالی د موسی بن عمران سره خبرې کړې وې،چې دغه وحې دموسی عليه السلام لپاره د قران په نص، اودپيغمبر(ص)لپاره داسراء او معراج په حديث کې ثابته ده.

جبرائيل دوهم ځلې وحې راوړي:

وحې څو ورځې ځنډ شوه ، نبي کريم ﷺ د وحې د نازليدو په انتظار کې و چې الله تعالی دوهم ځلې په وحې مشرف کړ، پيغمبر ﷺ فرمايي: يوه مياشت د حرا په غار کې معتکف شوم کله چې زما اعتکاف پای ته ورسيده د حرا له غاره راکوز شوم ، يو آواز مې واوريد، نو ښي، کيڼ، مخې او شاته مې وکتل څه مې و نه ليدل،کله چې مې پورته خواته وکتل همغه ملايکه مې وليده چې د حراء په غار کې ماته راغلې وه، پر هغه کرسۍ چې د آسمان او ځمکې تر منځ يې قرار درلود ناسته وه، نو ډېر زيات وويريدم او د هغې د ليدو له ويرې پر ځمکه پريوتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خديجې ته راغلم او ومې ويل: ما ونغاړه، ما ونغاړه. هغې زه ونغښتم بيا دا آيتونه نازل شول:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ قُمۡ فَأَنذِرۡ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرۡ وَٱلرُّجۡزَ فَٱهۡجُرۡ ﴾(۱)

ژباړه: اى ځان نغښتونکى څملاستونکيه، پاڅيږه او خبرداري ورکړه، او د خپل رب لويي اعلان کړه، او خپلې جامې پاکې وساته، او له چټلۍ څخه په ځنګ اوسه.

د دې څخه وروسته پيغمبر ﷺ شل کاله د ارامۍ خوب اوراحت پر ځان او پر خپله کورنۍ بند کړ او د الله(ج) دين ته دبلنې لپاره يې خپله ملا وتړله د الهي رسالت د تبليغ دروند پيټى يې په غاړه واخيست، دظلم، تيرې، اود جهالت سره دکلکې مبارزې دروند بار يې په اوږو کيښود نوځکه يې دشلوکلونو څخه زياته موده په مختلفوبرخوکې هلى ،ځلى اوکوښښونه کول،او په دې لاره کې يې بې ساري زحمتونه وګالل.

کله يې چې آسماني آواز ترغوږو شو او ددعوت په رسولو مأمور شو نو ددنيا هيڅ ډول خنډونو او ستونزو ونشواى کړاى دده د لوړې موخې د لارې خنډ واقع شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د وحي ډولونه په لنډه توګه بيان کړئ.

۲. جبرائيل امين د دويم ځل لپاره د څرنګه وحې سره راغى؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبير سره وليکئ،او يو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

---

(۱) المدثر: ۱ – ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

خديجه رضي الله عنها

خديجه څوک ده؟ څرنګه يې د پيغمبرﷺ ملاتړ وکړ، او د پيغمبرﷺ سره د هغې نکاح د دعوت په نشراوخپرولوکې څه اغيزه درلوده؟

خديجه څوک ده؟

خديجه بنت خويلد بن اسد ده، چې دپيغمبر اکرمﷺ سره په دريم نيکه کې شريکيږي.
هغه رضي الله عنها د (طاهرې) په نامه هم يادېدله، د عام الفيل څخه پنځلس کاله د مخه زيږيدلې وه. په ټولو ښځوکې د حسب او نسب له مخې کامله او د ښو اخلاقو څښتنه وه پيغمبرﷺ فرمايي:(د جنت په ښځوکې تر ټولو غوره خديجه بنت خويلد ، فاطمه بنت محمد، مريم بنت عمران او آسيه بنت فراحم د فرعون ښځه ده).
خديجه لومړنۍ ښځه ده چې په نبي کريمﷺ يې ايمان راوړی دی.
خديجه رضي الله عنها د نبي کريمﷺ لومړنۍ ښځه وه چې کونډه وه او د رسول اللهﷺ سره د واده پر مهال يې عمر (۴۰)کاله و،پيغمبر اکرمﷺ (۲۵) کلن و چې د خديجې (رض)سره يې واده وکړ. دوی وروسته له واده (۲۵) کاله ګډ ژوند درلود.

خديجه د رسول اکرم (ص) ملاتړې:

کله به چې د پيغمبرﷺ په وړاندې ستونزې راتللې ام المؤمنين خديجه رضي الله عنها به د هغه تر څنګ ولاړه وه، او دهغهﷺ کړاونه به يې کمول ، هغه ته به يې ارزښتناکې مشورې ورکولې، په خپله پانګه يې هغه سره همدردي کوله، او په خبرو سره يې هغه ته تسلي ورکوله.

د پيغمبرﷺ ماشومان:

د پيغمبر (ص)ټول ماشومان د خديجې رضي الله عنها څخه وو، پرته له ابراهيم له ماريې څخه و، هغه ماشومان چې د خديجې رضي الله عنها څخه وو عبارت دي له: قاسم، عبدالله او څلور لورګاني يې هره يوه زينب، رقيه ، ام کلثوم او فاطمه ده .
قاسم او عبدالله په وړکتوب کې وفات شوي دي.

د خديجې رضي الله عنها مړينه:

له بنديز او محاصرې څخه ډېر وخت نه و تير شوی چې خديجې د پاک الله دلوري اجل بلونکي ته لبيک وويل او له هجرت څخه درې کاله دمخه وفات شوه، نبي کريمﷺ ددې په مړينه ډېر سخت غمجن شو، پيغمبرﷺ يې قبر ته ښکته شو او په خپلو مبارکو لاسونو يې په قبر کې کېښوده، خديجه رضي الله عنها د روژې په لسمه د ۶۵ کلونو په عمر له فاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیا سترګې پټې کړې.
داکال په " عام الحزن " یعني د غم په کال ونومول شو ځکه په دې کال کې نبي کریمﷺ دوه مهم شخصیتونه له لاسه ورکړل چې خدیجه او ابو طالب وو. ځکه چې دادوه شخصیتونه د همیش لپاره دپیغمبرﷺ ملاترې وو،او دپیغمبرﷺ سره یې بې کچه مینه درلوده او پر هغه زیات مهربانه وو .ددوې په مرګ پیغمبر (ص)یوازې پاتې شو او په کورنۍ کې یې بل مرستندوی او ملاتړی نه درلود. پیغمبرﷺدخدیجې له وفات څخه وروسته واده وکړ مګرد خدیجې (رض)مینه دپیغمبرﷺ په زړه کې دژوند تر اخرنیو شیبو پورې ځای نیولای و او تل به یې د هغې یادونه کوله.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

امهات المؤمنین:
امهات المؤمنین هغه کُنیه ده چې قرآن کریم د نبي کریم (ص)میرمنې په هغې عزتمنې کړیدي. الله جل جلاله فرمایي:{ وأزواجه أمهاتهم } [الأحزاب : ۲]
ددې کُنیې له اطلاق څخه موخه د نبي کریم (ص)له رحلت وروسته ددغو بیبیانو سره د نکاح د حرمت اعلان و. داکُنیه د هغې ویاړمنې امتیازي نښې په څیر وه چې دوې ته د احترام، درناوي او د دعوت په لار کې د نه ستړیدونکو هلو ځلو لپاره ورکړل شوه.

ارزونه

۱. خدیجه رضي الله عنها څوک وه؟
۲. هغه لاملونه چې د پیغمبرﷺ سره د خدیجې(رض) د واده د ترغیب باعث شوې څه و؟ بیان یې کړئ.
۳. خدیجې رضي الله عنها به نبي کریمﷺ سره همدردې کوله هغه ته به یې تسلي ورکوله، دا موضوع شرحه کړئ .
۴. له امهات المؤمنین څخه مراد څه دی ؟ او دا ځانګړتیا چې الله تعالی هغوې ته ورپه برخه کړه څه مطلب افاده کوي؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه بلنه (سري دعوت)

پیغمبرﷺ د رسالت په رسولو او د توحید او د یو الله د عبادت په لور د خلکو په رابللو مامور شو، نو رسول اللهﷺ دخپل رسالت تبلیغ څرنګه او له کومه ځایه پیل کړ ؟ او د خلکو غبرګون ددې نوې بلنې په وړاندې څرنګه و.

د پټې بلنې پیل:د مدثر سورت د څو آیتونو له نازلیدو وروسته نبي کریم (ص) خپل دعوت او بلنه د یو الله په لوري پیل کړه.

ولی د دعوت پیل په پټه وشو؟

رسول الله (ص)په داسې قوم کې ژوند کاوه چې پرته له بت پرستۍ بې بل کوم دین نه درلود، ددوی دلیل د بوتانو په عبادت کې دا ؤ چې د دوی پلرونو د بتانو عبادت کاوه.
د ستونزو او شخړو په حل کې بې پرته له توري بله لاره نه پیژندله. د دې سره سره یې په عربي جزیره کې دیني زعامت او مشري درلوده.
په داسې شرایطو کې د حکمت غوښتنه دا وه چې بلنه باید په پټه مخکې ولاړه شي څو د مکې خلک په یو ځلي او ناڅاپي توګه له یو پارونکي کار سره مخامخ نشي، نو لدې امله به پیغمبر (ص)خلک په پټه او سري توګه اسلام ته رابلل.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

بلنه له کومه ځایه شروع شوه؟

رسول اللهﷺ به لومړی هغه چاته دعوت وړاندې کولو چې له ده سره ډېر نژدې او دکورنۍ غړي او دوستان به یې و. رسول اللهﷺ هغه کسان اسلام ته رابلل چې به په نیکو صفاتو پیژندل شوي و، لکه:دحق طرفداران، د خیر او اصلاح خاوندان،رینبتوني،او د اسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسی خلکو به ضرور دپیغمبرﷺ بلنه منله،اود پیغمبرﷺ په خبرو به یې باور کاوه، دوی اسلام اوداسلام پیغمبر ته پوره اخلاص درلود، اود ژوند تر اخري سلګۍ پورې به د بې ساري قرباني او سرخندنې سره داسلام په خدمت کې وو.
دوی د اسلام په تاریخ کې د اسلام په لومړیو مخکښانو(السابقون الاولون) وپیژندل شول.
ددې ډلې په سرکې د پیغمبرﷺ بي بي ام المؤمنين حضرت خدیجه بنت خویلد ،ابو بکر صدیق، علي بن ابي طالب او زید بن حارثه وو. دا ډله د دعوت په لومړنۍ ورځ په اسلام مشرفه شوه. بیا حضرت ابو بکر صدیق د دعوت په کار کې فعاله ونډه واخیسته او د خپل قوم په منځ کې یې دعوت پیل کړ، خپل ډیر نږدې او د باور وړ کسان یې اسلام ته را وبلل لکه: عثمان بن عفان، زبیر بن عوام، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابي وقاص او طلحه بن عبید الله د ابو بکر صدیق په بلنه په اسلام مشرف شول چې دوی هم د اسلام له لومړنیو مخکښانو څخه شمېرل کیږي. له هغه وروسته ابو عبیده عامر بن جراح ، ابو سلمه بن عبدالاسد ، ام المؤمنين ام سلمه، ارقم بن ابي ارقم ، عثمان بن مظعون، عبدالله بن جحش او ډیر نور په اسلام سر لوړي شول، او دا ټول د قریشو له قبیلې څخه وو. د قریشو پرته د اسلام په مخکښانو کې دا کسان وو: عبدالله بن مسعود ، مسعود بن ربیعه، بلال بن رباح حبشي، صهیب بن سنان رومي، عمار بن یاسر او د هغه پلار یاسر، موربې سمیه او عامر بن فهیره. له یادو شوو ښځو څخه پرته د اسلام په مخکښنو ښځو کې ام ایمن، ام الفضل لبابه بنت حارث،او اسماء بنت ابي بکر صدیق وې.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- رسول الله (ص)پټ دعوت څرنګه پیل کړ او څومره موده یې دوام وکړ؟
۲- داسلام له لومړنیو اوسابقینو له جملې څخه د ښځوکسانو نومونه واخلئ؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دار الارقم (د رهبرۍ مرکز)

د پټې بلنې مرکز: د ارقم کور د پټې بلنې مرکز و چې مسلمانان به هلته را ټولیدل. هره نوې وحې به یې د پیغمبر ﷺ څخه اوریدله ، رسول الله ﷺ به هغو ی ته د قرآن کریم تلاوت کاوه او د الله جل جلاله صفات به یې ورته بیانول: احکام، اخلاق، او د اسلام د مقدس دین آداب یې هغوی ته ښودل، هغوی پوښتنې به یې ځوابولې، او د خپل نظر لاندې یې د اسلامي لارښوونو سره سم تربیه کول.
په دار الارقم بن ابي ارقم کې به اصحابو د اسلام د اساسي ارزښتونو لکه: توحید، تقویٰ، صبر، زغم، تېرېدنه، تحمل، ثبات، وړور ګلوۍ، صدق، وفاء، امانت، ایثار، یو له بل سره مرستې او یووالي په اړه درسونه زده کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ولې د ارقم کور؟

د مشرتابه د مرکز لپاره د ارقم د کور په غوره کولو کې ګڼ لاملونه وه چې ځینې یې دا دي:

۱. د ارقم د مسلمانیدو په هکله خلکو معلومات نه درلود. له دې امله د هیچا په خیال او خاطر کې دا خبره نه تیریده چې محمد ﷺ د خپلو یارانو سره د ارقم په کور کې غونډې جوړوي.

۲. ارقم بن ابي الارقم د مخزوم له قبیلې څخه ؤ، او هغه داسې قبیله وه چې د بني هاشمو په وړاندې یې د جګړې او سیالۍ بیرغ پورته کړی و.

۳. ارقم بن ابي الارقم یو شپاړس کلن ځوان و ، چې په اسلام مشرف شو،د عربو عادت دا و چې دوی به عموما خپلې غونډې د مشرانو په کورونوکې کولی له همدې کبله هیڅکله دا تصور او ګمان نه کیده چې محمدﷺ به داسې غونډې د یو ځوان په کور کې وکړي.

پټې بلنې څو کاله دوام وکړ؟

دری کاله په همدې توګه تیر شول دعوت په پټه چلیده، او دعوت په افرادو پورې منحصر ؤ، د دې مودې په اوږدو کې یوه مؤمنه ډله منځ ته راغله چې یو بل ته بې د وروری لاسونه ورکړل یو د بل ملاتړ او هلې ځلې یې کولې چې د اسلام پیغام خلکو ته ورسوي.

پیغمبرﷺ خپل دعوت د خلکو په منځ کې په ښکاره ډول اعلان نکړ خو په قریشو کې مشهور شوی ؤ او د اسلام پاک نوم د مکې مکرمې په ګوډ ګوډ کې خپور شوی ؤ. خلکو هر ځای د دې دعوت په هکله خبرې کولې، ځینو خلکو لکه: ابوجهل،او ابو لهب په یو شمیر مؤمنانو ظلم کاوه خو سره له دې هم مشرکانو دې کار ته ډیره پاملرنه نکوله ځکه چې پیغمبرﷺ لاتر دې دمه داسلام دعوت نه وو ښکاره کړی، تر څو وحې نازله شوه او نبي کریمﷺ یې د باطلو عقیدو سره د مقابلې او د بتانو په رنګولو مکلف کړ.

ارزونه

۱. ارقم بن ابي ارقم څوک ؤ؟
۲. اصحابو په دار الارقم کې څه زده کول؟
۳. ولی دارالارقم د غونډو لپاره مرکز وټاکل شو؟

کورنی دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او ثبات

عن سفيان بن عبد الله رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! قُلْ لِي فِي الإِسْلَامِ قَوْلاً لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ» رواه مسلم.

د راوي پېژندنه:

نوم يې سفيان د پلار نوم يې عبدالله د طائف اوسېدونکی دی د حضرت عمر رضي الله عنه د خلافت په موده کې د طائف والي ؤ.

د کلمو معنا:

۱- لَا أَسْأَلُ:	پوښتنه ونه کړم.
۲- قَوْلاً :	خبره
۳- قُلْ:	ووايه
۴- ثُمَّ اسْتَقِمْ:	بيا په همدغه مستقيمه لاره ټينګ اوسه.

د حديث شريف معنا:

له حضرت سفيان بن عبدالله رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ ته يې عرض وکړ. ای د الله پيغمبره! د اسلام په باره کې راته يوه داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو يې وفرمايل: ووايه په الله ايمان لرم او بيا پرې ټينګ اوسه.

د حديث شريف حکمت:

مؤمن د ايمان له برکته هېڅکله نه پرېشانه کېږي، ځکه چې دی پر هغه پرورد ګار ايمان او عقيده لري چې د ټولو کايناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي، او مؤمن په دې هم پوهېږي چې يوازې ماديات د انسان ټول مشکلات نشي حل کولای او د ده اړتياوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پرودګار په بندګۍ او اطاعت کلک ولاړ وي.

او په نتيجه کې هغه مؤمن چې د ايمان په غوښتنو ثابت ولاړ وي د ده د ذهن او فکر څخه هر ډول تشويشونه او غمونه لرې کوي. صبر، حوصله، برده باري ورته په برخه کوي چې د برياليتوب راز يوازې په استقامت کې نغښتې دي.

فعالیت

- زده کونکي دې په ټولنیز، اقتصادي، او امنیتي اړخونو کې په الله تعالی د ایمان مثبتې اغیزې د غیر اسلامي ټولنو سره په مقایسه کولو بیان کړئ.

د استقامت هدف: له استقامت څخه هدف بې له کمې او زیاتي څخه د اسلام پر سمې لارې تلل او په پوره ډول د الله د ټولو اوامرو پیروي کول او له نواهیو څخه یې ځان ساتل دي.

د استقامت ګټه: استقامت د مسلمان سره د الله تعالی په بندګۍ کې کومک کوي، او د شیطاني وسوسو او نفسي خواهشاتو په مقابل کې یې سر لوړی کوي د خپلې سعیې او کوښښ د ضایع کېدلو مخه نیسي او د دنیا او آخرت د نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. په الله تعالی باندې د ایمان ارزښت: په الله تعالی ایمان درلودل دومره مهم او ارزښتناک کار دی چې پیغمبر ﷺ د سوال په ځواب کې لوی عنوان و ټاکه.

۲.د استقامت لزوم: انسان د خپل بریالیتوب لپاره دوو ارزښتناکو قوي قوو ته اړتیا لري چې یوه یې باطني او بله یې خارجي ده، باطني قوه یې په الله تعالی باندې کامل ایمان دی او خارجي قوه یې په ایمان باندې استقامت دی.

۳.د دین زده کړه: د دغه صحابي له سؤال څخه معلومېږي چې هر مسلمان باید د دین د زده کړې لپاره د علم او پوهې له خاوندانو څخه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱- له ثبات او استقامت څخه مراد څه دی؟

۲- د استقامت ګټې څه دي؟

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ– قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ: ب–ثُمَّ اسْتَقِمْ:

کورنۍ دنده

دایمان د اهمیت او پر هغه د استقامت د حتمیوالی په باره کې یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یتیم پالنه

عن سَهْلِ بْنَ سَعْد عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ . رواه ابو داود.

دراوي پېژندنه:

نوم يې سهل د پلار نوم يې سعد الساعدي د جاهليت په زمانه کې يې نوم حزن (غم) و، پيغمبر (ص) په سهل (ايماني) باندې ونوماو په ډېرو غزاګانو کې يې ګډون کړی دی او د هجرت په ۸۸ کال کې د ۹۴ کلونو په عمر وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كَافِلُ:	پالونکی.
۲- الْيَتِيم:	هغه ماشوم چې پلار يا مور او پلار دواړه يې مړه وي.
۳- كَهَاتَيْنِ:	لکه دغه دوه (ګوتې).
۴- وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ:	دواړه ګوتې يې سره يو ځای کړې.

د حديث شريف معنا:

حضرت سهل (رض) له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې وېې فرمايل: زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې يو د بل تر څنګ داسې نيږدې يو لکه د يو لاس دا دوه ګوتې. راوي وايي چې خپله منځنۍ او د شهادت ګوتې يې سره نيږدې کړې.

فعاليت

- زده کوونکي دې يتيم ته د نه پاملرنې زيانونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په هره ټولنه کې لکه څرنګه چې پانګوال او سرمایه دار ژوند کوي فقیران، بې وزله او بې کسه یتیمان هم ژوند کوي، د اسلام مقدس دین موږ ته هڅوي چې د هغوی سرپرستي وکړو او دوی پرې نږدې چې په دغه حالت کې د بیوالۍ احساس وکړي، که چېرې د دوی اړتیاوې او ضرورتونه پوره نه کړل شي نو تجربې دا ثابته کړې ده چې دغسې خلک اکثره بې نادرسته لوییږي، زړونه بې سخت وي، کینه او خطرناک فکرونه لري او بیا د اسلام دښمنان ورڅخه خپلو سترو اهدافو ته د رسېدلو لپاره کار اخلي او په ورانکارۍ پیل کوي، د راحت فضا خړه پړه او ژوندون په یو تریخ حقیقت بدلوي نو په همدې بناء د شتمنو او بډایو خلکو دا وظیفه ده چې د دوی تعلیم او سالم تربیت په خپله غاړه واخلي او خپله دیني وجیبه ترسره کړي او هم د لوی اجر او ثواب خاوندان شي.

فعالیت

- څنګه کولای شو له یتیمانو سره مرسته وکړو؟ په دې اړه خپل نظریات په ډله ییز ډول څرګند کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د یتیم د پالونکي مقام: پیغمبرﷺ د یتیم پالونکي ته دا زیری ورکړی دی چې هغه به د قیامت په ورځ د پیغمبرﷺ ترڅنګ ولاړ وي.

۲- په ښوونه کې د تعلیمي وسائلو څخه استفاده: د دې لپاره چې مطلب د مخاطب په ذهن کې ښه ځای ونیسي پیغمبرﷺ د خپلو مبارکو ګوتو له اشارو څخه کار واخیست.

ارزونه

۱- یتیم چا ته ویل کېږي او د هغې پالنه د چا په غاړه ده؟

۲- د یتیم د پالونکي مقام څه دی؟ واضح یې کړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

- په دې اړوند چې یتیم دې له کومه حیثه د پاملرنې وړ وګرځي، یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته او کومک

عَنْ عَبدِ الله بنِ عُمرَ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قال: «اَلمُسْلِمُ أَخُوْ المُسْلِم، لا يَظْلِمُهُ، ولا يُسْلِمُهُ، و مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَة أخِيْه كانَ اللهُ فِيْ حَاجَتِه، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَومِ القِيامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِماً سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ القِيَامَةِ». رواه البخاري.

دراوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلارنوم يې عمر او په قوم قريش دی په مکه مکرمه کې په اسلام مشرف او بيايې مدينې منورې ته هجرت وکړ. په صحابه کرامو کې د فقهاوو له جملې څخه و، له نبي کريمﷺ څخه يې زيات شمير احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۷۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كُرْبَةً : کړاو اوستونزه.
۲- فَرَّجَ: ليري يې کړي.
۳- سَتَرَ: عيب يې پټ کړ.

د حديث شريف معنا:

له عبدالله بن عمر څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، نه تيری وربانديې کوي او نه يې تيري کونکو ته سپاري، او هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې د خپل ورور اړتیا پوره کړي الله تعالی به د ده اړتیا پوره کړي. او هر څوک چې د یو مسلمان مشکل حل کړي الله تعالی به یې د قیامت په ورځ مشکلات اسانه کړي. او هر چا چې پر یو مسلمان پرده واچوله الله تعالی به یې د قیامت په ورځ پرده وساتي.

فعالیت

- په پورتني حدیث شریف کې د مرستی او کومک ښې اغېزې په ډله ییز ډول بیان کړئ.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی دوه وروڼه یا خویندې اویا د یوې کورنۍ غړي فطرتاً داسې پیداکړي دي چې ځانګړې مینه او محبت یې تر منځ وي او د تل لپاره یو بل د سعادت او هوساینې په فکر کې وي که اړتیا ور پیښه شي او یا له کومې ستونزې سره مخامخ شي د حل لپاره یې د خپل توان مطابق هلې ځلې کوي، او هېڅکله هم پر یو بل تیری نه کوي او نه یو بل غلیم ته سپاري، نو ځکه پیغمبر ﷺ په دې حدیث شریف کې ټول مسلمانان د یوې کورنۍ د غړو او په خپلو کې د خویندو او وروڼو په څیر بللي دي او له داسې اعمالو څخه چې دغه اړیکې پرې کوي او له منځه یې وړي منع کړي دي لکه ظلم، تېری او داسې نور. او دیوې دیني دندې په توګه یې د یو بل د غم خوړلو او ستونزو د حل کولو او د نورو له عیبونو څخه سترګو پټولو ته خپل پیروان را دعوت کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکـی دې پـه خپل ګروپ کې ددې لوسـت حدیث شـریف په صحیحو الفاظو سره ووايي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- مسلمانان په خپلو کې خویندې او وروڼه دي. باید چې د یوې کورنۍ د غړو په څېر سره ژوند وکړي.

۲- مسلمان پر مسلمان ظلم نه کوي او ظلم کول په هیڅ ځای هم روا نه دي.

۳- مسلمان خپل مسلمان ورور دښمن ته نه سپاري.

۴- مسلمان د خپل مسلمان ورور د اړتیاو د پوره کولو په فکر کې وي.

۵- یو مسلمان د بل مسلمان عیب پټوي. بې عیبه انسان نشته ریښتینی مسلمان د خلکو ښه صفتونه بیانوي او بدۍ یې پټوي.

۶- د دې ټولو کارونو په بدله کې الله تعالی له خپل بنده سره همدغه شان مرسته او کومک کوي.

ارزونه

۱- یو مسلمان د بل مسلمان په باره کې باید څرنګه احساس ولري؟

۲- د څه لپاره د نورو په عیبونو پرده اچوو؟

۳- د لاندې کلمو معنا څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يَظْلِمُهُ:
ولا يُسْلِمُهُ:
فَرَّجَ:
كُرْبَةً:
سَتَرَ مُسْلماً:
سَتَرَهُ اللّٰهُ:

کورنۍ دنده

څرنګه کولای شو د خپلو ټولګیوالو او ګاونډیانو سره مرسته وکړو؟ تر دې عنوان لاندې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان پېژندنه

عن عبدِالله بنِ عَمرو عن النبي صلی الله علیه و سلم قال: «اَلمُسلِمُ مَن سَلِمَ المُسلِمُونَ مِن لِسَانِه وَ یَدِهِ و المُهاجِرُ مَن هَجَرَ مَا نَهَی الله عنه» رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

دغه راوي په اووم لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. مِن لِسَانِهِ:	د هغه له ژبې
۲. وَ یَدِهِ:	د هغه له لاسه
۳. المُهاجِرُ:	پرېښودونکی
۴. مَن هَجَرَ:	چا چې پرې ایښې وي.
۵. مَا نَهَی اللهُ:	هغه څه چې الله تعالی منع کړي دي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت عبدالله (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له ګناهونو څخه ځان ساتي.

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ژبې او لاس د ضررونو په هکله خپل معلومات وړاندې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

انسان ته له دوو لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکی او بل معنوی او روحي. بناءً په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوي دي تر څو مسلمانان یو بل ته د متقابل احترام په فضا کی د عزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ژبې سپېڅلتیا: مسلمان په غور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو الفاظو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲- د مسلمان له لاسه هېچا ته ضرر نه رسېږي.

۳- د ګناه له مجلسونو څخه لرې والی: مسلمان باید د ګناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لیرې وساتي او په پاک چاپیریال کې ژوند وکړي.

ارزونه

۱- پدې حدیث شریف کې له مهاجر څخه څوک مراد دی؟

۲- ولې یوازې د لاس او ژبې په ساتنه ټینګار شوی دی؟

کورنۍ دنده

پورتنی حدیث شریف له معنا سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام پنځه بناوې

عَن ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما، قَالَ: قال رَسُول الله صلى الله عليه وسلم: بُنِيَ الإسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أنْ لاَ إلهَ إلاَّ اللهُ ، وَأنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله ، وَإقَامِ الصَّلاَةِ ، وَإيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ. رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

دا راوي په لسم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلمو معنا:

۱_ بُنِيَ:	بنا شوی دی.
۲_ خَمْسٍ:	پنځه.
۳_ إقَامِ الصَّلاَةِ:	د لمانځه کول.
۴- إيتَاءِ الزَّكَاةِ:	زکات ورکول.

د حديث شريف معنا:

حضرت عبدالله بن عمرﷺ وايي: چې پيغمبرﷺ وفرمايل: اسلام پر پنځو ستنو ولاړ دی:

۱_ په دې ګواهي ورکول چې پرته له الله ﷻ څخه بل معبود نشته (هيڅوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی) او حضرت محمد ﷺ د الله ﷻ رسول دی.

۲_ د لمانځه اداء کول

۳_ د زکات ورکول

۴_ د حج د فريضې اداء کول ۵_ د رمضان د مبارکې مياشتې روژه نيول.

د حدیث شریف حکمت:

اسلام د سلم (صلح) او سلامتیـ له مادې څخه اخیستل شوی او الله تعالی ته د غاړې اېښودلو په معنا دی چې بنده به د الله تعالی ټول امرونه مني او له نواهیو څخه به بې ځان ژغوري. په دې حدیث شریف کې د اسلام د مقدس دین له داسې تعمیر سره تشبیه شوی دی چې په پنځو محکمو ستنو ولاړ دی.

دغه پنځه ستنې دا دي:

د شهادت د کلمې لوستل: د اسلام بنسټ د الله تعالی په یووالي ایمان لرل دي چې یواځې همدغه ذات د کایناتو پیدا کوونکی او د عبادت او بندګیـ وړ دی او حضرت محمدﷺ یې بنده او پیغبر دی او د هغه پېغامونه یې انسانانو ته رسولي او د ژوند کولو او بندګیـ لارې یې ورته ښودلي دي.

لمونځ: له کلمې وروسته د اسلام مهم رکن لمونځ دی چې د ورځې پنځه وخته په هر نارینه او ښځه فرض دی. لمونځ مؤمن ته قوت ورکوي، لکه څنګه چې په قرآن عظیم الشان کې ویل شوي دي: ترجمه: ((ای مؤمنانو په صبر او لمانځه باندې مرسته وغواړئ)) (۱) د الله تعالی د یاد تر ټولو ستره وسیله لمونځ دی په دې باره کې قرآن عظیم الشان فرمايي: ((زما د یاد لپاره لمونځ وکړه)) (۲) لمونځ د مؤمن ژوند منظموي، له فحشا او منکراتو څخه یې منع کوي او زړه ته ډاډ ورکوي.

لمونځ یو ټولنیز عبادت دی خلکو ته د الله تعالی د احکامو په وړاندې د ټولو انسانانو د برابرۍ پېغام ورکوي.

زکات: زکات بله هغه ستنه ده چې اسلام ورباندې ولاړ او د پاکیـ او ودې په معنی دی. زکات یواځې مالي مرسته نه ده، بلکې د لمانځه، روژې او حج په څېر یو عبادت دی. د زکات په ورکولو مؤمن د خپل رب امر پر ځای کوي او په پای کې یې د ثواب مستحق

---

(۱) د بقرې سورت، ۱۵۳ آیت

(۲) طه سورت، ۱۴ آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي او همدغه ثواب دی چې د انسان اخروي ژوند جوړوي اوکه په ښه طریقه ورکړل شي د ټولنې د ټولو افرادو د ژوند سطحه لوړوي.

روژه: روژه هم د اسلام د بنا په حیث انسانان له ګناه څخه ژغوري او انسان ته د صبر، شکر او نظم درس ورکوي، د فقیرانو له حال څخه یې خبروي او د جسم د آرامۍ لامل ګرځي.

حج: ډېر فردي او ټولنیز حکمتونه لري، د حج په کولو سره د انسان ګناه ښنمل کېږي او زړه یې پاکېږي، انسان عبادت او بندګۍ ته هڅوي، ایمان قوي کوي، د اسلام تېر برم را یادوي او د اسلام په لارکې د رسول الله ﷺ او یارانو سربښندنې او قهرمانۍ یې را ژوندۍ کوي.

حج په میلیونونو انسانان بې له دې چې د رنګ، ژبې، قومیت، دولت، فرهنګ، مقام او منصب توپیر یې په نظرکې ونیول شي د یو ګډ هدف او موخې لپاره په یو ځای را ټولوي او دا څرګندوي چې په مسلمانانوکې د ورور ګلوۍ او برابرۍ اړیکې خومره کلکې او غبنتلې دي، نو دغه دین یواځینی دین دی چې ټول خلک په یوه محور راټولوي او د دنیا او اخرت د نېکبختۍ په لور یې بیایي.

د حدیث شریف ګټې:

۱_ اسلام پر پنځو بناوو ولاړ دی.

۲_ لمونځ فرض دی.

۳_ روژه فرض ده.

۴_ زکات په بډایه او شتمنو مسلمانانو څوک چې د نصاب خاوندان وي فرض دی.

۵_ حج فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ییز ډول د اسلام د ارکانو په باره کې سره خبرې وکړي.

ارزونه

۱_ اسلام څو بناوې لري؟

۲_ د لمانځه د اهمیت او ارزښت په باره کې مو څه زده دي؟

۳_ د حج ځیني حکمتونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست حدیث شریف حفظ کړئ او له معنٰی سره یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حياءٌ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

نوم يې عقبه کنيه يې ابو مسعود او په کوفه کې زېږېدلی دی، د هجرت په ۴۰ کال د حضرت علیؓ د خلافت په دورکې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ:	هغه څه چې خلکو له مخکينيو څخه زده کړي دي.
۲- مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:	هغه څه چې د ټولو انبياوو عليهم السلام شريعتونو ورباندې اتفاق کړی دی.
۳- إِذَا لَمْ تَسْتَحِي:	کله دې چې حيا نه لرله.
۴- فَاصْنَعْ:	نوکوه.

د حديث شريف معنا:

ابو مسعودؓ څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: د تېرو شوو پيغمبرانو له ويناوو څخه چې خلکو زده کړې، يوه دا خبره مهمه ده چې کله دې حيا نه لرله، نو څه چې دې خوښ وي کوه يې.

فعاليت

- آيا په زده کړه او ښوونه کې حيا کول ښه دي.

د حديث شريف حکمت: حيا څه ته وايي؟ حيا د هغه انساني کيفيت نوم دی چې سړی له هرې غير مناسبې خبرې او ناوړه کار څخه کرکجن کوي، انسان بايد د هر چا څخه زيات له الله تعالی څخه حيا ولري. کوم شی چې ټولنه فاسدوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي فساد دی او حیا داسې یو نېک صفت دی چې انسان له ټولو بدیو او ناوړه کارونو څخه منع کوي، ځکه خو اسلام حیا د ایمان ارزښتناکه څانګه بللې ده او فرمایلي یې دي چې مسلمانان دې دغه خوی په ځان کې پیدا کړي، خپله ټولنه دې له بربنډتوب او بې حیايي څخه چې د ډول ډول ناروغیو لامل کېږي وساتي او د خلکو د تشویش مخنیوی دې وکړي.

د حیا ثمره:

د حیا پایلې همیشه ګټورې وي، لکه څنګه چې پیغمبرﷺ فرمایلي دي ((**الحیاء لایاتي الابخیر**)) حیا یواځې خیر او ښېګڼه زېږوي. په بل حدیث شریف کې فرمايي:

((حیا او ایمان تل ملګري وي هرکله چې یو له دوی دواړو څخه نه وي بل به يې هم نه وي)).

فعالیت

- زده کوونکي دې د حیا په باره کې سره خبرې وکړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- حیا د ټولو پیغمبرانو له لاربښوونو څخه ده.
۲- د حیا اهمیت: حیا انسان له فحشاء، منکراتو او خپل سریو څخه منع کوي.
۳- حیا انسان ته قدر ارزښت او عزت ورپه برخه کوي.

ارزونه

۱- حیا تعریف کړئ.
۲- د حیا حکمت بیان کړئ.
۳- انسان تر ټولو زیات باید له چا څخه حیا ولري؟

کورنۍ دنده

د بې حیايي په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه يي توکي

عَنْ اُمِ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: (نَهي رَسُولُ الله ﷺ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفْترٍ). رواه ابو داود

د راوي پېژندنه:

نوم يې حضرت ام سلمة ﵂ د بنو مغيره قبيلې ته منسوبه ده، له لومړنيو مسلمانانو څخه ده، ام سلمة﵂ د هغو مهاجرينو له جملې څخه ده چې حبشې او مدينې ته يې هجرت کړی دی. هغه د خپل مېړه ابو سلمة له وفات څخه وروسته د هجرت په څلورم کال د شوال په مياشت کې د پيغمبرﷺ په نکاح کې راغله او د امهات المؤمنين په صف کې داخله شوه له ۳۰۰ څخه زيات احاديث يې له پيغمبرﷺ څخه روايت کړي دي او بالآخره د هجرت په ديارلسم کال د ۸۴ کالو په عمر وفات شوه.

د کلمو معنا:

۱- مُسْكِرٍ: نېشه کوونکی او د عقل له منځه وړونکی.

۲- مُفْترٍ: سستوونکی.

د حديث شريف معنا:

حضرت ام سلمة﵂ راويت کړی چې پيغمبرﷺ د هر هغه څه له استعمال څخه منع کړې ده چې نېشه راولي او عقل خرابوي او يا عقل کمزوری کوي.

د حديث شريف حکمت:

د اسلام له مهمو هدفونو څخه يو هم د عقل، ځان او مال ساتنه او د الله تعالٰی له نعمتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه د ګټې اخیستلو د ښو لارو ښودنه ده، الله تعالیٰ انسان ته د عقل په واسطه له حېواناتو څخه غوره والی ورکړی دی، څرنګه چې انسان د خپل عقل په وسیله ښه له بدو او ګټه له زیان څخه توپیر کولی شي او د خپل عقل په پراختیا کولای شي، د ترقي او پرمختګ لارې هوارې کړي.

لدی کبله د اسلام مقدس دین د عقل د ساتنې لپاره ټول نېشه يي توکي چې په لومړي سر کې يې شراب ځای لري حرام کړي دي، ځکه چې د دغو توکو استعمال د مختلفو جرمونو، لکه ځان وژنه، غلا، تېري، بد امنۍ د صحت خرابوالي او داسې نورو لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ټول مستي راوستونکي او سستوونکي، لکه شراب او د نېشه يي توکو مختلف ډولونه حرام دي.

۲- نېشه کوونکي توکي که لږ وي او که ډېر وي حرام دي.

۳- له نېشه يي توکو څخه هر ډول ګټه اخیستل حرام دي.

۴- د اسلام مقدس دین انسان د ځان او عقل د ساتنې مسؤول ګڼي.

ارزونه

۱- په اسلام کې د نېشه يي توکو حکم څه دی؟

۲- د شرابو او نېشه يي توکو زیانونه بیان کړئ.

۳- د درس مفهوم په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د نېشه يي توکو د زیانونو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

۱. د جماعت د لمانځه حکم:

د جماعت لمونځ مؤکد سنت دی.

۲. څوک د امامت حق لري؟

په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره لاندې کسان لري:

۱- لومړی د امامت حقدار هغه څوک دی چې عالم وي، يعنې په شرعي مسايلو او خاصتاً د لمانځه په احکامو پوهېږي.

۲- که چېرې داسې څوک نه وي بيا هغه څوک دی چې د قرآن کريم قاري او يا چې قرآن ښه تلاوت کړای شي.

۳- که عالم او قاري هم پيدا نه شي بيا به متقي او پرهېزګار سړی مخکې کېږي.

۴- او که په تقوی کې ټول سره يوشان وي بيا به هغه څوک مخکې کېږي چې په عمر کې تر نورو مشر وي.

۳- د اقتداء احکام:

۱. د فرض کوونکي لمونځ په فرض کوونکي پسې په داسې حالت کې روا دی چې دواړه يو فرض له غاړې څخه ساقطوي، يعنې دواړه د ماسپښين فرض کوي، خو که يو د ماز يګر څلور رکعته او بل د ماسپښين لمونځ کوي بيا يو بل پسې نيت کول صحيح نه دي.

۲. تيمم کوونکی د اودس کوونکی امام کېدی شي.

۳. پښې وينځونکی د مسحې کوونکي مقتدي کېدی شي.

۴. په ناست پسې ولاړ دريدی شي.

۵. څوک چې رکوع او سجده کوي په اشاره کوونکي پسې يې اقتداء صحيح نه ده.

۶. د نفل کوونکي اقتداء په فرض کوونکي پسې صحيح ده.

۷. د غير معذور لمونځ په معذور پسې روا نه دی.

۸. په جامه پټ سړی د لوڅ سړي مقتدي کېدای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. په جماعت سره د فرض لمونځ موندل:

کله چې يو څوک پر سنتو، فرضو يا قضايي لمونځ ځانته پيل وکړ، بيا جماعت ودريد، خپل لمونځ دې په ولاړه باندې په سلام ګرځولو پرېږدي او په جماعت کې دې شريک شي.

۵. په يو جومات کې د جماعت د تکرار حکم:

د کلي په جومات کې په يو آذان او اقامت د جماعت تکرار مکروه دی. مخصوصاً چې دغه کار د يوې ډلې له خوا هميشه تکرار شي، ځکه دا د تفرقې لامل ګرځي.

د کلي جومات: هغه مسجد دی چې امام او مقتديان يې معلوم وي.

۶. په لاندې ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي:

۱. د لارې په جوماتونو کې.

۲. هغه جومات کې چې ټاکلی امام او مؤذن ونه لري او هر وخت بېل بېل خلک راځي او لمونځ پکې کوي.

ارزونه

۱. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

أ- د جماعت لمونځ څه حکم لري او په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره بيان کړئ.

ب- د اقتداء ځينې احکام په لنډ ډول بيان کړئ.

ج-په کومو ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي؟

کورنۍ دنده

لوست په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

د جُمعې او د اخترونو لمونځونه

۱. د جُمعې د لمانځه حکم:

د جُمعې لمونځ فرض عین دی.

۲. د جُمعې لمانځه د وجوب شرطونه:

د جمعې لمانځه د وجوب شرطونه دادي:

۱. نارینتوب: په ښځو باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۲. مقیم توب: په مسافر باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۳. امنیت: په هغه چا باندې چې امنیت یې تر ګواښ لاندې وي د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۴. د سترګو روغوالی: په ځای ناست ړوند باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دي.

۳. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه:

۱. د جُمعې لمونځ په ښار یا په هر هغه ځای کې چې امیر او قاضي ولري صحیح دی.

۲. د جُمعې لمانځه امام باید خپله د سیمې واکمن وي او یا خو د هغه استازی وي.

۳. د جُمعې لمونځ به د ماسپښین په وخت کې اداء کېږي نو له ماسپښین څخه مخکې او وروسته د جمعې لمونځ نه صحیح کېږي.

۴. جومات ته به هر څوک ننوتلی شي او هېڅوک به ترې نه منع کېږي.

۵. په جماعت به ادا کېږي او پرته له جماعت څخه یوازې نه کېږي، او د جماعت کمه اندازه درې تنه دی او دوی لپاره خطبې ته حاضریدل شرط نه دي، ځینې وایي که درې تنه د امام په شمول حاضر شي د جُمعې لمونځ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي.

۲. خُطبه: له عربی ژبې څخه پرته په بله ژبه هم جواز لري.

۷. باید خطبه د لمانځه څخه مخکې ووايي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً د جُمعې لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې په لنډه توګه تمثیل کړي.

د اخترونو لمونځونه:

۱. د اخترونو د لمانځه حکم:

په ټولو هغو خلکو چې د جُمعې لمونځ پرې فرض دی د اختر لمونځ ورباندې واجب دی.

۲. د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د وجوب شرطونه دي.

۳. د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي، خو د جُمعې په خلاف خطبه د اخترونو په لمانځه کې د لمانځه څخه وروسته ویل سنت دي.

۴. د اخترونو د لمانځه لپاره د لمونځ کوونکي سنتونه:

۱. په اخترونو کې غسل کول سنت دي د ټولو مسلمانانو لپاره که لمانځه ته ځي او یا نه ځي.

۲. خوشبويي لګول، غوره او پاکې جامې اغوستل.

۳. له چا سره د مبارکۍ په وخت کې ځان خوشحاله ښودل.

۴. د اخترونو په ورځ زیات خیرات او صدقه کول، همدا راز د سرسایې ورکول پر چا چې واجب وي.

۵. د لارې بدلول، یعنې تګ په یوه لار او راتګ په بله لار.

۶. د اخترونو د لمانځه څخه مخکې او وروسته نفل نه کول.

۵. د اخترونو د لمانځه کیفیت:

۱. امام او مقتدي به په شریکه د اختر د لمانځه نیت په ژبه باندې په داسې حال کې کوي چې لومړی به د امامت او دوهم به د اقتداء لفظ ورسره زیاتوي.

۲. امام او مقتدي دواړه به ثناء (سبحانک اللهم ....) په پټه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د ثناء څخه وروسته به امام او مقتدي درې تکبیره په داسې حال کې وايي چې لاسونه به تر غوږو پورې پورته کوي او ترمنځ به يې لږ چوپ پاتې کېږي.
۴. بيا به امام (اعوذ بالله او بسم الله) په پټه او ورپسې فاتحه د سورت په ملتيا په جهر وايي.
۵. بيا به رکوع ته د ښکته کېدو تکبير وايي او رکوع به کوي.
۶. د قومې او سجدو څخه وروسته به دوهم رکعت ته د پورته کېدو لپاره تکبير وايي.
۷. کله چې دوهم رکعت ته پورته شو (بسم الله الرحمن الرحيم) به په پټه وايي.
۸. د (بسم الله) څخه وروسته به فاتحه د سورت سره يوځای وايي.
۹. د سورت څخه وروسته او د رکوع څخه وړاندې به بيا درې تکبيره په داسې حال کې وايي چې لاسونه به غوږونو ته پورته کوي.
۱۰. بيا به وروسته په څلورم تکبير رکوع ته ښکته کېږي. رکوع او سجده به کوي.
۱۱. له تشهد، درود او دعاء څخه وروسته به سلام اړوي.
۱۲. وروسته د سلام څخه به امام پورته کېږي او دوه خطبې به وايي، که چېرې کوچنی اختر وي په لومړۍ خطبه کې به د سرسايې او که لوی اختر وي د قربانۍ او د تشريق د تکبيراتو احکام بيانوي.
۱۳. د دواړو خطبو ترمنځ به لږ ساعت کښېني او بيا به دوهمې خطبې ته پورته کېږي.

۶. د تشريق تکبيرونه:

الله اکبر - الله اکبر لا اله الاالله و الله اکبر الله اکبر و لله الحمد.

۷. د تشريق تکبيرونو حکم:

د تشريق تکبيرونه په هر بالغ مسلمان واجب دي.

۸. د تشريق د تکبيرونو وخت:

د عرفې د سهار د لمانځه څخه وروسته پيل او د تشريق د ورځو په اخري مازيګر پای ته رسېږي (د اختر په څلورمه ورځ د مازيګر له لمانځه وروسته د تکبيرونو په ويلو سره پای مومي.

فعاليت

- د شاګردانو څخه دې يو کس د اختر لمونځ په عملي بڼه تمثيل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايئ:

أ- د تشريق ورځې څو دي په لنډ ډول يې بيان کړئ؟

ب- د جمعې او اخترونو لمونځونه څه حکم لري؟

ج- د جمعې د لمانځه د صحت او و جوب شرطونه څو او کوم دي؟

د- د اختر د لمانځه له پاره د لمونځ کوونکي سنتونه په لنډ ډول بيان کړئ؟

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د تشريق تکبيرونه په هر بالغ او نابالغ مسلمان واجب دي. (   )

ب- د اختر د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي. (   )

ج- د تشريق تکبيرونه د عرفې د سهار لمانځه څخه وروسته پيل او په ديارلسم د ذی الحجې پای مومي. ( )

کورنۍ دنده

- د اختر د لمانځه طريقه په ترتيب سره په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسوف او خسوف لمونځ

کسوف (دلمر تياره کيدل)

۱. د کسوف معنا:

کسوف د لمر توروالی او يا يې د روښنايۍ کموالي ته وايي.

کله چې سپوږمۍ د ځمکې او لمر ترمنځ واقع شي او د لمر د وړانګو مخه ونيسي نو کسوف (يا دلمر تياره کيدل) منځ ته راځي.

۲. د کسوف لمانځه حکم:

د کسوف لمونځ مؤکد سنت دی.

۳. د کسوف لمانځه کيفيت:

د کسوف لمونځ دوه رکعته دی، په داسې شکل به کېږي لکه څنګه چې نور لمونځونه کېږي، خطبه، اذان او اقامت نه لري. امام به پټې په پټه قرائت لولي او د هغه چا په امامت به اداکېږي چې کوم د جُمعې امامت کوي، څوک چېرې څوک امامت ته حاضر نه شو بيا به هر سړی په خپل کورکې ځانته دوه يا څلور رکعته لمونځ کوي.

۴. د خسوف لمونځ:

د خسوف معنا: د سپوږمۍ د سترګې توروالی او يا يې د روښنايۍ کموالي ته خسوف وايي. کله چې ځمکه د سپوږمۍ او لمر ترمنځ راشي او دځمکې سيوری د سپوږمۍ پر مخ ولويږي ، او دلمردهغو وړانګو چې په سپوږمۍ به لويدلې ممانعت وشي نوخسوف (يا دسپوږمۍ تياره کيدل) منځ ته راځي.

۵. د خسوف د لمانځه کيفيت:

د خسوف لمونځ د تل لپاره کورکې کېږي. همدا راز لمونځونه د زلزلو، او د ساري ناروغيو څخه د خلاصون په موخه هم کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د استسقاء لمونځ:
استسقاء باران غوښتلو ته وايي. په استسقاء کې دوه رکعته لمونځ کيږي او بيا امام خطبه وايي او دعا کوي.

- **مسایل:**

۱. د استسقاء په لمانځه کې لازمه ده چې الله تعالی ته د خشوع، عذر او زاریو اظهار وشي، او حتی څاروي هم له ځان سره صحرا ته یوړل شي.
۲. د ماشومانو او سپين ږيرو ويستل د استسقاء د لمانځه لپاره هم په کار دي، ځکه چې د الله جل جلاله رحمت په داسې ضعيفو رانازلیږي.
۳. د استسقاء په لمانځه کې به امام ډېر استغفار وايي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:
أ- خسوف او کسوف څه معنا لري؟ تعريف يې کړئ.
ب- د خسوف لمونځ په کوم ځای کې کيږي؟ او پرته له خسوفه دا لمونځ په نورو کومو ځايونو کې کېږي روښانه يې کړئ؟
ج- استسقاء څه معنا لري لغوي او اصطلاحي تعريف يې وکړئ؟
د- د استسقاء د لمانځه حکم ووایاست.
۲-لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:
أ- د کسوف او استسقاء لمونځونه مؤکد سنت دي. ( )
ب-د کسوف د لمانځه امام به د جمعې امام وي.( )

کورنۍ دنده

د پورتنيو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې احکام

۱. د جنازې تعریف:

کله چې مړی ښخولو ته برابر شي او د لمانځه او دفن لپاره وړل کېږي نو دې ته جنازه وايي.

۲. د ځنکدن د وخت آداب او سنتونه:

د ځنکدن حالت کې لاندې شيان سنت دي:

- ✓ د ځنکدن په وخت کې د شهادت کلمه ويل.
- ✓ د ناروغ د څو تنو خپلوانو او يا دوستانو حاضرېدل د ناروغ د ځنکدن په وخت کې مستحب دي، په دې خاطر چې که څه وصيت کوي نو هغوی دې واوري، او د شهادت کلمه ورته ورياده او تلقين کړي. (البته ناروغ باندې بايد امر ونه شي چې کلمه ووايه ځکه کله ناروغ په ځان نه پوهېږي او کېدای شي منفي عکس العمل ونښايي)
- ✓ کله چې روح له بدن څخه جدا شي نو بيا لازمه ده چې د مړي بدن په داسي توګه لکه چې ويده وي په ښکلي هيئت سره برابر شي ، سترګې يې پټې ، ځنه يې راټوله ، پښې او دواړه لاسونه اوار کړل شي. او که کوم څادر وي نو هغه دې پرې واچول شي.

۳. د ميت حقوق:

هغه معلوم قرضونه چې پر ميت باندې دي د هغو خلاصول او يا يې پر غاړه اخيستل.

- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ وربادنې اداء کول.
- ✓ په هديره کې ښخول.

۴. د حقيقي شهيد احکام:

- ✓ خپلې جامې يې کفن دی او بل نوی کفن ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ هر هغه شی به ترې لرې کوي چې د کفن څخه زيات وي لکه: چپن، ساعت او داسې نور...
- ✓ غسل ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ د جنازې لمونځ به وربادنې کوي.

۵. د متوفی ماشوم حق:

- ✓ د نوم ایښودل.
- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ وربانديې کول.
- ✓ په هدیره کې ښخول.

۲. د میت د تکفین او تجهیز مصارف:

د میت د تجهیز، تکفین او ښخولو مصارف به د میت له خپل مال څخه ورکول کېږي. که چېرې کوم میت خپل مال ونه لري بیا به یې هغه خپلوان مصارف ګالي چې په کومو باندې یې نفقه واجبه ده، اویا د ده نه میراث وړي. خو که څوک داسې خپلوان هم ونه لري بیا به د بیت المال څخه دا مصارف ورکول کېږي.البته لازمه ده له هغو اضافي او سلاماتوونکو مصارفو څخه چې یوازې د تظاهر، ریا او د سیالۍ لپاره کېږي ډډه وشي ، ځکه ډېر کله داسې کېږي چې د متوفی د کورنۍ د دوه چنده اذیت او تکلیف لامل ګرځي. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. جنازه څه ته وایي؟
۲. د ځنکدن آداب او سنتونه کوم دي؟
۳. د میت حقونه کوم دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۴. د حقیقي شهید احکام په لنډ ډول ولیکئ.

د میت د تجهیز او تکفین مصارف له کوم ځای څخه ورکول کېږي؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(۱) پورتنی لوست اضافي معلومات دي، او په امتحان کي شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول

۱. د مړي لمبول:

۱. په یوه مناسب او مستورځای کې به جامې ترې نه وکاږي او عورت به یې پټ کړي.

۲. د مړي حرمت دې وساتل شي او د عورت ځایونه دې په داسې شکل پریمنځل شي چې غسل ورکوونکی دې خپلو لاسونو کې څه ونیسي تر څو لاسونه یې د مړي پر بدن ونه لګیږي او نه ولیدل شي.

۳. اودس دې ورکړل شي ، خو خوله او پوزه دې ورته نه پرېمینځي، بلکه خوله او پوزه به یې په یوه لمده ټوټه مسح کړي.

۴. بیا دې سر ورته پریمنځي.

۵. بیا دې په ټول بدن باندې اوبه ورواچوي، که صابون پرې ووهل شي بهتره ده .

۶. بیا دې ښي اړخ ورته پریمنځي او بیا دې چپ اړخ ورته پریمنځي ترڅو چې ټول بدن یې ومینځل شي .

څوک د میت د لمبولو لپاره مناسب او غوره دي:

دا بهتره ده چې میت د ده نږدې خپلوان کوم چې په لمبولو پوهیږي ولمبوي ، خو که داسې نه وي نو بیا دې داسې پرهیزګاره سړی ورته غسل ورکړي چې په لمبولو پوهیږي.

البته مړه ښځه به ښځه لمبوي. خو ښځه کولای شي خپل میړه ومینځي.

۲. میت ته کفن ورکول:

* د کفن ورکولو حکم: مړي ته کفن ورکول فرض کفایي دي.
* د کفن ډولونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کفن په درې ډوله دی:مسنونه کفن ،کفن کفایت او کفن ضرورت.

۱ - مسنونه کفن: په لاندې ډول دی:

قمیص: د ورمیږ څخه ترقدمونو پورې دمړي ټول ځان ورباندې پټیږي.

ازار: د مړي سر او ټول بدن پټوي او د قمیص د پاسه وراغوستل کېږي.

لفافه: دا هم د سر څخه د قدمونو پورې ده خو د ازار څخه یې اندازه زیاته ده او د سر او پښو سره تړل کېږي.

البته د ښځې په کفن کې دوه ټوټې نورې هم اضافه کیږي : (خمار او خرقه)

خمار : ټکری د سر او د مخ لپاره

خرقه: یوه ټوټه د صدر (سینې) نه تر زنګونونو پورې

خمار او خرقه د لفافې نه مخکې وراغوستل کیږي .

۲ - کفن الکفایة: عبارت له ازار او لفافې څخه دی، او قمیص پکې نشته، خو ښځې لپاره به یو څادر (ټیکری) زیاتیږي.

۳ - کفن الضرورة: هغه ټوټه چې دکفایت دکفانه څخه کمه وي ،او میت دضرورت لپاره پکې تکفین شي. (۱)

۳. په مړي باندې د جنازې لمونځ:

✓ د جنازې د لمانځه حکم: دجنازې لمونځ لکه دمړي تجهیز، تکفین اوخښنول په مسلمانانو باندې فرض کفایي دی.

✓ د جنازې د لمانځه ارکان: د جنازې لمونځ دوه رکنه لري:

۱. څلور تکبیره.

۲. ودریدل.

- نیت یعني قصد او اراده د جنازې د لمانځه لپاره شرط دی.
- او د څلورم تکبیر څخه وروسته دواړو لوروته سلام ګرځول واجب دی.

---

(۱) د دې درس پورتنۍ برخه اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د جنازې د لمانځه سنتونه:

✓ د لومړي تکبیر نه وروسته د حمد او ثنا ویل (سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِکَ وَ تَبَارَکَ اسمُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ جَلَّ ثَنَائُکَ وَ لَا إِلَهَ غَیرُکَ).

✓ د دویم تکبیر نه وروسته د درود ویل: (أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَی آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ وَ سَلَّمتَ وَ بَارَکتَ وَ رَحِمتَ عَلَی اِبرَاهِیمَ وَ عَلَی آلِ اِبرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ).

✓ د دریم تکبیر څخه وروسته مړي ته دعا کول او هغه ته مغفرت غوښتل ، په هر عبارت چې وي ، خو بهتره دا ده چې په مأثوره الفاظو باندې دعا وشي لکه :

• د بالغ مړي لپاره نارینه وي او که ښځینه : (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَیِّنَا وَ مَیِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَ صَغِیرِنَا وَکَبِیرِنَا وَ ذَکَرِنَا وَ أُنثَانَا، أَللّٰهُمَّ مَن احیَیتَه مِنَّا فَاَحیِهِ عَلَی الاسلام و مَن تَوَفَّیتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَی الایمَان).

• او که مړی ماشوم وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهُ لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهُ لَنَا شَافِعاً وَ مُشَفَّعاً).

• او که مړی ماشومه وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهَا لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَ مُشَفَّعَةً).

۵- د جنازې د لمانځه کیفیت:

پس له دې چې جنازه دلمانځه لپاره کیښودل شوه ، امام د مړي د سیني په مقابل کې ودرېږي او دصفونو د ترتیبولو او د میت د تعیینولو (چې ماشوم دی او لوی) وروسته لومړی تکبیر وایي.

د لومړي تکبیر سره د جنازې لمونځ کوونکي لاسونه تر غوږو پورته کوي، تکبیر وایي او بیا(سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ....) وایي.

بیا امام دویم تکبیر وایي او ورپسې (اللّٰهُمَّ صَلِّ...) وایي.

بیا دریم تکبیر وایي او ورپسې دعا کوي ، څنګه چې مخکې په تفصیل سره بیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي. لکه: (أَللّٰهُمَّ اغفِرلِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا...)
د دعا څخه وروسته به څلورم تکبیر وايي او ورپسې به سم د لاسه ښي او کيڼ لورته سلام اړوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ټولګیوالو په وړاندې عملاً د لویانو د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.

بل زده کوونکی دې د ماشوم د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.
او بل زده کوونکی دې د ماشومې د جنازې لمونځ په جهر سره تمثیل کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
۱. د جنازې د لمانځه دعاګانې ووایئ.
۲. کفن په څو ډوله دی؟
۳. د نارینه او ښځینه کفن څه توپیر لري؟

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د جنازې لمونځ په یادو زده کړي او کیفیت د جنازې دې په خپلو کتابچوکې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زکات

۱. لومړی د زکات تعریف:

زکات په لغت کې: پاکوالي، زیاتوالي او برکت ته وايي.
په اصطلاح کې: مستحقینو ته دهغه مال ټاکلی برخه ورکول چې نصاب ته رسیدلی وي.

۲. د زکات حکم:

زکات د اسلام د ارکانو څخه یو رکن دی، او ورکول یې په هغه چا فرض دی چې د ورکولو شرطونه په کې وي.

۳. د زکات د فرضیت دلایل:

زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع باندې ثابت دی.

۱. قرآن کریم:(وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ)[۱]

ژباړه: تاسې لمونځونه قایم کړئ ، زکاتونه ورکړئ.

۲. حدیث: رسول اکرم صلي الله علیه وسلم فرمايي: اسلام پنځه بناوې لري لومړۍ بنا يې د شهادت کلمه، دویمه بنا يې لمونځ، دریمه بنا يې زکات ورکول، څلورمه بنا يې د روژې نیول او پنځمه بنا يې د حج کول دي.

۳.اجماع: د ټول امت علماؤ اجماع کړې چې زکات د اسلام له ارکانو څخه یو رکن دی.

د زکات د فرضیت کال: زکات د هجرت په دویم کال د روژې د فرضیت څخه مخکې فرض شوی دی.

(د البقرې سورت،۴۳ آیت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د زکات د وجوب شرطونه:

زکات ځانګړي شرطونه لري چې ځیني په مالک او نور يې په مال پورې اړه لري:

لومړی د مکلف يا مالک شرطونه:

۱. اسلام.

۲. عقل.

۳. بلوغ.

۴. اصیلوالی. یعني (مریي) نه وي.

۵. د نصاب مالک کېدل، چې د کال په پیل او پای کې د نصاب خاوند وي.

د زکات نصاب په تقدينوکې يا دوه سوه درهمه سپين زر دي او يا شل مثقاله سره زر دي. چې په اوسنيو ګرامونو باندې د سرو زرو نصاب ۸۵ ګرامه او د سپينو زرو نصاب ۵۹۵ ګرامه کېږي (۲)

دویم: په مال پورې تړلي شرطونه:

۱. مال باید د مالک لاس کې وي بناءً په ورک شوي مال باندې زکات نشته.

۲. دمال په خاوند باندې داسې پور نه وي چې ټول مال ورلاندې شي او يا دومره ترې پاتې شي چې نصاب نه کم وي .

۳. نصاب باید د اصلي حاجتونو څخه اضافه وي ، لکه: کور، دکور اسباب او داسې نور.

۴. نصاب باید د هغو مالونو څخه پوره شوی وي چې شرعا د زکات قابلیت لري .

---

(۲) المکیال و المیزان فتاویٰ الازهرالشریف ۱/ ۲۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. یوکال باید پرې تیر شوی وي؛ یعنې پس له دې چې نصاب ته رسیدلی دی د مالک سره یوکال پرې تیر شوی دی .

(خو د فصلونو او میوو په زکات کې د کال تیرېدل شرط نه دی بلکې د فصل او میوې د راټولېدو سره سم پکې زکات واجبېږي).

۵. د زکات د صحت شرطونه:

فقهاء کرامو د زکات د صحت لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱. نیت، ځکه چې زکات ورکول عبادت دی او پرته له نیت څخه عبادت نه صحیح کېږي.

۲. اسلام، ځکه چې د کافر څخه د نیت تصور نه شو کولی.

۳. زکات به مستحق کس ته ورکوي د مستحقینو بیان به یې وروسته راځي.

۴. د مستحق له لوري د زکات قبضول.

۵. زکات به د حلال مال څخه ورکوي.

۶. هغه مالونه چې زکات ورکول پکې واجبیږي:

۱. څاروي.

۲. تجارتي توکي.

۳. میوې او فصلونه.

۴. سره او سپین زر.

۵. معدنونه او ښخ شوي مالونه.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. زکات په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.
۲. د زکات د فرضیت دلیل له قرآن کریم څخه ووایاست.
۳. د زکات د صحت شرطونه په لنډ ډول بیان کړئ.
۴. د مال د خاوند شرطونه په لنډ ډول ولیکئ.

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. هغه مالونه چې زکات پکې واجبېږي عبارت دي له..............................
....
۲. د مال پورې تړلي شرطونه عبارت دی له...

- لاندې صحیح جملو ته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د زکات د وجوب شرطونه اسلام، عقل او بلوغ دی. (   )
ب- د فصلونو او میوو په زکات کې هم د کال تېرېدل شرط دی. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لوست مهم مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څارویو زکات

د څارویو څخه زموږ مطلب هغه اوښه، اوښ، غوا، غوایان، میښې، سنداګان، پسونه، میږې، وز او وزې دي ،بناءً په وحشي څارویو کې زکات نشته.

۱. د اوښانو زکات:

د اوښانو د زکات ترتیب په لاندې ډول دی:

- ✓ په پنځو اوښانو کې یو پسه دی.
- ✓ په لسو اوښانو کې دوه پسونه دي.
- ✓ په پنځلس اوښانو کې درې پسونه دي.
- ✓ د شلو اوښانو څخه تر څلور ویشتو پورې پکې څلور پسونه دي.
- ✓ د ۲۵ اوښانو څخه تر ۳۵ اوښانو پورې یوه کلنه جونګۍ ده، هغه چې په دویم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۳۶ څخه تر ۴۵ اوښانو پورې پکې یوه دوه کلنه جونګۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۴۶ څخه تر ۶۰ اوښانو پورې پکې یوه درې کلنه جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي.
- ✓ د ۶۱ څخه تر ۷۵ اوښانو پورې پکې څلور کلنه اوښه ورکول کېږي.
- ✓ د ۷۶ څخه تر ۹۰ اوښانو پورې دوه یو کلنې جونګۍ چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.
- ✓ د ۹۱ څخه تر ۱۲۰ اوښانو پورې دوه درې کلنې جونګۍ چې څلورم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوښانو تعداد	د زکات مقدار	د اوښانو تعداد	د زکات مقدار
۵ اوښانو کې	۱ پسه	۳۶ اوښانو کې	۱ دوه کلنه جونګۍ
۱۰ اوښانو کې	۲ پسونه	۴۶ اوښانو کې	۱ درې کلنه جونګۍ
۱۵ اوښانو کې	۳ پسونه	۶۱ اوښانو کې	۱ څلورکلنه اوښه
۲۰ اوښانو کې	۴ پسونه	۷۶ اوښانو کې	۲ یوه کلنۍ جونګۍ ګانې
۲۵ اوښانو کې	۱ یوه کلنه جونګۍ	۹۱ اوښانو کې	۲ درې کلنۍ جونګۍ ګانې

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

۲. د غواګانو او غوایانو زکات:

د غواګانو او غوایانو نصاب دیرش غواګانې او غوایان دي.

د غوایانو او غواګانو د زکات اندازه:

✓کله چې د غواګانو یا غوایانو شمېر دیرشو ته ورسېږي په هغو کې یوه کلنه خوسۍ چې په دویم کال کې یې قدم ایښي وي واجبېږي.

✓کله چې یې شمېر څلویښتو ته ورسېږي بیا پکې یوه دوه کلنه خوسۍ چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

✓کله چې د غواګانو او یا غوایانو شمېر شپېتو ته ورسېږي بیا پکې دوه یو کلنۍ خوسکۍ چې دویم کال کې یې پښه ایښې وي واجبېږي.

✓کله چې یې شمېر اویاوو ته ورسیږي بیا په کې یوه یوکلنه او بله دوه کلنه خوسۍ ورکول کېږي.

✓کله چې د غوایانو او غواګانو شمېر اتیاوته ورسیږي بیا په کې دوه دوه کلنۍ خوسکۍ ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د غوآکانو د زکات د اندازې لپاره یو جدول جوړ کړئ لکه څنګه چې اوښانو ته جوړ شوی دی.

۳. د میږو او وزو زکات:

د میږو او وزو د زکات نصاب: د میږو، پسونو او وزو د زکات نصاب څلوېښت میږې یا وزې دي بناءً په نهه دېرشو پسونو او وزو کې زکات نشته.

د میږو او وزو د زکات اندازه:

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر څلوېښتو ته ورسېږي یو پسه به په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر ۱۲۱ ته ورسیږي بیا به دوه پسونه په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې یې شمېر ۲۰۱ ته ورسېږي درې پسونه به زکات کې ورکوي.

✓ کله چې څلورسوو ته ورسیږي څلور پسونه به زکات کې ورکوي کله چې د څلورسوو څخه د میږو او وزو شمېر زیات شي بیا په هرو سلوکې یو پسه یا وزه د زکات لپاره وباسي.

مسأله: د میږو او وزو په زکات کې به یوکلن مال چې دویم کال کې یې قدم ایښې وي ورکوي یعني دکال نه د لږ عمر مال په زکات کې نه ورکول کېږي.

۴. د خارویو د زکات عام احکام:

✓ په خرو او کچرو کې زکات نشته اګر که خریدونکي هم وي.

✓ د وړو مالونو زکات د غټو سره ورکول کېږي اګر که یو هم وي.

✓ هر کله چې د کال تیریدونه وروسته پرته د مالک د نیمګړتیا او تیري څخه نصاب هلاک شي زکات ساقطیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

- لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطو ته د (×) نښه کېږدئ:

۱. په هرو پنځو اوښانو کې څلور پسان لازمېږي. (   )

۲. کله چې د غواګانو شمېر شپېتو ته ورسيږي دوه یو کلنې خوسۍ به زکات کې ورکوي. (   )

۳. د مېږو نصاب څلوېښت مېږې دي او له دې څخه په کمو کې زکات نشته. ( )

۴. د غواګانو نصاب څلوېښت غواګانې دي. (   )

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د ۳۶ نه نیولې تر ۴۵ اوښانو پورې پکې ....لازمېږي.

۲. کله چې د غوایانو شمېر اتیاو ته ورسېږي په کې به .... ورکوي.

۳. څلور سوو مېږو کې .... دي.

۴. څاروي عبارت دي له ....

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د څارویو د زکات عام شروط کوم دي بیان یې کړئ؟

۲. د څارویو د زکات عام احکام کوم دي؟ په لنډ ډول یې ووایاست.

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فصلونو او میوو زکات

د میوو او فصلونو زکات ته عشر ویل کېږي.

۱. د میوو او فصلونو د زکات د وجوب دلایل:

د میوو او فصلونو زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله پخپل مبارک کتاب قرآن کریم کې فرمايي:
(وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)[1]

ژباړه: تاسې د فصلونو زکات د لو په ورځ ورکړئ.

۲- حدیث: نبي اکرم صلی الله علیه وسلم په یو مبارک حدیث کې د عبدالله بن عمر په روایت فرمايي: ((هر هغه ځمکه چې د باران او سیلاب په اوبو خړوبېږي، لسم من به په زکات کې ورکوي، او هغه چې په تکلیف او مشقت سره خړوبېږي شلم من به ترې په زکات کې اخیستل کېږي)).

۳- اجماع: ټول امت په دې اجماع کړې چې په میوو او فصلونو کې عشر واجب دی.

۲- د عشر د وجوب شرطونه:

۱- ځمکه به خراجي نه وي، ځکه عشر او خراج په یوه ځمکه باندې یو ځای کېدای نشي.

۲- د حاصلاتو اخیستلو څخه به موخه د ګټو ترلاسه کول وي، بناءً په لرګیو کې زکات نشته، معنا دا چې په نلونو، درمو او د لرګیو په ډېرونو کې زکات نشته.

۳- ځمکه به د باران، ویالې او سیند په اوبو خړوبېږي، خو که چېرې په تکلیف او مشقت سره خړوبېده بیا پکې عشر نشته بلکه شلم من زکات دی.

۱- (الانعام/۱۴۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې د میوو او فصلونو په زکات کې شرط نه دي:

۱- د کال تیریدل ورته شرط نه دی.

۲- ټاکلی نصاب نه لري څومره میوه او حاصلات چې ونه او ځمکه وکړي لسمه برخه به يې ورکوي.

۳- عقل او بلوغ ورته شرط نه دی د لېوني او ماشوم په ځمکه کې هم عشر واجب دی.

۴- د ځمکې ملکیت هم ورته شرط نه دی په دهقان او اجاره دار باندې هم عشر شته.

۵- د قرض (دین) او پور ورکول هم ورته شرط نه دی.

۶- پاتې کیدل او نه خرابیدل هم ورته شرط نه دی بلکه په سبزیجاتو او میوو کې هم واجب دي.

فعالیت

- د خپل چاپېریال د هغو فصلونو څخه پنځه پنځه مثاله ورکړئ چې عشر په کې واجبېږي، او دوه هغو ته ورکړئ چې شلم من په کې واجبېږي.

۳- د نقودو زکات: (د اصلي روپو چې عبارت له سرو او سپینو څخه دي)

په سرو او سپینو زرو کې چې کله د زکات شروط پوره شي زکات واجبېږي، همدا راز هغه روپۍ چې د سرو او سپینو زرو څخه وهل شوې او نوره اوسپنه یا سرپ هم ورسره په لږه اندازه یو ځای شوي وي زکات واجبېږي او کم کېدوالي ته هیڅ اعتبار نشته ګویا داسې ګڼل کېږي لکه چې سوچه خالص سپین یا سره زر دي.

۴- د سرو او سپینو نصاب:

د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی یعني ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه چې د ۵۹۵ ګرامو سره مساوي کېږي.

۵- په سرو او سپینو کې د زکات اندازه:

په سرو او سپینو زرو کې دوه نیم فیصده هغه وخت په زکات کې ورکول کېږي چې کله نصاب ته ورسېږي او کال ورباندې تېر شي، همدا راز څومره چې زیاتېږي بیا په هرو څلوېښتو روپو کې یوه روپۍ زکات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- د بانک نوټونو زکات:

په اوسنيو مروجو بانک نوټونو کې زکات ورکول هغه وخت واجب دی چې نصاب ته ورسېږي او ددې د ارزښت ټاکل د سپينو او سرو زرو له لارې کېږي؛ معنا دا چې په څومره بانک نوټونو باندې ۵۹۵ ګرامه سپين زر او يا ۸۵ ګرامه سره زر ترلاسه کېږي همدومره اندازه يې نصاب دی او دوه نيم فيصده به په زکات کې ورکوي او بيا که چېرې له دې څخه ډېرېدل په هرو څلوېښتو روپو کې به يوه روپۍ ورکوي، ځکه اوسنيو مروجو بانک نوټونو د سرو او سپينو زرو ځای نيولی او همدې بانک نوټونو دا دواړه د چلند څخه غورځولي دي.

۷- چاته به زکات ورکول کېږي؟

هغه افراد چې زکات ورکول کېږي اته ډلې دي، مالک کولای شي چې ټولو ډلو ته د خپل زکات ځني برخه ورکړي او دا هم واک لري چې ټول زکات يوې ډلې يا يو تن ته ورکړي، دده غاړه خلاصېږي. علماؤ د اتو ډلو څخه چې صحابه کرامو رضوان الله عليهم اجمعينو پرې اجماع کړې وه؛ يوه ډله چې (مولفة القلوب) ورته وايي د زکات د ورکړې څخه ويستلې ده، اوس دوی ته زکات ورکول روا نه دي پاتې لاندې اوو ډلو ته زکات ورکول کېږي:

۱- فقير: هغه چاته ويل کېږي چې لږ مال لري خونه دده بسيا پرې کېږي او نه نصاب ته رسېږي.

۲- مسکين: هغه څوک چې هيڅ نه لري او يا د فقير څخه کم مال ولري مسکين دی

۳- هغه مامورين چې د بيت المال له لورې د زکات ټولولو لپاره ټاکل شوي وي.

۴- غلامان: هغه چې مالک ورته ټاکلې مال ښودلی او د ورکولو څخه وروسته آزادېږي.

۵- في سبيل الله: هغه حقيقي مجاهدين چې د جهاد اراده لري خود جهاد امکانات ونلري.

۶- قرضداران: هغه قرضدار چې د خپل پور خلاصولو توان نلري.

۷- مسافر: هغه چې د خپلې کورنۍ او مال څخه لرې وي. د زکات څخه به ده ته دومره څه ورکول کېږي چې خپل کور ته پرې ورسېږي.

مسأله: د جومات او لارې جوړولو لپاره د زکات ورکول روا نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندنیو پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- د میوو او فصلونو زکات ته فقهاء کوم نوم اخلي سره د وجوب د دلایلو یې بیان کړئ؟

۲- د سرو او سپینو زرو د زکات نصاب څومره دی او څومره زکات پکې واجبیږي؟

۳- څو ډلو ته زکات ورکول کیږي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطوته د (×) نښه کیږدئ:

۱- د سرو زرو نصاب شل درهمه دی او د سپینو زرو نصاب دوه سوه مثقاله دی. (   )

۲- هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

حج

د فضا څخه د بیت الله او مکی مکرمې اخیستل شوی انځور

۱- د حج تعریف:

حج په لغت کې قصد ته وايي.
او په اصطلاح کې د يو خاص ځای زيارت کول په خاص وخت او خاصو کړنو سره حج بلل کیږي.

۲- د حج حکم:

د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج دی، په هغه چا باندې چې استطاعت او قدرت د حج ولري فرض عین دی.

۳- د حج د فرضیت دلائل:

د حج فرضیت په قرآن کریم، احادیثو او داست په اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله فرمايي: (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا)[1]

د الله جل جلاله د رضا پخاطر په هغو مسلمانانو باندې د حج کول فرض دي چې د لارې توښه ولري.

۲- حدیث: په احادیثو کې د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج ښودل شوی.

۳- اجماع: داسلامي امت ټول مجتهدين د حج په فرضيت متفق دی.

۴- د حج د وجوب شرطونه:

فقهاء کرامو رحمهم الله تعالی د حج د وجوب لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱- اسلام: په کافر باندې حج نشته.

۲- عقل او بلوغ: په لېوني او ماشوم حج نشته.

۳- قدرت او استطاعت: قدرت او استطاعت په لاندې شیانو تحقق مومي:

الف: د بدن روغوالی (صحت)، یعنی داسې ناروغتیا ونه لري چې د سفر مانع ګرځي.

---

[1] (ال عمران/۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: د لارې د تګ راتګ او خوراک مصارف باید ولري.
ج: د کور نه تر حج پورې لاره به په امن وي (امنیت).
د: که چیرې کومې ښځې د حج نیت کړی وي باید یو مسلمان محرم ورسره وي.
هـ: د حج کولو په وخت کې باید د حج مصارف په لاس کې ولري که چېرې د حج له موسم څخه وروسته ورسره پیسې پیدا شوې د دې کال حج وربانديې نشته او په راتلونکي کال کې به حج کوي.

۵- د حج د صحت شرطونه:

۱. اسلام.
۲. تمیز او عقل.
۳. احرام.
۴. په مخصوصو ځایونو کې د ښودل شویو عبادتونو ادا کول، یعني په عرفات د عرفې په ورځ درېدل او د مسجد الحرام نه د زیارت طواف کول، داسې نه چې د یو پر ځای بل وکړي.
۵. په خپل وخت کې د ښودل شویو عبادتونو کول.

فعالیت

• زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د حج د وجوب شرطونه څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.

۲. استطاعت په څه شي تحقق مومي؟ په لنډ ډول يې وليکئ.

۳. حج څه حکم لري؟ دليل سره يې ووایاست.

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. حج په لغت کې ...... او د فقهاؤ په اصطلاح کې ....

۲. د حج د صحت شرطونه عبارت دي له ....، ....، ....، ....

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج فرایض او واجبات

بیت الله الحرام

د عرفات میدان

۱- د حج فرایض درې دي:

۱- احرام.
۲- د زیارت طواف.
۳- په عرفات ودریدل.

۲- د حج واجبات:

۱- له میقات نه د احرام تړل.
۲- په عرفات کې دلمر تر پریوتلو پورې تم کیدل.
۳- په مزدلفه کې د لمر د راختلو پورې تم کیدل.
۴- دجمراتو ویشتل.
۵- ذبح (د قارن او متمتع حاجي لپاره).
۶- د سر د ویښتانو حلق اوتقصیرپه خپل وخت کې.
۷- د جمراتو د ویشتلو تقدیم په حلق باندې.
۸- د اختر د ورځو نه د فرضي طواف نه تاخیرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- په صفا او مروه کې سعي کول.

۱۰- د سعي شروع له صفا نه.

۱۱- طواف وداع کول.

۱۲- د حجر اسود نه د طواف شروع کول.

۱۳- ښي خوا ته طواف کول.

۱۴- په اوداسه طواف کول.

۱۵- د عورت پټول.

۱۶- له ممنوعه کارونو څخه ځان ساتل، لکه : د ګنډل شويو جامو اغوستل، د سر پټول (دنارينه لپاره) د نوکانو غوڅول او د ويښتانو تراشل او کمول.

۳- په سعي کې بايد لاندې کارونه مراعات شي:

۱- سعيې (تګ) به له صفا څخه پيلوي.

۲- په صفا او مروه به پورته کيږي.

۳- د هرې سعيې په پيل کې به لاسونه پورته کوي مخ به قبلې ته کوي اوتکبير به وايي.

۴- د سعيې په منځ کې به دعاګانې، تکبيرات، تسبيحات او تهليلات وايي.

۵- سعيې به له طواف څخه وروسته کوي.

۶- په اوداسه سره سعيې کول سنت دي.

۴- په مزدلفې کې بايد لاندې کارونه په پام کې ونيول شي:

۱- د اختر شپه تېرول په مزدلفه کې سنت دی.

۲- د ماښام او ماخوستن لمونځونه يوځای کول په يو آذان او اقامت سره په مزدلفه کې سنت دي.

۳- د مزدلفې څخه د لوبيا په اندازه کاڼي او ګټې راټولول سنت دي.

۴- زيات تکبير، تسبيح، تهليل، استغفار او په نبي آکرم صلی الله عليه وسلم درود ويل.

۵- په آرام سره د مزدلفې نه منیٰ ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د جمرو ویشتل:

ټولې جمرې درې دي:

۱-کبرئ یا د عقبې جمره.

۲- وسطئ جمره.

۳- صغرئ جمره.

۶- د عقبې جمره ویشتل:

د عقبې د جمرې موقعیت: د عقبی جمره د منئ څخه مکې لور ته دریمه جمره ده، اوجمرة الکبری هم بلل کیږي.

د عقبې جمرې د ویشتلو وخت: د عقبې جمرې د ویشتلو وخت د لوی اختر ورځې د سهار راختلو څخه پیل او د یوولسمې ورځې د سپیده داغه پورې دوام مومي، که چیرې کوم حاجي له دې وخت څخه تاخیر وکړ دم ورباندې لازمیږي.

غوره وخت یې د لمر ختلو نه تر زواله پورې دی.

۲- د درې واړو جمرو ویشتل د ذي الحجې په ۱۱-۱۲ورځ باندې:

د ویشتلو وخت: په یوولسمه او دولسمه ورځ باندې به یې د لمر له زوال څخه تر غروبه پورې یې ویشتل سنت دي او د غروب څخه تر سهار ختلو پورې هم جوازلري مګرد کراهیت سره.

د اختر په څلورمه ورځ دجمراتو ویشتل اختیاري دي ، او وخت یې د سبا د ختلو څخه تر لمر پریوتلو پورې خو د زوال نه مخکې یې ویشتل مکروه دي.

مسأله: په هر حاجي لازمه ده چې د اختر په دویمه او دریمه ، درې واړه جمرات: (صغرئ، وسطئ او کبرئ) وولي.

۷- د جمرو ویشتلو د صحت شرطونه:

۱- جمرې به په هغه شي باندې ولي چې د ځمکې له جنس څخه وي لکه کاڼی، لوټه.

۲- هره جمره به په بیلو بیلو اوو کاڼو ولي.

۳-کله چې درې واړه جمرې ولي نو باید په ویشتلو کې یې ترتیب مراعت کړي، یعنې لومړی به صغرئ بیا به وسطئ او په پای کې به کبرئ جمره ولي.

۸- د جمرو ویشتلو سنتونه:

۱- هغه کاڼی چې جمرې وربانديې ویشتل کیږي د نخود د داڼې په اندازه به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- په جمرو باندې به ګوزار د ګوتو په سرونو کوي.
۳- د جمرو د ویشتلو په وخت کې به (لبیک اللهم لبیک) نه وایې.
۴- اووه واړه کاڼي به د یو بل پسې پر له پسې ولي.
مسأله: که چیرې کوم حاجي ناروغ وي او جمرې پخپله نشي ویشتلای دا ورته روا ده چې دده پرځای بل څوک جمرې وولي، مګر نائب باید لومړی د ځان لپاره او بیا یې د بل لپاره وولي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.
الف: د حج واجبات څو دي؟ په لنډ ډول یې بیان کړئ.
ب: په سعیې کې کوم امور باید مراعات شي؟
ج: په مزدلفې باندې د دریدلو سنتونه بیان کړئ.
د: د جمرو ویشتل څه وخت پیلیږي؟ او څه وخت پای مومي؟ لنډه اشاره ورته وکړئ.
هـ: د یو پرځای د بل جمری ویشتل څه حکم لري؟
۲- لاندې صحیحو جملو ته (ص) او غلطو ته د (×) علامه کیږدئ.
الف: حاجی به د صفا او مروه ترمنځ سعي د طواف څخه وړاندې کوي.(   )
ب: ټولې جمرې درې دي.(   )

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج ډولونه

۱ - حج په درې ډوله دی:

۱- قِـــران.
۲- تمتع.
۳- افراد.

کوم یو پدې کې غوره دی؟

په ترتیب سره د ټولو غوره قِران ورپسې تمتع او بیا افراد دی.

لومړی- قِـران:

د قران معنی: قران په لغت کې د دوه شیانو نږدې کولو ته وایي.

او په اصطلاح کې (د حج او عمرې یو ځای نیت کول او اداکولو ته) د قِـران حج وایي.

د حج قِران طریقه:

کله چې قارن مکې ته ننوت خپله عمره سر ته رسوي ، خو د عمرې څخه ځان نه اوباسي او په احرام کې پاتې کیږي ،کله چې د حج مراسم د ذي الحجې په اتمه شروع شي نو بیا په همدې احرام کې منیٰ ته روان شي او د فرضي حج مناسک شروع کړي.

د قارن تکلیف نسبتاً متمتع او مفرد ته زیات وي، ځکه کم ترکمه د کومې ورځې نه چې عمره يې کړې ده تر اختر پورې باید په احرام کې پاتې شي.

په قارن باندې د شکر دم واجب دی، یعني قارن به د الله جل جلاله د شکر پخاطر یو څاروی حلالوي.

دویم- د تمتع حج:

دحج په سفر کې د حج او عمرې اداکولو ته (چې په بیلا بیلو احرامونو باندې وي) د تمتع حج وایي.

د قران او تمتع حج فرق:

متمتع لومړی احرام صرف د عمرې لپاره تړي،کله يې چې عمره خلاصه کړه نو خپل احرام لرې کوي، او په عادي توګه خپل وخت تیروي،کله چې د حج وخت ورسیږي بیا د دویم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل لپاره خپل احرام تړي.
خو قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي، تر څو یې چې حج خلاص کړی نه وي تر هغه وخته پورې په احرام کې پاتې وي که مکې ته د حج د وخت نه یوه میاشت مخکې هم داخل شوی وي بیا هم د حج تر وخته پورې باید په احرام کې پاتې شي.
په متمتع باندې هم دم لازمیږي.

مفرد حج:

مفرد په لغت کې یواځې شوي ته وايي.
او په اصطلاح کې هغه حج دی چې په هغه کې یواځې دحج کولو احرام وتړل شي او عمره ونه کړي .
په مفرد باندې دم نشته .

فعالیت

- زده کوونکي دې دحج د اقسامو تفاوتونه په انفرادي او یا ګروپي توګه بیان کړي .

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- حج په څو ډوله دی؟ وېې وایاست.
۴- قِران څه معنی لري؟ او طریقه یې بیان کړئ.
۵- تمتع څه معنا لري؟ طریقه یې بیان کړئ.

- لاند صحیحو جملو ته د (ص) او غلطو ته دا (غ) نښه کېږدئ.

۱- دم یواځې په متمتع حاجي واجب دی. (   )
۲- قران د عمرې او حج لپاره یو ځل احرام تړي (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج متفرقه مسایل

۱- د حلق معنا:

د وېښتانو خريل يا کلول حلق بلل کيږي.(يوائځې د نارينه لپاره)

۲- د تقصير او کمولو معنا:

د سرنه د وېښتانو کمول تقصير بلل کيږي.

۳- طواف الوداع:

دا هغه طواف دی چې حاجيان يې د مکې نه د وتلو په وخت کې د وداع (رخصتۍ) په نيت سره کوي.

دې ته طواف صدر هم وايي، دا طواف په هغه حاجي واجب دی چې له اطرافو څخه راغلی وي او د مکې په اوسېدونکي باندې نشته .

۴- د طواف الوداع سقوط:

طواف الوداع د معذورو ښځو څخه ساقطيږي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. حلق او تقصیر څه معنا لري تعریف یې کړئ؟

۲. د طواف الوداع بل نوم څه دی په چا واجب او کله ساقطیږي؟

۳. د حج سنتونه څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حج ادبونه څو دي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library